سال (18) آچر 25 آڪٽوبر 2026ع 13 جمادي الاول 1448ھ صفحا 6 - ملھہ 30 روپيہ شمارو (34)

ABC Certified
THE MOST INFLUENTIAL & WIDELY ACCLAIMED SINDHI DAILY OF PAKISTAN
هڪئي وقت ڪراچي ۽ حيدرآباد مان شايع ٿيندڙ قديم سنڌي اخبار
THE DAILY IBRAT Hyderabad
روزاني عبرت
حيدرآباد
Regd: NO-2430-B
69 YEAR 1958 - 2026
Hyd: Ph: 2728703-4, 2728571-2, Fax: 2781879, 2784300 - Isld Ph: 2823277
Karachi Ph: 2272030-7 - 4538862-3 - Fax: 2272038-9 - 4543839 - 2639492- Lahore: Ph: 5854047-8
سال (95) آچر 25 آڪٽوبر 2026ع 13 جمادي الاول 1448ھ صفحا 6 - ملھہ 30 روپيہ شمارو (71)
website: www.dailyibrat.com Email: ibrat@yahoo.com, ibratmarketing@yahoo.com

Sunday 25th October 2026
Daily Ibrat Karachi

استنبول ۾ 8 ملڪن جو گڏيل اجلاس، پرڏيهي وزيرن ايران خلاف فوجي ڪارروائي جي مخالفت ڪري ڇڏي

ترڪي، پاڪستان ۽ سعودي عرب (آر 4) جي پرڏيهي وزيرن سان فرانس، جرمني، اٽلي ۽ برطانيا جي پرڏيهي وزيرن ملاقات ڪري گڏيل اجلاس منعقد ڪيو ويو

اجلاس ۾ علائقي ۾ ان ڪان ٻاهر امن ۽ استحڪام کي هٿي ڏيڻ ۽ سيڪيورٽي، اقتصادي ۽ واپاري نتيجن کي منهن ڏيڻ لاءِ سفارتي ڪوششون جاري رکڻ جي عزم جو اظهار

خطي ۾ امن امان برقرار رکڻ لاءِ ڳالهين، سفارتڪاري ۽ ڇڪتاڻ گهٽ ڪرڻ ذريعي علائقائي تڪرارن کي منهن ڏيڻ جي فوري ضرورت تي اتفاق ڪيو ويو

ملاقات ۾ آمريڪا ۽ اسرائيل - ايران تڪرار، اسرائيل - فلسطين تڪرار ۽ ٻه رياستي حل جي ضرورت، سعودي عرب ۽ يمن خلاف حوثي مليشيا جي حملي، ۽ وڌندڙ ڇڪتاڻ بابت ڳالهيون

سمورن اڳواڻن پاران گڏيل قومن جي لاڳاپيل ٺهرائن مطابق، انهن سمورن التوا هيٺ تڪرارن جي پائيدار ڳالهين وارو حل ڳولهڻ جي ضرورت تي زور ڀريو ويو

استنبول (اي پي پي) ترڪي، پاڪستان ۽ سعودي عرب (آر 4) جي پرڏيهي وزيرن سان فرانس، جرمني، اٽلي ۽ برطانيا جي پرڏيهي وزيرن گڏيل ڏينهن استنبول ۾ ملاقات ڪئي ان موقعي تي علائقي ۽ ان ڪان ٻاهر امن ۽ استحڪام کي هٿي ڏيڻ ۽ انهن
بقايا نمبر 26 ڏسو صفحو 2

استنبول: 8 علائقائي ۽ يورپي ملڪن جي پرڏيهي وزيرن جي ڳالهائي ٿي رهي آهي

پاڪستان پاران اردن جي گادي واري شهر ڪرڪ ۾ گرجاگهر تي دهشتگرداڻي حملي جي مذمت

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان اردن جي شهر ڪرڪ ۾ گرجاگهر ۾ جنازي دوران
بقايا نمبر 28 ڏسو صفحو 2

نائب وزيراعظم اسحاق ڊار ترڪيہ جو دورو مڪمل ڪري وطن واپس پهچي ويو

اسلام آباد (اي پي پي) نائب وزيراعظم ۽
بقايا نمبر 29 ڏسو صفحو 2

پوليو کان پاڪ پاڪستان شهيد بينظير ڀٽو جو خواب هو: بلاول ڀٽو زرداري

شهيد راڻي جي خواب کي پورو ڪرڻ لاءِ جديد ٽيڪنالاجي ۽ عوامي شرڪت ضروري آهي.

مهم ۾ والدين، استادن ۽ سماج جي سمورن طبقن کي پنهنجو ڪردار ادا ڪرڻو پوندو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان پيپلز پارٽي جي چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري، پوليو جي عالمي ڏينهن جي موقعي تي پنهنجي
بقايا نمبر 27 ڏسو صفحو 2

ملڪ ۾ مهانگائي وڌڻ جو خدشو عالمي معيشت غير يقيني صورتحال کي منهن ڏئي رهي آهي: وفاقي حڪومت

پاڪستان ۾ معاشي استحڪام لاءِ سخت سڌارن تي عملدرآمد جاري آهي، حڪومت جي توجهه روانگي واپار تي ٻڌل پائيدار معاشي ترقي ۽ نجي شعبي جي حوصلا افزائي تي آهي: ناڻي وزير

هلندڙ مالي سال ۾ آءِ ٽي روانگي واپار 5.5 ارب ڊالر ۽ پرڏيهه مان موڪليل ناڻو 44 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي اميد آهي، ملڪ جا مٽاسٽا جا ذخيرا 3 مهينن جي روانگي واپار لاءِ ڪافي آهن

پاڪستان کي بوم ـ اينڊ بسٽ معاشي چڪر مان نڪري اهڙي ترقي جي راهه اختيار ڪرڻي پوندي جنهن سان روزگار جا موقعا پيدا ٿين ۽ معاشي ترقي جا ثمر عوام تائين پهچن

مسلسل ڪوششن جي نتيجي ۾ پاڪستان جي ڪريڊٽ ريٽنگ ۾ گذريل سال اپريل کان هن قوت تائين 3 ڀيرا بهتري آئي آهي، عالمي مالياتي مارڪيٽن تائين پهچ لاءِ ٻه قدم کنيا ويا وڃن

حڪومت ٽيڪس نظام ۾ بهتري، ٽيڪس نيٽ ۾ واڌ ۽ روانگي واپار کي هٿي وٺائڻ، روانگي واپار وڌائڻ لاءِ سپر ٽيڪس جي خاتمي ۽ ٽيڪس سليب ۾ گهٽتائي سميت مختلف قدم کنيا ويا آهن

پاڪستان کي اهڙي معاشي ترقي جي ضرورت آهي جيڪا سيڙپڪاري ۽ پيداوار ۾ اضافي سان گڏ روزگار جا نوان موقعا به پيدا ڪري، رڳو 7 کان 8 سيڪڙو معاشي ترقي ڪافي ناهي

لاهور (اي پي پي/مانيٽرنگ ڊيسڪ) ناڻي واري وفاقي وزير محمد اورنگزيب خدشو ظاهر ڪيو آهي ته عالمي تڪرارن جا اثر عام ماڻهن واري شين جي اگهن تي پئجي سگهن ٿا، جڏهن ته عالمي معيشت غيريقيني صورتحال کي منهن ڏئي رهي آهي. پاڪستان ۾ معاشي استحڪام لاءِ سخت سڌارن تي عملدرآمد جاري آهي ۽ حڪومت جي توجهه روانگي واپار تي ٻڌل
بقايا نمبر 1 ڏسو صفحو 2

برلن: صدر آصف علي زرداري سيمن ڪمپني جي وفد سان ڳالهائي رهيو آهي

ڪي پي ۾ 18 ارب 46 ڪروڙ رپين جي مالي بي ضابطگين جو انڪشاف

پي ٽي آءِ جي حڪومتي دور بابت آڊٽ رپورٽ ۾ سنگين اعتراض، سرڪاري خزاني کي نقصان پهچڻ جي نشاندهي

مالي بي ضابطگيون خيبرپختونخوا اڪنامڪ زونز ڊولپمينٽ اينڊ مئنيجمينٽ ڪمپني ۾ سامهون آيون آهن: رپورٽ

ڪمپني صنعتي مالڪن کان ليز تي ڏنل زمين جي مد ۾ 2 ارب 8 ڪروڙ 49 لک رپيا وصول ڪرڻ ۾ ناڪام رهي

پشاور (مانيٽرنگ ڊيسڪ) خيبرپختونخوا ۾ پي ٽي آءِ جي حڪومتي دور سان لاڳاپيل هڪ وڏو مالي اسڪينڊل سامهون اچڻ جي دعويٰ ڪئي وئي آهي، جنهن ۾ مالي سال 2025-2024ع دوران 18 ارب 46 ڪروڙ
بقايا نمبر 2 ڏسو صفحو 2

وزيراعظم شهباز شريف سان پنجاب اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر ۽ ايم اين اي ملڪ منير اقبال جي ملاقات

لاهور (اي پي پي) وزيراعظم محمد شهباز شريف سان پنجاب اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر ملڪ ظهير اقبال چنڙ ۽ قومي
بقايا نمبر 4 ڏسو صفحو 2

سيدال خان ناصر پاران بلوچستان ڪوٽا تحت نوڪري ڀرتي واري فيصلي جي آجيان

بلوچستان ۾ نوجوانن لاءِ روزگار جا موقعا ۽ نمائندگي ۾ بهتري ايندي: سيدال خان

مخصوص ڪوٽا جي بنياد تي وفاقي حڪومت ۾ نوڪريون حاصل ڪرڻ ۾ مدد ڏئي ويندي

بلوچستان فيڊرل گورنمينٽ ايمپلائيمينٽ سينٽر جو قيام اهم اڳڀرائي آهي: وفاقي چيئرمين سينيٽ

اسلام آباد (اي پي پي) سينيٽ جي وقتي چيئرمين سيدال خان ناصر بلوچستان جي ڪوٽا تحت وفاقي حڪومت جي گريڊ هڪ
بقايا نمبر 3 ڏسو صفحو 2

وفاقي حڪومت جي ڪڻڪ جي مناسب اگهه تي فراهمي کي يقيني بڻائڻ جي هدايت

نائب وزيراعظم اسحاق ڊار جي صدارت هيٺ ڪابينا جي ڪميٽي جو اعليٰ سطحي اجلاس ٿيو

قومي ذخيرن، خريداري نظام ۽ مقامي ڪيٽ جي رجحانن سميت قيمتن جي صورتحال جو جائزو ورتو ويو

قيمتن ۾ استحڪام آڻڻ لاءِ ڪڻڪ جي رسد ۾ اضافي سميت سمورا ضروري قدم کنيا وڃن: اسحاق ڊار

اسلام آباد (اي پي پي) نائب وزيراعظم ۽ پرڏيهي وزير سينيٽر محمد اسحاق ڊار
بقايا نمبر 5 ڏسو صفحو 2

اسلام آباد: وزيراعظم شهباز شريف سان قومي اسيمبلي جو اسپيڪر ملڪ منير اقبال چنڙ ۽ پنجاب اسيمبلي جو ڊپٽي اسپيڪر ملڪ ظهير چنڙ ملاقات ڪري رهيا آهن

محسن نقوي جي لاهور قلندرز جي پليئرز ڊولپمينٽ پروگرام جي تقريب ۾ شرڪت

لاهور قلندرز نوجوان رانديگرن جي ترقي لاءِ سٺو ڪم ڪري پيئي: چيئرمين پي سي بي

پي ايس ايل جي ميڊنگ ۾ سمورن فرنچائز مالڪن کي درخواست ڪئي هئي: محسن نقوي

ڪرڪيٽ اهڙي راند آهي جنهن ۾ مسلسل محنت ۽ سکڻ جو عمل جاري رکڻ ضروري

لاهور (اي پي پي) پاڪستان ڪرڪيٽ بورڊ جي چيئرمين محسن نقوي چنچر ڏينهن لاهور قلندرز جي پليئرز ڊولپمينٽ پروگرام
بقايا نمبر 6 ڏسو صفحو 2

عوامي خدمت ۽ بنيادي سهولتن جي فراهمي حڪومت جي پهرين ترجيح آهي: رياض شاهه شيرازي

صوبائي وزير شيرازي هائوس ٺٽي ۾ عوام سان ملاقاتون ڪري سندن مسئلا معلوم ڪيا

لاڳاپيل آفيسرن کي شڪايتن جو سنجيدگيءَ سان جائزو وٺڻ ۽ اثرائتا قدم کڻڻ جي هدايت

ڪراچي/ ٺٽو (بيورو رپورٽ) سنڌ جي اوقاف، زڪوات ۽ عشر ۽ مذهبي معاملن واري صوبائي وزير سيد رياض حسين شاهه شيرازي شيرازي هائوس ٺٽي ۾ عوام سان ملاقاتون ڪري سندن مسئلا ۽ شڪايتون
بقايا نمبر 7 ڏسو صفحو 2

پوليو کان بچاءُ ڪنهن به ٻار جي ائڊريس، غربت يا لڏپلاڻ جو محتاج نه هئڻ گهرجي: بلاول ڀٽو

ڪنهن ٻار جو حفاظتي ڦڙن کان رهجي وڃڻ اسان کي اهو ياد ڏياري ٿو ته اسان جو ڪم اڃان باقي آهي: پ پ چيئرمين

شهيد محترمه بينظير ڀٽو 1994ع ۾ آصفه ڀٽو کي پاڻ پوليو جا ڦڙا پياري ماءُ جي حيثيت سان اعتماد جو پيغام ڏنو هو

اسان جو عزم اهڙو پاڪستان آهي جتي هر ٻار کي بيماري کان تحفظ ملي ۽ پنهنجي صلاحيتن موجب پنهنجي زندگي گذارڻ جو موقعو ملي

اسلام آباد (اي پي پي) پ پ چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري چيو آهي ته هر ٻار کي پوليو کان تحفظ ڏيڻ اسان جي اجتماعي ذميواري هئڻ گهرجي خواهه هو ڪنهن وڏي شهر جي ڪچي آبادي ۾ رهندڙ هجي
بقايا نمبر 8 ڏسو صفحو 2

سيئول: آءِ ٽي واري وزير شزا فاطمه خواجا جو ڏکڻ ڪوريا جي مشهور پينگيوٽيڪنو ويلي جو دورو ڪرڻ دوران وفد سان ورتل گروپ فوٽو

پاڪستان ريلويز ۾ 31 ڊسمبر تائين هنگامي حالت لاڳو، فيلڊ آفيسرن جون موڪلون رد

ريلوي آفيسرن جي سرڪاري معاملن جي سلسلي ۾ ٻين شهرن جي دورن لاءِ ٽرين ذريعي سفر ڪرڻ لازم قرار

آفيسرن کي اچر تي به فيلڊ ۾ وڃي ٽرين آپريشن جي نگراني ڪرڻ جي هدايت ڪئي وئي: وفاقي وزير ريلوي

ريلوي آفيسر فيلڊ ۾ پنهنجي موجودگي يقيني بڻائڻ ۽ ٽرين آپريشن جي نگراني ۾ ڪنهن قسم جي غفلت نه ڪن

لاهور (اي پي پي) ريلوي جي وفاقي وزير محمد حنيف عباسي جي هدايت تي پاڪستان ريلويز ۾ ٽرين آپريشن کي محفوظ بڻائڻ ۽ حفاظتي انتظام وڌيڪ موثر بڻائڻ لاءِ 31 ڊسمبر تائين هنگامي
بقايا نمبر 9 ڏسو صفحو 2

عمران خان کي آزاد ڪري ملڪي ڀلا لاءِ سنجيده ڳالهين جي شروعات ڪئي وڃي: حليم عادل

ملڪ ۾ وڌندڙ مهانگائي ۽ معاشي بدحالي حڪومت جي خراب پاليسين جو نتيجو آهي

ملڪ ۾ مهانگائي سبب غربت 48 سيڪڙو ۽ بيروزگاري 7.3 سيڪڙو تائين وڌي چڪي آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان تحريڪ انصاف (پي ٽي آءِ) سنڌ جي صدر حليم عادل شيخ ملڪ اندر وڌندڙ مهانگائي ۽ معاشي بدحالي تي هڪ اهم وڊيو بيان جاري ڪندي پي ڊي ايم ون ۽ پي ڊي ايم
بقايا نمبر 10 ڏسو صفحو 2

ايندڙ 24 ڪلاڪن دوران ملڪ جي اڪثر علائقن ۾ موسم خشڪ رهڻ جو امڪان

اسلام آباد (اي پي پي) موسميات کاتي اڳڪٿي ڪئي آهي ته ايندڙ 24 ڪلاڪن دوران ملڪ جي اڪثر علائقن ۾ موسم
بقايا نمبر 11 ڏسو صفحو 2

پاڪستان ۽ مالديپ وچ ۾ 20 معاهدن ۽ مفاهمتي يادداشتن جي صحا ساڳي معاشي استحڪام طرف اهم اڳڀرائي آهي: طارق فاطمي

اسلام آباد (اي پي پي) اطلاعات ۽ نشريات واري وفاقي پارلياماني سيڪريٽري
بقايا نمبر 12 ڏسو صفحو 2

پاڪستان سميت سڄي دنيا ۾ پوليو جي خاتمي جو ڏهاڙو ملهايو ويو

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان سميت
بقايا نمبر 13 ڏسو صفحو 2

نوابشاهه: قومي اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر غلام مصطفيٰ شاهه جو ڪيڊٽ ڪاليج جي دوري بعد ورتل گروپ فوٽو

خيبرپختونخوا ۾ قومي ۽ صوبائي تڪن جي حدن ۾ ردوبدل جي ڪا به صداقت ناهي: اليڪشن ڪميشن

سمورن تڪن جون حدون هاڻي به اهي ئي برقرار آهن جيڪي عام چونڊ 2024ع جي وقت هيون: ترجمان اي سي پي

ڪي پي ڪي جي صوبائي حڪومت صوبي جي مختلف ضلعن ۾ انتظامي يونٽس ۾ تبديليون ڪيون هيون

اسلام آباد (اي پي پي) اليڪشن ڪميشن وضاحت ڪئي آهي ته خيبرپختونخوا ۾ بنا بڌڻيءَ جي قومي ۽ صوبائي تڪن جي حدن ۾ ردوبدل جي خبر ۾ ڪا به صداقت ناهي، ڪنهن تڪ جي حدن ۾ ڪا به تبديلي
بقايا نمبر 30 ڏسو صفحو 2

آمريڪا جي صدر پاران ڪئناڊا جي اڪثر مصنوعات تي 50 سيڪڙو ٽيرف ختم ڪرڻ جو اعلان

واشنگٽن (اي پي پي) آمريڪا جي صدر
بقايا نمبر 32 ڏسو صفحو 2

تڪرارن جو پرامن حل ۽ انساني وقار جو تحفظ گڏيل ذميواري آهي: اويس قادر شاهه

دنيا ۾ امن، انصاف ۽ انساني حقن جي واڌاري لاءِ عالمي سطح تي سهڪار ضروري آهي

ڪشمير ۽ فلسطين جي عوام جي جائز حقن جو تحفظ پائيدار امن لاءِ ضروري آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) وقتي گورنر سنڌ سيد اويس قادر شاهه گڏيل قومن جي ڏهاڙي تي پنهنجي پيغام ۾ چيو آهي ته
بقايا نمبر 31 ڏسو صفحو 2

ايران تي وڏي حملي جون تياريون، آمريڪي جنگي جهاز تي بنڪر بسٽر بم رکڻ جو انڪشاف

آمريڪي جهاز بردار جنگي جهاز يو ايس ايس جارج واشنگٽن تي وڏي مقدار ۾ جديد هٿيار رکيا ويا آهن: رپورٽ

فوج ايران خلاف ممڪن نئين ڪارروائيءَ کي نظر ۾ رکندي پنهنجي فوجي پوزيشن مضبوط ڪري رهي آهي: آمريڪي عملدار

واشنگٽن (مانيٽرنگ ڊيسڪ) آمريڪا پاران ايران خلاف وڏي پيماني تي ممڪن فوجي ڪارروائيءَ لاءِ تياريون تيز ڪرڻ جو انڪشاف ٿيو آهي. آمريڪي اخبار وال اسٽريٽ جرنل جي هڪ رپورٽ موجب،
بقايا نمبر 33 ڏسو صفحو 2

گلگت بلتستان صوبي جي سمورن شعبن ۾ سڌارا آڻي عوام کي روزگار فراهم ڪيو آهي: امجد حسين

اسان وٽ قدرتي وسيلن ۽ ترقيءَ جا بي پناهه موقعا موجود آهن، مائنز اينڊ منرلز جو شعبو صوبائي اختيارن ۾ هجڻ گهرجي

پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت اچڻ ڪانپوءِ ترقياتي ڪمن جي رفتار پڻ تيز ڪئي وئي آهي

صوبي ۾ صنعتي سرگرمين کي هٿي ڏيڻ لاءِ پبلڪ پرائيويٽ پارٽنرشپ يونٽ قائم ڪيو ويو آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) گلگت بلتستان جي وڏي وزير امجد حسين ايڊووڪيٽ چيو آهي ته گلگت بلتستان جي سمورن شعبن ۾ سڌارا آڻي رهيا آهيون. پاڪستان پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت اچڻ ڪانپوءِ ماڻهن کي
بقايا نمبر 34 ڏسو صفحو 2

لاڙڪاڻو: گلگت جو وزيراعليٰ ايڊووڪيٽ امجد حسين شهيد راڻي جي مزار تي گل رکي رهيو آهي

چين جي جهاز سازي واري صنعت عالمي سطح تي لڳاتار پهرين نمبر تي اچي وئي

بيجنگ (اي پي پي) چين جي جهاز سازي واري صنعت جنوري کان سيپٽمبر 2026ع دوران عالمي سطح تي لڳاتار پهرين نمبر
بقايا نمبر 35 ڏسو صفحو 2

شهيد محترمه بينظير ڀٽو جو پوليو جي خاتمي وارو مشن اڄ به پاڪستان کي پوليو کان پاڪ بڻائڻ واري جدوجهد ۾ مشعل راهه آهي: شازيہ مري

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان پيپلز
بقايا نمبر 36 ڏسو صفحو 2

پيپلز پارٽيءَ جو سينيئر اڳواڻ عبدالحميد جويو سنڌ اسيمبليءَ پهتو، آجيان

اسپيڪر اويس قادر شاهه ساڻس ملاقات ڪري اجرڪ ۽ پارٽيءَ جي نشان وارو مفلر پارايو

پ پ ماڻهن کي روزگار سان گڏ عوامي سهولتن ڏيڻ ۽ ترقياتي منصوبن جو جار وڇايو آهي: ڳالهيون

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان پيپلز پارٽيءَ جي سينيئر اڳواڻ عبدالحميد جويو سنڌ اسيمبليءَ پهچي اسيمبليءَ جي
بقايا نمبر 38 ڏسو صفحو 2

هري پور ويجهو ڪار ۽ ٽرڪ ۾ ٽڪر، 4 ڄڻا فوت ۽ 2 زخمي

هري پور (اي پي پي) هري پور جي علائقي سرائي صالح ويجهو تيز رفتار آئل ٽينڪر
بقايا نمبر 37 ڏسو صفحو 2

پوليو خلاف جنگ ۾ ڪنهن به قسم جي ڪوتاهي، غفلت يا سمجهوتو برداشت نہ ڪيو ويندو: وڏو وزير

پاڪستان ۽ افغانستان دنيا جا آخري ٻه ملڪ آهن جتي جهنگلي پوليو وائرس اڃا تائين موجود آهي

سنڌ جي هر ٻار کي پوليو کان محفوظ رکڻ حڪومت جي پهرين ترجيح ۽ قومي ذميواري آهي

والدين پنهنجي پنجن سالن کان گهٽ عمر جي هر ٻار کي هر مهم ۾ ڦڙا پيارين ۽ پوليو ورڪرز سان تعاون ڪن

ڪراچي (بيورو رپورٽ) سنڌ جي وڏي وزير سيد مراد علي شاهه عالمي پوليو ڏينهن جي موقعي تي پنهنجي هڪ عزم سان ڀريل پيغام ۾ واضح ڪيو آهي ته پوليو خلاف جنگ ۾ ڪنهن به قسم جي ڪوتاهي غفلت يا سمجهوتو برداشت نه
بقايا نمبر 39 ڏسو صفحو 2

ميهڙ: جي يو آءِ اڳواڻ راشد محمود سومرو ميڊيا سان ڳالهائي رهيو آهي

سون جي في تولو قيمت ۾ 2500 رپين جي گهٽتائي

اسلام آباد (اي پي پي) آل پاڪستان جيمز اينڊ جيولرز ايسوسيئيشن طرفان جاري ڪيل اگهن مطابق ڇنڇر ڏينهن مقامي
بقايا نمبر 40 ڏسو صفحو 2

سڄي سنڌ جي ٿاڻن کي ماڊل بنائڻ صوبائي حڪومت جي اولين ترجيحن ۾ شامل آهي: گهرو وزير

نوابشاهه ۾ ماڊل پوليس اسٽيشن جو قيام پوليسنگ نظام ۾ بهتريءَ طرف اهم سنگ ميل آهي: ضياءُ الحسن لنجار

شهر جي قديم ۽ سڀ کان مصروف "اي سيڪشن ٿاڻي" کي جديد تقاضائن موجب ماڊل ٿاڻي جو درجو ڏنو ويو آهي

منهنجي دلي خواهش آهي ته ماڊل پوليس اسٽيشنز جي ان اداري کي سنڌ جي ٻين ضلعن تائين پڻ وسعت ڏني وڃي

نوابشاهه (رپورٽ مشرف ٻٽي) صوبائي گهرو وزير ضياءُ الحسن لنجار پاران ماڊل ٿاڻي اي سيڪشن جو باقاعده افتتاح خبر موجب صوبائي گهرو وزير ضياءُ الحسن لنجار جي نوابشاهه آمد تي آءِ جي سنڌ
بقايا نمبر 41 ڏسو صفحو 2

نوابشاهه: صوبائي گهرو وزير ضيا الحسين لنجار ۽ آءِ جي سنڌ جاويد عالم اوڍو ماڊل ٿاڻي اي سيڪشن جو افتتاح ڪري رهيا آهن

سنڌ لاءِ جدوجهد جي ميدان تي جيڪو به هلندو اسين انهن کي پاڪرن ۾ پرڻ لاءِ تيار آهيون: اياز لطيف

پر امن جدوجهد نه ڪندڙ رڳو گروپبنديون، ٽڪراءُ ۾ هڪ ٻئي جي ڳچين ۾ هٿ وجهي ويٺا هوندا سڀ ڪجهه هليو ويندو

آئون سڄو ڏينهن سنڌ جي سمورين قومپرست دوست پارٽين کي، آئون ميزباني ڪرڻ لاءِ تيار آهيان

سنڌ جي تحفظ لاءِ گڏجڻ ۾ آئون فرق ڪون رکندس ته هي پارٽيون اچن ۽ هو نه اچن منهنجون ٻئي اکيون ٺڏيون

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) قومي عوامي تحريڪ ۽ سنڌياڻي تحريڪ پاران (سياڻي) اڄ مادر سنڌ جيجي زرينه بلوچ جي ايڪويهين ورسي سڄي سنڌ ۾ ملهائي ويندي قومي عوامي تحريڪ ۽ سنڌياڻي
بقايا نمبر 42 ڏسو صفحو 2

ڪراچي جي مختلف علائقن ۾ حادثن ۽ واقعن ۾ عورت سميت 7 ڄڻا فوت، 4 زخمي

مائي ڪولاچي روڊ تي حادثي ۾ موٽرسائيڪل تي سوار مرد ۽ 16 سالن جي آمنہ ڌيءُ عمران فوت ٿي ويا

اسٽيل ٽائون ۽ ايئرپورٽ ويجهو حادثن ۾ ٻه نوجوان فوت ٿيا، گلستان جوهر ۽ ڪارادر ۾ ٻه لاش مليا.

نيو ڪراچي ۾ پيرسن گاڏي جي ٽڪر سان فوت مختلف علائقن ۾ فائرنگ ۽ جي واقعن ۾ چار ڄڻا زخمي ٿي پيا

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي جي مختلف علائقن ۾ الڳ الڳ حادثن ۽ واقعن ۾ عورت سميت 7 ڄڻا مارجي ويا، جڏهن ته 4 ڄڻا پڻ زخمي ٿي پيا. ڪالهه مائي ڪولاچي روڊ تي موٽرسائيڪل تي سوار مرد
بقايا نمبر 43 ڏسو صفحو 2

ڪراچي: نامور اديب سراج الحق ميمڻ جي سالگرهه جي تقريب جو ڏيک

ڪراچي ۾ 33 انچ پاڻي جي لائين جي مرمت مڪمل ڪري فراهمي بحال ڪئي وئي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي واٽر اينڊ سيوريج ڪارپوريشن اردو ڪاليج ويجهو متاثر ٿيل 33 انچ قطر جي پاڻي جي لائين
بقايا نمبر 44 ڏسو صفحو 2

سنڌ روينيو بورڊ جي اسسٽنٽ ڪمشنر ظفر ڪلوڙ کي عدالتي ريمانڊ تي جيل حوالي

زال تي تشدد ۽ وڏي ماليت جا زيور وڪرو ڪرڻ جي ڪيس ۾ گرفتار جوابدار کي عدالت آندو ويو

جوڊيشل مئجسٽريٽ ڏکڻ جي عدالت ڪيس عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪلڻ جو حڪم ڏنو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) زال تي تشدد ۽ وڏي ماليت جا زيور وڪرو ڪرڻ جي ڪيس ۾ سنڌ روينيو بورڊ جي اسسٽنٽ ڪمشنر ظفر احمد ڪلوڙ کي عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪليو ريوجوڊيشل مئجسٽريٽ ڏکڻ جي
بقايا نمبر 14 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ پوليس ۽ ڌرين وچ ۾ مقابلو ٿيو، هڪ ڌوهاري مارجي ويو

تيموريا ٿاڻي جي حد بفر زون ۾ ڦر دوران پوليس ۽ ڌرين ۾ مقابلو ٿيو

مارجي ويل جو لاش اسپتال منتقل ڪيو ويو ۽ سڃاڻپ نه ٿي سگهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي جي تيموريا ٿاڻي جي حد بفر زون هارون شاپنگ مال جي ويجهو پوليس جي مبينا مقابلي ۾ ڦورو مارجي ويو آهي. مارجي ويل ملزم جي لاش کي قانوني ڪارروائي جي لاءِ ايڌي
بقايا نمبر 15 ڏسو صفحو 2

ڌابيجي پمپنگ ڪمپليڪس ۾ بجلي نظام جي بحالي واري منصوبي لاءِ سروي مڪمل

بجلي نظام جي بحالي سان گڏ مشينري جي ٽيڪنيڪي حالت ۽ عملي ڪارڪردگي جو به جائزو ورتو ويو

منصوبو عالمي بئنڪ جي سهڪار سان واٽر سيوريج سروسز امپروومينٽ پلان تحت مڪمل ڪيو ويندو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي واٽر اينڊ سيوريج ڪارپوريشن جي ڌابيجي پمپنگ ڪمپليڪس ۾ بجلي جي فراهمي واري نظام جي بحالي ۽ بهتري جي تجويز ڪيل منصوبي جي سلسلي ۾ ماحولياتي ۽
بقايا نمبر 16 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ ناميارو اديب، صحافي ۽ ٻولي ماهر سراج الحق ميمڻ جي سالگرهه ملهائي وئي

تقريب ۾ ۾ سندس علمي، ادبي، تحقيقي ۽ صحافتي خدمتن کي ڀيٽا پيش ڪئي وئي

سنڌي ادب کي ٻين ٻولين ۾ ترجمو ڪرڻ لاءِ بيورو آف ٽرانسليشن قائم ڪيو وڃي: اڳواڻ

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ناميارو سنڌي اديب، صحافي ۽ ٻولين جي ماهر سراج الحق ميمڻ جي سالگرهه ڪراچي ۾ ملهائي وئي، جنهن ۾ سندس علمي ادبي تحقيقي ۽ صحافتي خدمتن کي ڀيٽا پيش ڪئي
بقايا نمبر 17 ڏسو صفحو 2

ٻلڙي شاهه ڪريم ويجهو هٿياربند ڌاڙيلن ڪان لکين رپيا روڪ ۽ سامان ڦري ويا

جهنگ ڪاتيار واري علائقي ۾ موٽرسائيڪل سوار هٿياربندن واپارين يرغمال بڻايو

هٿياربند ست لک روڪ، موبائل فون ۽ ٻيو قيمتي سامان ڦري ويا آهن، انصاف ڪيو وڃي

ٻلڙي شاهه ڪريم (ن ع) ٻلڙي شاهه ڪريم ٿاڻي جي حد ڳوٺ جهنگ ڪاتيار وٽ ٻن اڻ ڄاتل موٽرسائيڪل تي سوار نامعلوم هٿياربندن سوزوڪي سوار جنهان سومرو جي واپارين کي هٿيارن جي زور تي يرغمال بڻائي 7 لک رپيا روڪ رقم ۽ ٽي اسڪرين موبائل فون ۽ ٻيو قيمتي سامان ڦُر ڪري
بقايا نمبر 18 ڏسو صفحو 2

سنڌ ڪنهن جي جاگير ناهي، جو اقتدار جا ٻڪيا وڪرو ڪري رهيا آهن: لال جروار

ست ڪروڙ سنڌي دودا، روپلا ۽ هوشو بڻجي پنهنجي وطن جي حفاظت ڪندا

بدين (ن ر) سنڌ ۾ نوان صوبا ٺاهڻ جي سازش، سنڌو درياءَ جي پاڻيءَ تي ڏاڙن، ڪارپوريٽ فارمنگ جي نالي تي سنڌ جون لکين ايڪڙ زمينون ڪمپنين حوالي ڪرڻ، سنڌ جي زراعت، ماحوليات ۽ ساموندي پٽيءَ کي درپيش خطرن سميت بدين ضلعي جي عوام جا بنيادي مسئلا اجاگر ڪرڻ لاءِ
بقايا نمبر 19 ڏسو صفحو 2

شڪارپور جي سماجي اڳواڻ شعيب سنجراڻي مبينا خودڪشي ڪري ڇڏي

شڪارپور (ن ر) نيو فوجداري ٿاڻي جي حد خان چند آباد محلي جو رهواسي نوجوان سماجي اڳواڻ شعيب سنجراڻي جنهن پنهنجي زندگي جو ڏيئو اجهائڻ کان اڳ پنهنجي واٽس اپ اڪائونٽ تي ڪجهه لفظ شيئر ڪيو، پنهنجي گهر ۾ مبينا طور نوجوان پاڻ کي گولي هڻي پنهنجي زندگي جو انت
بقايا نمبر 20 ڏسو صفحو 2

سنڌ هاءِ ڪورٽ جي آئيني بينچ پاران مبينا فراڊ معاملي تي نيب جي رپورٽ تي بي اطمينانيءَ ظاهر

عدالت ۾ هڪ هزار کان وڌيڪ شهرين سان 15 ارب رپين کان وڌيڪ جي فراڊ واري ڪيس جي ٻڌڻي ٿي

ٻڌڻي دوران نيب اختيارين رپورٽ پيش ڪئي، فراڊ جو معاملو نيب جي دائري اختيار ۾ نٿو اچي: ايڊيشنل ڊائريڪٽر

عدالت رپورٽ تي بي اطميناني ظاهر ڪندي ڊي جي نيب ڪراچي کي ايندڙ ٻڌڻي تي ذاتي طور طلب ڪري ورتو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) سنڌ هاءِ ڪورٽ جي آئيني بينچ هڪ هزار کان وڌيڪ شهرين سان سيڙپڪاري جي نالي تي 15 ارب رپين کان وڌيڪ جي مبينا فراڊ واري معاملي تي نيب اختيارين جي رپورٽ تي بي اطميناني جو اظهار ڪندي ڊي جي نيب ڪراچي کي ايندڙ ٻڌڻي تي طلب ڪري ورتو آهي
بقايا نمبر 21 ڏسو صفحو 2

فنڪشنل ليگ کي فعال بڻائڻ اڳواڻن ۽ ڪارڪنن سان رابطا تيز ڪيا وڃن: صدرالدين شاهه

سمورن ضلعن ۾ 22 نومبر تي پير سيد شاهه مردان شاهه جي سالگرهه شاندار نموني ملهائي ويندي

يونين سطح تائين تنظيم سازي مڪمل ڪرڻ ۽ عوامي رابطا مهم کي اثرائتو بڻائڻ جي هدايت

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان مسلم ليگ فنڪشنل سنڌ جي صدر سيد صدرالدين شاهه راشدي سنڌ جي سمورن
بقايا نمبر 22 ڏسو صفحو 2

آئين جي بالادستي ۽ سڀني لاءِ هڪجهڙو انصاف جمهوريت جا بنيادي اصول آهن: فاروق ايڇ نائڪ

پاڪستان کي اهڙن قانوني ماهرن جي ضرورت آهي، جيڪي شخصيتن بدران آئين ۽ انصاف جي اصولن جو دفاع ڪن

مرحوم پير الاهي بخش تعليم جي واڌاري، اعليٰ تعليمي ادارن جي قيام ۽ عوامي ڀلائي لاءِ اهم ڪردار ادا ڪيو

سنڌ يونيورسٽي جي قيام لاءِ سندس ڪوشش تعليمي تاريخ ۾ اهم حيثيت رکن ٿيون: دادو ۾ تقريب کي خطاب

دادو (ن ر) سينيٽ جي اسٽينڊنگ ڪميٽي براءِ قانون ۽ انصاف جي چيئرمين سينيٽر فاروق ايڇ نائڪ چيو آهي ته آئين جي بالادستي، قانون جي حڪمراني ۽ سمورن شهرين لاءِ هڪجهڙو انصاف پاڪستان جي
بقايا نمبر 23 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ منڪي پاڪس ۾ مبتلا وڌيڪ هڪ ڏيڍ ورهين جو ٻارڙو فوت، انگ 12 ٿي ويو

سنڌ ۾ هلندڙ سال بيماري جا مجموعي طور 98 ڪيس رپورٽ ٿي چڪا آهن، فوتي ٻار جو تعلق ملير سان هو.

ٻار کي ڪجهه ڏينهن اڳ هڪ خانگي اسپتال مان متعدي بيمارين جي اسپتال نيپا منتقل ڪيو ويو هو

اسپتال انتظاميا پاران فوت ٿيل ٻار جي موت منڪي پاڪس سبب ٿيڻ جي تصديق ڪئي وئي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي ۾ منڪي پاڪس جي مرض ۾ مبتلا ڏيڍ ورهين جو
بقايا نمبر 24 ڏسو صفحو 2

ڪراچي: آرٽس ڪائونسل جي تقريب کي محمد احمد شاهه خطاب ڪري رهيو آهي

ڪراچي ۾ روڊن ۽ فوٽ پاٿن تي حدخلين خلاف وارننگ جاري، سخت ڪارروائين جو حڪم

ميئر ڪراچي بيرسٽر مرتضيٰ وهاب جي صدارت هيٺ هنگامي اجلاس ۾ ڪاتي جي ڪارڪردگي تي سخت ڪاوڙ جو اظهار

اينٽي انڪروچمينٽ کاتي کي 15 ڏينهن جي سخت مهلت ڏيندي حدخلين جي خاتمو يقيني بڻائڻ جي هدايت

مقرر مدي اندر نتيجا نہ اچڻ تي لاڳاپيل آفيسرن ۽ عملي خلاف برطرفي ۽ تاديبي ڪارروائي ڪئي ويندي: چتاءُ

ڪراچي (رپورٽ : راهب ڳاهو) ميئر ڪراچي بيرسٽر مرتضيٰ وهاب ڪراچي ميٽروپوليٽن ڪارپوريشن (ڪي ايم سي) جي حدخلين جي خاتمي واري کاتي کي 15 ڏينهن جي سخت مهلت ڏيندي هدايت ڪئي آهي ته
بقايا نمبر 25 ڏسو صفحو 2

ABC Certified
THE MOST INFLUENTIAL & WIDELY ACCLAIMED SINDHI DAILY OF PAKISTAN
هڪ ئي وقت ڪراچي ۽ حيدرآباد مان شايع ٿيندڙ قديم سنڌي اخبار
THE DAILY IBRAT Hyderabad
روزاني عبرت
حيدرآباد
Regd: NO-2430-B
69 YEAR 1958 - 2026
Hyd: Ph: 2728703-4, 2728571-2, Fax: 2781879, 2784300 - Isld Ph: 2823277
Karachi Ph: 2272030-7 - 4538862-3 - Fax: 2272038-9 - 4543839 - 2639492- Lahore: Ph: 5854047-8
سال (95) آچر 25 آڪٽوبر 2026ع 13 جمادي الاول 1448هه صفحا 6 - ملهه 30 رپيا شمارو (71)
website: www.dailyibrat.com Email: ibrat@yahoo.com, ibratmarketing@yahoo.com
Sunday 25th October 2026
Daily Ibrat Karachi

استنبول ۾ 8 ملڪن جو گڏيل اجلاس، پرڏيهي وزيرن ايران خلاف فوجي ڪارروائي جي مخالفت ڪري ڇڏي

ترڪي، پاڪستان ۽ سعودي عرب (آر 4) جي پرڏيهي وزيرن سان فرانس، جرمني، اٽلي ۽ برطانيا جي پرڏيهي وزيرن ملاقات ڪري گڏيل اجلاس منعقد ڪيو ويو

اجلاس ۾ علائقي ۽ ان ڪان ٻاهر امن ۽ استحڪام، ڪي هٿي ڏيڻ ۽ سيڪيورٽي، اقتصادي ۽ واپاري نتيجن کي منهن ڏيڻ لاءِ سفارتي ڪوششون جاري رکڻ جي عزم جو اظهار

خطمي ۾ امن امان برقرار رکڻ لاءِ ڳالهين، سفارتڪاري ۽ ڇڪتاڻ گهٽ ڪرڻ ذريعي علائقائي تڪرارن کي منهن ڏيڻ جي فوري ضرورت تي اتفاق ڪيو ويو

ملاقات ۾ آمريڪا ۽ اسرائيل - ايران تڪرار، اسرائيل - فلسطين تڪرار ۽ ٻه رياستي حل جي ضرورت، سعودي عرب ۽ يمن خلاف حوثي مليشيا جي حملي ۽ وڌندڙ ڇڪتاڻ بابت ڳالهيون

سمورن اڳواڻن پاران گڏيل قومن جي لاڳاپيل ٺهراءَن مطابق، انهن سمورن التوا هيٺ تڪرارن جي پائيدار ڳالهين وارو حل ڳولهڻ جي ضرورت تي زور ڀريو ويو

استنبول (اي پي پي) ترڪي، پاڪستان ۽ سعودي عرب (آر 4) جي پرڏيهي وزيرن سان فرانس، جرمني، اٽلي ۽ برطانيا جي پرڏيهي وزيرن گڏيل ڏينهن استنبول ۾ ملاقات ڪئي ان موقعي تي علائقي ۽ ان کان ٻاهر امن ۽ استحڪام کي هٿي ڏيڻ ۽ انهن بقايا نمبر 26 ڏسو صفحو 2

استنبول: 8 علائقائي ۽ يورپي ملڪن جي پرڏيهي وزيرن جي ڳالهائي ٿي رهي آهي

پوليو کان پاڪ پاڪستان شهيد بينظير ڀٽو جو خواب هو: بلاول ڀٽو زرداري

شهيد راڻي جي خواب کي پورو ڪرڻ لاءِ جديد ٽيڪنالاجي ۽ عوامي شرڪت ضروري آهي.

مهم ۾ والدين، استادن ۽ سماج جي سمورن طبقن کي پنهنجو ڪردار ادا ڪرڻو پوندو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان پيپلز پارٽي جي چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري، پوليو جي عالمي ڏينهن جي موقعي تي پنهنجي بقايا نمبر 27 ڏسو صفحو 2

پاڪستان پاران اردن جي گادي واري شهر ڪرڪ ۾ گرجاگهر تي دهشتگردائي حملي جي مذمت

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان اردن جي شهر ڪرڪ ۾ گرجاگهر ۾ جنازي دوران بقايا نمبر 28 ڏسو صفحو 2

نائب وزيراعظم اسحاق ڊار ترڪيه جو دورو مڪمل ڪري وطن واپس پهچي ويو

اسلام آباد (اي پي پي) نائب وزيراعظم ۽ بقايا نمبر 29 ڏسو صفحو 2

ملڪ ۾ مهانگائي وڌڻ جو خدشو عالمي معيشت غير يقيني صورتحال کي منهن ڏئي رهي آهي: وفاقي حڪومت

پاڪستان ۾ معاشي استحڪام لاءِ سختي سڌارن تي عملدرآمد جاري آهي، حڪومت جي توجهه روانگي واپار تي ٻڌل پائيدار معاشي ترقي ۽ نجي شعبي جي حوصلا افزائي تي آهي: ناڻي وزير

هلندڙ مالي سال ۾ آءِ ٽي روانگي واپار 5.5 ارب ڊالر ۽ پرڏيهه مان موڪليل ناڻو 44 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي اميد آهي، ملڪ جا مٽاسٽا جا ذخيرا 3 مهينن جي روانگي واپار لاءِ ڪافي آهن

پاڪستان کي بوم- لينڊ بسٽ معاشي چڪر مان نڪري اهڙي ترقي جي راهه اختيار ڪرڻي پوندي جنهن سان روزگار جا موقعا پيدا ٿين ۽ معاشي ترقي جا ثمر عوام تائين پهچن

مسلسل ڪوششن جي نتيجي ۾ پاڪستان جي ڪريڊٽ ريٽنگ ۾ گذريل سال اپريل کان هن قوت تائين 3 ڀيرا بهتري آئي آهي، عالمي مالياتي مارڪيٽن تائين پهچ لاءِ به قدم کنيا پيا وڃن

حڪومت ٽيڪس نظام ۾ بهتري، ٽيڪس نيٽ ۾ واڌ ۽ روانگي واپار کي هٿي وٺائڻ، روانگي واپار وڌائڻ لاءِ سپر ٽيڪس جي خاتمي ۽ ٽيڪس سليب ۾ گهٽتائي سميت مختلف قدم کنيا ويا آهن

پاڪستان کي اهڙي معاشي ترقي جي ضرورت آهي جيڪا سيڙپڪاري ۽ پيداوار ۾ اضافي سان گڏ روزگار جا نوان موقعا به پيدا ڪري، رڳو 7 کان 8 سيڪڙو معاشي ترقي ڪافي ناهي

لاهور (اي پي پي/مانيٽرنگ ڊيسڪ) ناڻي واري وفاقي وزير محمد اورنگزيب خدشو ظاهر ڪيو آهي ته عالمي تڪرارن جا اثر عام واهپي وارين شين جي اگهن تي پئجي سگهن ٿا، جڏهن ته عالمي معيشت غيريقيني صورتحال کي منهن ڏئي رهي آهي. پاڪستان ۾ معاشي استحڪام لاءِ سختي سڌارن تي عملدرآمد جاري آهي ۽ حڪومت جي توجهه روانگي واپار تي ٻڌل بقايا نمبر 1 ڏسو صفحو 2

برلن: صدر آصف علي زرداري سيمن ڪمپني جي وفد سان ڳالهائي رهيو آهي

ڪي پي ۾ 18 ارب 46 ڪروڙ رپين جي مالي بي ضابطگين جو انڪشاف

پي ٽي آءِ جي حڪومتي دور بابت آڊٽ رپورٽ ۾ سنگين اعتراض، سرڪاري خزاني کي نقصان پهچڻ جي نشاندهي

مالي بي ضابطگيون خيبرپختونخوا اڪنامڪ زونز ڊولپمينٽ اينڊ مئنيجمينٽ ڪمپني ۾ سامهون آيون آهن: رپورٽ

ڪمپني صنعتي مالڪن کي ليز تي ڏنل زمين جي مد ۾ 2 ارب 8 ڪروڙ 49 لک رپيا وصول ڪرڻ ۾ ناڪام رهي

پشاور (مانيٽرنگ ڊيسڪ) خيبرپختونخوا ۾ پي ٽي آءِ جي حڪومتي دور سان لاڳاپيل هڪ وڏو مالي اسڪينڊل سامهون اچڻ جي دعوي ڪئي وئي آهي جنهن ۾ مالي سال 2024-2025ع دوران 18 ارب 46 ڪروڙ بقايا نمبر 2 ڏسو صفحو 2

سيدال خان ناصر پاران بلوچستان ڪرڏا تحت فوري ڀرتي واري فيصلي جي آجيان

بلوچستان ۾ نوجوانن لاءِ روزگار جا موقعا ۽ نمائندگي ۾ بهتري ايندي: سيدال خان

مخصص ڪوٽا جي بنياد تي وفاقي حڪومت ۾ نوڪريون حاصل ڪرڻ ۾ مدد ڏني ويندي

بلوچستان فيڊرل گورنمينٽ ڊيسيپلينيشن سينٽر جو قيام اهم اڳڀرائي آهي: وفاقي چيئرمين سينيٽ

اسلام آباد (اي پي پي) سينيٽ جي وقتي چيئرمين سيدال خان ناصر بلوچستان جي ڪوٽا تحت وفاقي حڪومت جي گريڊ هڪ بقايا نمبر 3 ڏسو صفحو 2

وزيراعظم شهباز شريف سان پنجاب اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر ۽ ايم اين اي ملڪ منير اقبال جي ملاقات

لاهور (اي پي پي) وزيراعظم محمد شهباز شريف سان پنجاب اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر ملڪ ظهير اقبال چنڙ ۽ قومي بقايا نمبر 4 ڏسو صفحو 2

محسن نقوي جي لاهور قلندرز جي پليئرز ڊولپمينٽ پروگرام جي تقريب ۾ شرڪت

لاهور قلندرز نوجوان رانديگرن جي ترقي لاءِ سٺو ڪم ڪري رهي: چيئرمين پي سي بي

پي ايس ايل جي ميڊنگ ۾ سمورن فرنچائز مالڪن کي درخواست ڪئي هئي: محسن نقوي

ڪرڪيٽ اهڙي راند آهي جنهن ۾ مسلسل محنت ۽ سکڻ جو عمل جاري رکڻ ضروري

لاهور (اي پي پي) پاڪستان ڪرڪيٽ بورڊ جي چيئرمين محسن نقوي چنچر ڏينهن لاهور قلندرز جي پليئرز ڊولپمينٽ پروگرام بقايا نمبر 6 ڏسو صفحو 2

وفاقي حڪومت جي ڪڻڪ جي مناسب اگهه تي فراهمي کي يقيني بڻائڻ جي هدايت

نائب وزيراعظم اسحاق ڊار جي صدارت هيٺ ڪابينا جي ڪميٽي جو اعليٰ سطحي اجلاس ٿيو

قومي ذخيرن، خريداري نظام ۽ مقامي کپت جي رجحانن سميت قيمتن جي صورتحال جو جائزو ورتو ويو

قيمتن ۾ استحڪام آڻڻ لاءِ ڪڻڪ جي رسد ۾ اضافي سميت سمورا ضروري قدم کنيا وڃن: اسحاق ڊار

اسلام آباد (اي پي پي) نائب وزيراعظم ۽ پرڏيهي وزير سينيٽر محمد اسحاق ڊار بقايا نمبر 5 ڏسو صفحو 2

عوامي خدمت ۽ بنيادي سهولتن جي فراهمي حڪومت جي پهرين ترجيح آهي: رياض شاهه شيرازي

صوبائي وزير شيرازي هائوس ٺٽي ۾ عوام سان ملاقاتون ڪري سندن مسئلا معلوم ڪيا

لاڳاپيل آفيسرن کي شڪايتن جو سنجيدگيءَ سان جائزو وٺڻ ۽ اثرائتا قدم کڻڻ جي هدايت

ڪراچي/ ٺٽو (بيورو رپورٽ) سنڌ جي اوقاف، زڪوات ۽ عشر ۽ مذهبي معاملن واري صوبائي وزير سيد رياض حسين شاهه شيرازي شيرازي هائوس ٺٽي ۾ عوام سان ملاقاتون ڪري سندن مسئلا ۽ شڪايتون بقايا نمبر 7 ڏسو صفحو 2

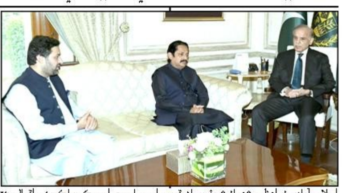
اسلام آباد: وزيراعظم شهباز شريف سان قومي اسيمبلي جو اسپيڪر ملڪ منير اقبال چنڙ ۽ پنجاب اسيمبلي جو ڊپٽي اسپيڪر ملڪ ظهير چنڙ ملاقات ڪري رهيا آهن

ڪي پي ۾ قومي ۽ صوبائي تڪن جي حدن ۾ ردوبدل جي ڪا به صداقت ناهي: اليڪشن ڪميشن

خيبرپختونخوا ۾ قومي ۽ صوبائي تڪن جي حدن ۾ ردوبدل جي ڪا به صداقت ناهي: اليڪشن ڪميشن

سمورن تڪن جون حدون هاڻي به اهي ئي برقرار آهن جيڪي عام چونڊ 2024ع جي وقت هيون: ترجمان اي سي پي

ڪي پي ڪي جي صوبائي حڪومت صوبي جي مختلف ضلعن ۾ انتظامي يونٽس ۾ تبديليون ڪيون هيون

اسلام آباد (اي پي پي) اليڪشن ڪميشن وضاحت ڪئي آهي ته خيبرپختونخوا ۾ بنا بڌڻ جي قومي ۽ صوبائي تڪن جي حدن ۾ ردوبدل جي خبر ۾ ڪا به صداقت ناهي ڪنهن تڪ جي حدن ۾ ڪا به تبديلي بقايا نمبر 30 ڏسو صفحو 2

تڪرارن جو پرامن حل ۽ انساني وقار جو تحفظ گڏيل ذميواري آهي: اويس قادر شاهه

دنيا ۾ امن، انصاف ۽ انساني حقن جي واڌاري لاءِ عالمي سطح تي سهڪار ضروري آهي

ڪشمير ۽ فلسطين جي عوام جي جائز حقن جو تحفظ پائيدار امن لاءِ ضروري آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) وقتي گورنر سنڌ سيد اويس قادر شاهه گڏيل قومن جي ڏهاڙي تي پنهنجي پيغام ۾ چيو آهي ته بقايا نمبر 31 ڏسو صفحو 2

آمريڪا جي صدر پاران ڪئناڊا جي اڪثر مصنوعات تي 50 سيڪڙو ٽيرف ختم ڪرڻ جو اعلان

واشنگٽن (اي پي پي) آمريڪا جي صدر بقايا نمبر 32 ڏسو صفحو 2

ايران تي وڏي حملي جون تياريون، آمريڪي جنگي جهاز تي بنڪر بسٽر بم رکڻ جو انڪشاف

آمريڪي جهاز بردار جنگي جهاز يو ايس ايس جارج واشنگٽن تي وڏي مقدار ۾ جديد هٿيار رکيا ويا آهن: رپورٽ

فوج ايران خلاف ممڪن نئين ڪارروائيءَ کي نظر ۾ رکندي پنهنجي فوجي پوزيشن مضبوط ڪري رهي آهي: آمريڪي عملدار

واشنگٽن (مانيٽرنگ ڊيسڪ) آمريڪا پاران ايران خلاف وڏي پيماني تي ممڪن فوجي ڪارروائيءَ لاءِ تياريون تيز ڪرڻ جو انڪشاف ٿيو آهي، آمريڪي اخبار وال اسٽريٽ جرنل جي هڪ رپورٽ موجب، بقايا نمبر 33 ڏسو صفحو 2

گلگت بلتستان صوبي جي سمورن شعبن ۾ سڌارا آڻي عوام کي روزگار فراهم ڪيو آهي: امجد حسين

اسان وٽ قدرتي وسيلن ۽ ترقيءَ جا بي پناهه موقعا موجود آهن، مائنز اينڊ منرلز جو شعبو صوبائي اختيارن ۾ هجڻ گهرجي

پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت اچڻ ڪانپوءِ ترقياتي ڪمن جي رفتار پڻ تيز ڪئي وئي آهي

صوبي ۾ صنعتي سرگرمين کي هٿي ڏيڻ لاءِ پبلڪ پرائيويٽ پارٽنرشپ يونٽ قائم ڪيو ويو آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) گلگت بلتستان جي وڏي وزير امجد حسين ايڊووڪيٽ چيو آهي ته گلگت بلتستان جي سمورن شعبن ۾ سڌارا آڻي رهيا آهيون، پاڪستان پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت اچڻ ڪانپوءِ ماڻهن کي بقايا نمبر 34 ڏسو صفحو 2

لاڙڪاڻو: گلگت جو وزيراعلي ايڊووڪيٽ امجد حسين شهيد راڻي جي مزار تي گل رکي رهيو آهي

چين جي جهاز سازي واري صنعت عالمي سطح تي لڳاتار پهرين نمبر تي اچي وئي

بيجنگ (اي پي پي) چين جي جهاز سازي واري صنعت جنوري کان سيپٽمبر 2026ع دوران عالمي سطح تي لڳاتار پهرين نمبر بقايا نمبر 35 ڏسو صفحو 2

شهيد محترمه بينظير ڀٽو جو پوليو جي خاتمي وارو مشن اڄ به پاڪستان کي پوليو کان پاڪ بڻائڻ واري جدوجهد ۾ مشعل راهه آهي: شازيه مري

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان پيپلز بقايا نمبر 36 ڏسو صفحو 2

پوليو کان بچاءُ ڪنهن به ٻار جي ائڊريس، غربت يا لڏپلاڻ جو محتاج نه هئڻ گهرجي: بلاول ڀٽو

ڪنهن ٻار جو حفاظتي ڦڙن کان رهجي وڃڻ اسان کي اهو ياد ڏياري ٿو ته اسان جو ڪم اڃان باقي آهي: پ پ چيئرمين

شهيد محترمه بينظير ڀٽو 1994ع ۾ آصفه ڀٽو کي پاڻ پوليو جا ڦڙا پياري ماءُ جي حيثيت سان اعتماد جو پيغام ڏنو هو

اسان جو عزم اهڙو پاڪستان آهي جنهن هر ٻار کي بيماري کان تحفظ ملي ۽ پنهنجي صلاحيتن موجب زندگي گذارڻ جو موقعو ملي

اسلام آباد (اي پي پي) پ پ چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري چيو آهي ته هر ٻار کي پوليو کان تحفظ ڏيڻ اسان جي اجتماعي ذميواري هئڻ گهرجي، خواهه هو ڪنهن وڏي شهر جي ڪچي آبادي ۾ رهندڙ هجي، بقايا نمبر 8 ڏسو صفحو 2

پيپلز پارٽيءَ جو سينيئر اڳواڻ عبدالحميد جويو سنڌ اسيمبليءَ پهتو، آجيان

اسپيڪر اويس قادر شاهه سائنس ملاقات ڪري اجرڪ ۽ پارٽيءَ جي نشان وارو مفلر پارايو

پ پ ماڻهن کي روزگار سان گڏ عوامي سهولتن ڏيڻ ۽ ترقياتي منصوبن جو جار رڃاير آهي: ڳالهيون

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان پيپلز پارٽيءَ جي سينيئر اڳواڻ عبدالحميد جويو سنڌ اسيمبليءَ پهچي جي بقايا نمبر 38 ڏسو صفحو 2

هري پور ويجهو ڪار ۽ ٽرڪ ۾ ٽڪر، 4 ڄڻا فوت ۽ 2 زخمي

هري پور (اي پي پي) هري پور جي علائقي سرائي صالح ويجهو تيز رفتار آئل ٽينڪر بقايا نمبر 37 ڏسو صفحو 2

سيئول: آءِ ٽي واري وزير شزا فاطمه خواجا جو ڏکڻ ڪوريا جي مشهور پينگيوٽيڪنو ويلي جو دورو ڪرڻ دوران وفد سان ورتل گروپ فوٽو

پاڪستان ريلويز ۾ 31 ڊسمبر تائين هنگامي حالت لاڳو، فيلڊ آفيسرن جون موڪلون رد

ريلوي آفيسرن جي سرڪاري معاملن جي سلسلي ۾ ٻين شهرن جي دورن لاءِ ٽرين ذريعي سفر ڪرڻ لازم قرار

آفيسرن کي آچر تي به فيلڊ ۾ وڃي ٽرين آپريشن جي نگراني ڪرڻ جي هدايت ڪئي وئي: وفاقي وزير ريلوي

ريلوي آفيسر فيلڊ ۾ پنهنجي موجودگي يقيني بڻائن ۽ ٽرين آپريشن جي نگراني ۾ ڪنهن قسم جي غفلت نه ڪن

لاهور (اي پي پي) ريلوي جي وفاقي وزير محمد حنيف عباسي جي هدايت تي پاڪستان ريلويز ۾ ٽرين آپريشن کي محفوظ بڻائڻ ۽ حفاظتي انتظام وڌيڪ موثر بڻائڻ لاءِ 31 ڊسمبر تائين هنگامي بقايا نمبر 9 ڏسو صفحو 2

ايندڙ 24 ڪلاڪن دوران ملڪ جي اڪثر علائقن ۾ موسم خشڪ رهڻ جو امڪان

اسلام آباد (اي پي پي) موسميات کاتي اڳڪٿي ڪئي آهي ته ايندڙ 24 ڪلاڪن دوران ملڪ جي اڪثر علائقن ۾ موسم بقايا نمبر 11 ڏسو صفحو 2

عمران خان کي آزاد ڪري ملڪي بقا لاءِ سنجيده ڳالهين جي شروعات ڪئي وڃي: حليم عادل

ملڪ ۾ وڌندڙ مهانگائي ۽ معاشي بدحالي حڪومت جي خراب پاليسين جو نتيجو آهي

ملڪ ۾ مهانگائي سبب غربت 48 سيڪڙو ۽ بيروزگاري 7.3 سيڪڙو تائين وڌي چڪي آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان تحريڪ انصاف (پي ٽي آءِ) سنڌ جي صدر حليم عادل شيخ ملڪ اندر وڌندڙ مهانگائي ۽ معاشي بدحالي تي هڪ اهم وڊيو بيان جاري ڪندي پي ڊي ايم ون ۽ پي ڊي ايم بقايا نمبر 10 ڏسو صفحو 2

پاڪستان ۽ مالديپ وچ ۾ 20 معاهدن ۽ مفاهمتي يادداشتن جي مدد سان معاشي استحڪام طرف اهم اڳڀرائي آهي: بئريسٽر دانيال

اسلام آباد (اي پي پي) اطلاعات ۽ نشريات واري وفاقي پارلياماني سيڪريٽري بقايا نمبر 12 ڏسو صفحو 2

پاڪستان سميت سڄي دنيا ۾ پوليو جي خاتمي جو ڏهاڙو ملهايو ويو

اسلام آباد (اي پي پي) پاڪستان سميت بقايا نمبر 13 ڏسو صفحو 2

ميهڙ: جي يو آءِ اڳواڻ راشد محمود سومرو ميڊيا سان ڳالهائي رهيو آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) سنڌ جي وڏي وزير سيد مراد علي شاهه عالمي پوليو ڏينهن جي موقعي تي پنهنجي هڪ عزم سان ڀريل پيغام ۾ واضح ڪيو آهي ته پوليو خلاف جنگ ۾ ڪنهن به قسم جي ڪوتاهي غفلت يا سمجهوتو برداشت نه بقايا نمبر 39 ڏسو صفحو 2

پوليو خلاف جنگ ۾ ڪنهن به قسم جي ڪوتاهي، غفلت يا سمجهوتو برداشت نه ڪيو ويندو: وڏو وزير

پاڪستان ۽ افغانستان دنيا جا آخري ٻه ملڪ آهن جتي جهنگلي پوليو وائرس اڃا تائين موجود آهي

سنڌ جي هر ٻار کي پوليو کان محفوظ رکڻ حڪومت جي پهرين ترجيح ۽ قومي ذميواري آهي

والدين پنهنجي پنجن سالن کان گهٽ عمر جي هر ٻار کي هر مهم ۾ ڦڙا پيارين ۽ پوليو ورڪرز سان تعاون ڪن

سون جي في تولو قيمت ۾ 2500 رپين جي گهٽتائي

اسلام آباد (اي پي پي) آل پاڪستان جيمز اينڊ جيولرز ايسوسيئيشن طرفان جاري ڪيل اگهن مطابق ڇنڇر ڏينهن مقامي بقايا نمبر 40 ڏسو صفحو 2

سنڌ روينيو بورڊ جي اسسٽنٽ ڪمشنر ظفر ڪلوڙ کي عدالتي ريمانڊ تي جيل حوالي

زال تي تشدد ۽ وڏي ماليت جا زيور وڪرو ڪرڻ جي ڪيس ۾ گرفتار جوابدار کي عدالت آندو ويو

جوڊيشل مئجسٽريٽ ڏکڻ جي عدالت ڪيس عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪلڻ جو حڪم ڏنو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) زال تي تشدد ۽ وڏي ماليت جا زيور وڪرو ڪرڻ جي ڪيس ۾ سنڌ روينيو بورڊ جي اسسٽنٽ ڪمشنر ظفر احمد ڪلوڙ کي عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪليو ويو جوڊيشل مئجسٽريٽ ڏکڻ جي بقايا نمبر 14 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ پوليس ۽ ڦورن وچ ۾ مقابلو ٿيو، هڪ ڌوهاري مارجي ويو

تيموريا ٿاڻي جي حد بفر زون ۾ ڦر دوران پوليس ۽ ڦورن ۾ مقابلو ٿيو

مارجي ويل جو لاش اسپتال منتقل ڪيو ويو ۽ سڃاڻپ نه ٿي سگهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي جي تيموريا ٿاڻي جي حد بفر زون هارون شاپنگ مال جي ويجهو پوليس جي مبينا مقابلي ۾ ڦورو مارجي ويو آهي. مارجي ويل ملزم جي لاش کي قانوني ڪارروائي جي لاءِ ايڌي بقايا نمبر 15 ڏسو صفحو 2

نوابشاهه: قومي اسيمبلي جي ڊپٽي اسپيڪر غلام مصطفيٰ شاهه جو ڪيڊٽ ڪاليج جي دوري بعد ورتل گروپ فوٽو

سنڌ هاءِ ڪورٽ جي آئيني بينچ پاران مبينا فراڊ معاملي تي نيب جي رپورٽ تي بي اطمينانيءَ ظاهر

عدالت ۾ هڪ هزار کان وڌيڪ شهرين سان 15 ارب رپين کان وڌيڪ جي فراڊ واري ڪيس جي ٻڌڻي ٿي

ٻڌڻي دوران نيب اختيارين رپورٽ پيش ڪئي، فراڊ جو معاملو نيب جي دائري اختيار ۾ نٿو اچي: ايڊيشنل ڊائريڪٽر

عدالت رپورٽ تي بي اطميناني ظاهر ڪندي ڊي جي نيب ڪراچي کي ايندڙ ٻڌڻي تي ذاتي طور طلب ڪري ورتو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) سنڌ هاءِ ڪورٽ جي آئيني بينچ هڪ هزار کان وڌيڪ شهرين سان سيڙپڪاري جي نالي تي 15 ارب رپين کان وڌيڪ جي مبينا فراڊ واري معاملي تي نيب اختيارين جي رپورٽ تي بي اطميناني جو اظهار ڪندي ڊي جي نيب ڪراچي کي ايندڙ ٻڌڻي تي طلب ڪري ورتو آهي بقايا نمبر 21 ڏسو صفحو 2

فنڪشنل ليگ کي فعال بڻائي اڳواڻن ۽ ڪارڪنن سان رابطا تيز ڪيا وڃن: صدرالدين شاهه

سمورن ضلعن ۾ 22 نومبر تي پير سيد شاهه مردان شاهه جي سالگرهه شاندار نموني ملهائي ويندي

يونين سطح تائين تنظيم سازي مڪمل ڪرڻ ۽ عوامي رابطا مهم کي اثرائتو بڻائڻ جي هدايت

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان مسلم ليگ فنڪشنل سنڌ جي صدر سيد صدرالدين شاهه راشدي سنڌ جي سمورن بقايا نمبر 22 ڏسو صفحو 2

سڀني سنڌ جي ٿاڻن کي ماڊل بڻائڻ صوبائي حڪومت جي اولين ترجيحن ۾ شامل آهي: گهرو وزير

سڄي سنڌ جي ٿاڻن کي ماڊل بڻائڻ صوبائي حڪومت جي اولين ترجيحن ۾ شامل آهي: گهرو وزير

نوابشاهه ۾ ماڊل پوليس اسٽيشن جو قيام پوليسنگ نظام ۾ بهتريءَ طرف اهم سنگ ميل آهي: ضياءُ الحسن لنجار

شهر جي قديم ۽ سڀ کان مصروف "اي سيڪشن ٿاڻي" کي جديد تقاضائن موجب ماڊل ٿاڻي جو درجو ڏنو ويو آهي

منهنجي دلي خواهش آهي ته ماڊل پوليس اسٽيشنز جي ان اداري کي سنڌ جي ٻين ضلعن تائين پڻ وسعت ڏني وڃي

نوابشاهه (رپورٽ مشرف ڀٽي) صوبائي گهرو وزير ضياءُ الحسن لنجار پاران ماڊل ٿاڻي اي سيڪشن جو باقاعده افتتاح خبر موجب صوبائي گهرو وزير ضياءُ الحسن لنجار جي نوابشاهه آمد تي آءِ جي سنڌ بقايا نمبر 41 ڏسو صفحو 2

نوابشاهه: صوبائي گهرو وزير ضيا الحسين لنجار ۽ آءِ جي سنڌ جاويد عالم اوڍو ماڊل ٿاڻي اي سيڪشن جو افتتاح ڪري رهيا آهن

ڪراچي ۾ ناميارو اديب، صحافي ۽ ٻولي ماهر سراج الحق ميمڻ جي سالگرهه ملهائي وئي

تقريب ۾ ۾ سنڌس علمي، ادبي، تحقيقي ۽ صحافتي خدمتن کي ڀيٽا پيش ڪئي وئي

سنڌي ادب کي ٻين ٻولين ۾ ترجمو ڪرڻ لاءِ بيورو آف ٽرانسليشن قائم ڪيو وڃي: اڳواڻ

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ناميارو سنڌي اديب، صحافي ۽ ٻولين جي ماهر سراج الحق ميمڻ جي سالگره ڪراچي ۾ ملهائي وئي، جنهن ۾ سندس علمي، ادبي، تحقيقي ۽ صحافتي خدمتن کي ڀيٽا پيش ڪئي بقايا نمبر 17 ڏسو صفحو 2

ڏاپيجي پمپنگ ڪمپليڪس ۾ بجلي نظام جي بحالي واري منصوبي لاءِ سروي مڪمل

بجلي نظام جي بحالي سان گڏ مشينري جي ٽيڪنيڪي حالت ۽ عملي ڪارڪردگي جو به جائزو ورتو ويو

منصوبو عالمي بئنڪ جي سهڪار سان واٽر سيوريج سروسز امپروومينٽ پلان تحت مڪمل ڪيو ويندو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي واٽر اينڊ سيوريج ڪارپوريشن جي ڏاپيجي پمپنگ ڪمپليڪس ۾ بجلي جي فراهمي واري نظام جي بحالي ۽ بهتري جي تجويز ڪيل منصوبي جي سلسلي ۾ ماحولياتي ۽ بقايا نمبر 16 ڏسو صفحو 2

ٻلڙي شاهه ڪريم ويجهو هٿياربند واپاري کان لکين رپيا روڪ ۽ سامان ڦري ويا

جهنگ ڪاتيار واري علائقي ۾ موٽرسائيڪل سوار هٿياربندن واپارين يرغمال بڻايو

هٿياربند ست لک روڪ، موبائيل فون ۽ ٻيو قيمتي سامان ڦري ويا آهن، انصاف ڪيو وڃي

ٻلڙي شاهه ڪريم (ع ح) ٻلڙي شاهه ڪريم ٿاڻي جي حد ڳوٺ جهنگ ڪاتيار وٽ ٻن موٽرسائيڪل تي سوار ڪن نامعلوم هٿياربندن سوزوڪي سوار جنهاڻ سومرو جي واپارين کي هٿيارن جي زور تي يرغمال بڻائي 7 لک رپيا روڪ رقم ۽ ٽچ اسڪرين موبائل فون ۽ ٻيو قيمتي سامان ڦر ڪري بقايا نمبر 18 ڏسو صفحو 2

سنڌ ڪنهن جي جاگير ناهي، جو اقتدار جا بکيا رڪور ڪري رهيا آهن: لال جروار

ست ڪروڙ سنڌي دودا، روپلا ۽ هوشو بڻجي پنهنجي وطن جي حفاظت ڪندا

بدين (ع ر) سنڌ ۾ نوان صوبا ٺاهڻ جي سازش، سنڌو درياءَ جي پاڻيءَ تي ڌاڙن ڪارپوريٽ فارمنگ جي نالي ۾ سنڌ جون لکين ايڪڙ زمينون ڪمپنين حوالي ڪرڻ سنڌ جي زراعت، ماحوليات ۽ ساموندي پٽيءَ کي درپيش خطرن سميت بدين ضلعي جي عوام جا بنيادي مسئلا اجاگر ڪرڻ لاءِ بقايا نمبر 19 ڏسو صفحو 2

شڪارپور جي سماجي اڳواڻ شعيب سنجراڻي مبينا خودڪشي ڪري ڇڏي

شڪارپور (ع ر) نيو فوجداري ٿاڻي جي حد خان چند آباد محلي جو رهواسي نوجوان سماج اڳواڻ شعيب سنجراڻي جنهن پنهنجي زندگي جو ڏيئو اجهائڻ کان اڳ پنهنجي واٽس اپ اڪائونٽ تي ڪجهه لفظ شيئر ڪيو، پنهنجي گهر ۾ مبينا طور نوجوان پاڻ کي گولي هڻي پنهنجي زندگي جو انت بقايا نمبر 20 ڏسو صفحو 2

آئين جي بالادستي ۽ سڀني لاءِ هڪجهڙو انصاف جمهوريت جا بنيادي اصول آهن: فاروق ايڇ نائڪ

پاڪستان کي اهڙن قانوني ماهرن جي ضرورت آهي، جيڪي شخصيتن بدران آئين ۽ انصاف جي اصولن جو دفاع ڪن

مرحوم پير الاهي بخش تعليم جي واڌاري، اعليٰ تعليمي ادارن جي قيام ۽ عوامي ڀلائي لاءِ اهم ڪردار ادا ڪيو

سنڌ يونيورسٽي جي قيام لاءِ سندس ڪوششون تعليمي تاريخ ۾ اهم حيثيت رکن ٿيون: دادو ۾ تقريب کي خطاب

دادو (ع ر) سينيٽ جي اسٽينڊنگ ڪميٽي براءِ قانون ۽ انصاف جي چيئرمين سينيٽر فاروق ايڇ نائڪ چيو آهي ته آئين جي بالادستي، قانون جي حڪمراني ۽ سمورن شهرين لاءِ هڪجهڙو انصاف پاڪستان جي بقايا نمبر 23 ڏسو صفحو 2

سنڌ لاءِ جدوجهد جي ميدان تي جيڪو به هلندو اسين انهن کي ياڪرن ۾ پرڻ لاءِ تيار آهيون: اياز لطيف

پر امن جدوجهد نه ڪندڙ رڳو گروپبندين، ٽڪراءَ ۾ هڪ ٻئي جي ڳچين ۾ هٿ وجهيو ويٺا هوندا سڀ ڪجهه هليو ويندو

اڳون سڌ ٿو ڏيان سنڌ جي سمورين قومپرست دوست پارٽين کي، اڳون ميزباني ڪرڻ لاءِ تيار آهيان

سنڌ جي تحفظ لاءِ گڏجڻ ۾ اڳون فرق ڪون رکندس ته هي پارٽيون اڇن ۽ هو نه اچن، منهنجون ٻئي اکيون ٿڌيون

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) قومي عوامي تحريڪ ۽ سنڌياڻي تحريڪ پاران (سپاٽي) اڄ مادر سنڌ جيجي زرينه بلوچ جي ايڪويهين ورسي سڄي سنڌ ۾ ملهائي ويندي قومي عوامي تحريڪ ۽ سنڌياڻي بقايا نمبر 42 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ منڪي پاڪس ۾ مبتلا وڌيڪ هڪ ڏيڍ ورهين جو ٻارڙو فوت، انگ 12 ٿي ويو

سنڌ ۾ هلندڙ سال بيماري جا مجموعي طور 98 ڪيس رپورٽ ٿي چڪا آهن، فوتي ٻار جو تعلق ملير سان هو

ٻار کي ڪجهه ڏينهن اڳ هڪ خانگي اسپتال مان متعدي بيمارين جي اسپتال نيپا منتقل ڪيو ويو هو

اسپتال انتظاميا پاران فوت ٿيل ٻار جي موت منڪي پاڪس سبب ٿيڻ جي تصديق ڪئي وئي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي ۾ منڪي پاڪس جي مرض ۾ مبتلا ڏيڍ ورهين جو بقايا نمبر 24 ڏسو صفحو 2

ڪراچي جي مختلف علائقن ۾ حادثن ۽ واقعن ۾ عورت سميت 7 ڄڻا فوت، 4 زخمي

مائي ڪولاچي روڊ تي حادثي ۾ موٽرسائيڪل تي سوار مرد ۽ 16 سالن جي آمنه ڌيءَ عمران فوت ٿي ويا

اسٽيل ٽائون ۽ ايئرپورٽ ويجهو حادثن ۾ ٻه نوجوان فوت ٿيا، گلستان جوهر ۽ ڪارادر ۾ ٻه لاش مليا.

نيو ڪراچي ۾ پيرسن گاڏي جي ٽڪر سان فوت مختلف علائقن ۾ فائرنگ ۽ جي واقعن ۾ چار ڄڻا زخمي ٿي پيا

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي جي مختلف علائقن ۾ الڳ الڳ حادثن ۽ واقعن ۾ عورت سميت 7 ڄڻا مارجي ويا، جڏهن ته 4 ڄڻا پڻ زخمي ٿي پيا. ڪالهه مائي ڪولاچي روڊ تي موٽرسائيڪل تي سوار مرد بقايا نمبر 43 ڏسو صفحو 2

ڪراچي ۾ 33 انچ پاڻي جي لائين جي مرمت مڪمل ڪري فراهمي بحال ڪئي وئي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي واٽر اينڊ سيوريج ڪارپوريشن اردو ڪاليج ويجهو متاثر ٿيل 33 انچ قطر جي پاڻي جي لائين بقايا نمبر 44 ڏسو صفحو 2

ڪراچي: ناميارو اديب سراج الحق ميمڻ جي سالگرهه جي تقريب جو ڏيک

ڪراچي ۾ روڊن ۽ فوٽ پاٿن تي حددخلين خلاف وارننگ جاري، سخت ڪارروائين جو حڪم

ميئر ڪراچي بيرسٽر مرتضيٰ وهاب جي صدارت هيٺ هنگامي اجلاس ۾ ڪاتي جي ڪارڪردگي تي سخت ڪاوڙ جو اظهار

اينٽي انڪروچمينٽ ڪاتي کي 15 ڏينهن جي سخت مهلت ڏيندي حددخلين جي خاتمو يقيني بڻائڻ جي هدايت

مقرر مدي اندر نتيجا نه اچڻ تي لاڳاپيل آفيسرن ۽ عملي خلاف برطرفي ۽ تاديبي ڪارروائي ڪئي ويندي: چتاءُ

ڪراچي (رپورٽ : راهب ڳاهو) ميئر ڪراچي بيرسٽر مرتضيٰ وهاب ڪراچي ميٽروپوليٽن ڪارپوريشن (ڪي ايم سي) جي حددخلين جي خاتمي واري ڪاتي کي 15 ڏينهن جي سخت مهلت ڏيندي هدايت ڪئي آهي ته بقايا نمبر 25 ڏسو صفحو 2

ڪراچي: آرٽس ڪائونسل جي تقريب کي محمد احمد شاهه خطاب ڪري رهيو آهي

[redacted]

پائيدار معاشي ترقي، ٽيڪس نظام جي بهتري، توانائي جي لاڳت ۾ گهٽتائي ۽ نجي سعبي جي حوصلا افزائي تي آهي هن چيو ته جاري مالي سال ۾ آءِ ٽي روانگي واپار 5.5 ارب ڊالر ۽ پرڏيهه مان موڪليل ناڻو 44 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي اميد آهي جڏهن ته ملڪ جا مٽاسٽا جا ذخيرا 3 مهينن جي روانگي واپار لاءِ ڪافي آهن. چنچر ڏينهن هتي هڪ نجي يونيورسٽي جي تقريب کي خطاب ڪندي ناڻي واري وزير چيو ته پاڪستان کي بوم اينڊ بسٽ معاشي چڪر مان نڪري اهڙي ترقي جي راهه اختيار ڪرڻي پوندي جنهن سان روزگار جا موقعا پيدا ٿين ۽ معاشي ترقي جا ثمر عوام تائين پهچن. هن چيو ته آمدني واپار تي ضرورت کان وڌيڪ ڀاڙڻ سبب ماضي ۾ پاڪستان کي ادائگين جي توازن جي بحران کي منهن ڏيڻو پيو جنهن کان پوءِ معيشت کي ٻيهر مستحڪم ڪرڻ ۾ چار کان پنج سال لڳي ويندا هئا. ان صورتحال کان بچڻ لاءِ روانگي واپار ۾ اضافي، پيداواري صلاحيت بهتر بنائڻ ۽ معاشي بنيادن کي مضبوط ڪرڻ جي ضرورت آهي. هن چيو ته مسلسل ڪوششن جي نتيجي ۾ پاڪستان جي ڪريڊٽ ريٽنگ ۾ گذريل سال اپريل کان هن قوت تائين 3 ڀيرا بهتري آئي آهي. عالمي مالياتي مارڪيٽن تائين پهچ لاءِ به قدم کنيا پيا وڃن. هن چيو ته پاڪستاني يورو بانڊز لاءِ سيڙپڪارن پاران ملين آرڊرز جاري ڪيل ڳاڻيٽي کان ٻيڻا هئا، جڏهن ته ايشيا، وچ اوڀر، يورپ ۽ آمريڪا جي سيڙپڪارن به دلچسپي ظاهر ڪئي. ناڻي واري وزير چيو ته پاڪستان جي مٽاسٽا جي ناڻي جا ذخيرا ملڪي تاريخ جي بلند ترين سطح تي آهن ۽ 3 مهينن کان وڌيڪ آمدني واپار لاءِ ڪافي آهن جڏهن ته ماضي ۾ اهي ذخيرا صرف ٻن هفتن جي آمدني واپار جي برابر هئا. هن چيو ته حڪومت ٽيڪس نظام ۾ بهتري، ٽيڪس نيٽ ۾ واڌ ۽ روانگي واپار کي هٿي وٺائڻ لاءِ قدم کڻي رهي آهي. روانگي واپار وڌائڻ لاءِ سپر ٽيڪس جي خاتمي ۽ ٽيڪس سليب ۾ گهٽتائي سميت مختلف قدم کنيا ويا آهن جڏهن ته روانگي واپار ڪندڙن کي سادا چار سيڪڙو وياج واري شرح تي قرضن جي فراهمي جي سهولت به بجيٽ ۾ شامل ڪئي وئي آهي. هن چيو ته علائقائي مارڪيٽن ۾ مقابلي جي صلاحيت وڌائڻ لاءِ ٽيرف ۽ توانائي جي لاڳت ۾ گهٽتائي ضروري آهي جڏهن ته صنعتن کي اضافي بجلي اٽڪل 23 روپيا في يونٽ جي اگهه تي فراهم ڪرڻ جي حوالي سان به ڳالهيون ڪيون ويون آهن. محمد اورنگزيب چيو ته پاڪستان کي اهڙي معاشي ترقي جي ضرورت آهي جيڪا سيڙپڪاري ۽ پيداوار ۾ اضافي سان گڏ روزگار جا نوان موقعا به پيدا ڪري، رڳو 7 کان 8 سيڪڙو معاشي ترقي ڪافي ناهي پر ان جا ثمر عوام تائين پهچڻ ۽ ان جي زندگي جي معيار ۾ بهتري اچڻ به ضروري آهي. ناڻي واري وزير چيو ته پاڪستان جي آءِ ٽي خدمتن جو روانگي واپار هڪ ارب ڊالر کان وڌي 4.6 ارب ڊالر تائين پهچي ويو آهي جڏهن ته جاري مالي سال ان جي 5.5 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي توقع آهي. هن چيو ته پاڪستان جا نوجوان خاص ڪري فري لانسرز گهرن کان ڪم ڪندي عالمي مارڪيٽن جي آءِ ٽي خدمتن فراهم ڪري رهيا آهن ۽ آءِ ٽي روانگي واپار ۾ فري لانسرز جو حصو اٽڪل 1.6 ارب ڊالر آهي. هن موجب ڊجيٽل معيشت ۾ ترقي سان مٽاسٽا جو ناڻو حاصل ڪرڻ، روزگار جي فراهمي ۽ عالمي مارڪيٽن ۾ پاڪستان جي مقابلي جي صلاحيت وڌائڻ جا وسيع موقعا موجود آهن. هن چيو ته جاري مالي سال پرڏيهه مان موڪليل ناڻو 44 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي توقع آهي. علائقائي جنگ سبب پرڏيهه مان موڪليل ناڻي ۾ گهٽتائي جو خدشو هو جڏهن ته ان باوجود ان ۾ اضافو ٿيو. هن چيو ته پرڏيهه ۾ ترسيل پاڪستانين پاران موڪيل رقم ملڪي معيشت ۽ مٽاسٽا جي ناڻي جي دستيابي لاءِ اهم ڪردار ادا ڪندي آهي. توانائي جي صورتحال جي حوالي سان هن چيو ته علائقائي ٽڪراءَ باوجود پاڪستان ۾ توانائي جي کوٽ پيدا ٿيڻ نه ڏني وئي ۽ پيٽرول پمپس تي بارڻ حاصل ڪرڻ لاءِ ڊگهيون قطارون نه لڳيون. هن ٻڌايو ته موٽر سائيڪلن، ٽن ڦيٿن وارين گاڏين ۽ 800 سي سي کان گهٽ انجڻ رکندڙ گاڏين لاءِ هدفي سبسڊي فراهم ڪئي وئي، جنهن سان هاڻي تائين هڪ ڪروڙ 20 لک ماڻهو فائدو کڻي چڪا آهن جڏهن ته مجموعي طور تي اٽڪل چار کان پنج ڪروڙ ماڻهوان رليف مان فائدو کڻي چڪا آهن. هن چيو ته هدفي امداد ذريعي محدود سرڪاري وسيلا وڌيڪ مستحق ماڻهن تائين پهچائي...

پائيدار معاشي ترقي ٽيڪس نظام جي بهتري، توانائي جي لاڳت ۾ گهٽتائي ۽ نجي سعبي جي حوصلا افزائي تي آهي هن چيو ته جاري مالي سال ۾ آءِ ٽي روانگي واپار 5.5 ارب ڊالر ۽ پرڏيهه مان موڪليل ناڻو 44 ارب ڊالر تائين پهچڻ جي اميد آهي جڏهن ته ملڪ جا مناسنا جا ذخيرا 3 مهينن جي روانگي واپار لاءِ ڪافي آهن چنچر ڏينهن هتي هڪ نجي يونيورسٽي جي تقريب کي خطاب ڪندي ناڻي واري وزير چيو ته پاڪستان کي بوم اينڊ بسٽ معاشي چڪر مان نڪري اهڙي ترقي جي راهه اختيار ڪرڻي پوندي جنهن سان روزگار جا موقعا پيدا ٿين ۽ معاشي ترقي جا ثمر عوام تائين پهچن هن چيو ته آمدني واپار تي ضرورت کان وڌيڪ ڀاڙڻ سبب ماضي ۾ پاڪستان کي ادائگين جي توازن جي بحران کي منهن ڏيڻو پيو جنهن کان پوءِ معيشت کي ٻيهر مستحڪم ڪرڻ ۾ چار کان پنج سال لڳي ويندا هئا. ان صورتحال کان بچڻ لاءِ روانگي واپار ۾ اضافي پيداواري صلاحيت بهتر بنائڻ ۽ معاشي بنيادن کي مضبوط ڪرڻ جي ضرورت آهي هن چيو ته مسلسل ڪوشش جي نتيجي ۾ پاڪستان جي ڪريڊٽ ريٽنگ ۾ گذريل سال اپريل کان هن قوت تائين 3 ڀيرا بهتري آئي آهي عالمي مالياتي مارڪيٽن تائين پهچ لاءِ به قدم کنيا پيا وڃن هن چيو ته پاڪستاني يورو بانڊز لاءِ سيڙپڪارن پاران مليل آرڊرز جاري ڪيل ڳاڻيٽي کان ٻيڻا هئا، جڏهن ته ايشيا، وچ اوڀر يورپ ۽ آمريڪا جي سيڙپڪارن به دلچسپي ظاهر ڪئي ناڻي واري وزير چيو ته پاڪستان جي مناسنا جي ناڻي جا ذخيرا ملڪي تاريخ جي بلند ترين سطح تي آهن ۽ 3 مهينن کان

68 Golden Jubilee Year

عبرت سنسار

IBRAT SANSAR

سنڌي ايڊيشن

انچارج: مجيب ناريجو

Ibratsansar@yahoo.com

آچر 25 آڪٽوبر 2026ع

آمريڪا ۽ اسرائيل جون چونڊون ۽ ايران جنگ

فريد احمد

اسرائيل جي چونڊن ۾ 2 ڏينهن ۽ آمريڪا جي مڊٽرم چونڊن ۾ 9 ڏينهن باقي بچيا آهن، پر اهڙي موقعي تي ايران خلاف جنگ جي نئين خطري وچ اوڀر جي صورتحال کي وڌيڪ ڳنڀير بڻائي ڇڏيو آهي. آمريڪي صدر ڊونلڊ ٽرمپ فلوريڊا ۾ چونڊ مهم جي جلسي کي خطاب ڪندي چيو آهي ته ايران سان معاهدو نه ٿيو ته آمريڪا هڪ ٻي، محدود فوجي ڪارروائي ڪري سگهي ٿو. هاڻي سوال اهو آهي ته ايران خلاف نئين فوجي ڪارروائيءَ جو خطرو ڪهڙو رخ وٺندو؟ ۽ جڏهن جنگ جو امڪان ٻنهي ملڪن جي چونڊن کان اڳ سامهون اچي، تڏهن ان کي رڳو سلامتيءَ جو معاملو سمجهجي يا ان جي سياسي اثرن تي به سوال اٿارڻ گهرجن؟

ٽرمپ جي اها ڌمڪي اهڙي وقت آئي آهي، جڏهن اسرائيل ۾ 27 آڪٽوبر تي عام چونڊون ٿي رهيون آهن ۽ آمريڪا ۾ 3 نومبر تي مڊٽرم چونڊن ذريعي ڪانگريس جي طاقت جو توازن طئه ٿيڻو آهي. ٽرمپ فلوريڊا واري جلسي ۾ ايران خلاف هڪ ٻي محدود فوجي ڪارروائيءَ جو امڪان ظاهر ڪرڻ سان گڏ دعوي ڪئي ته هو 8 جنگيون روڪرائي چڪو آهي. هن نوبل امن انعام نه ملڻ جو پڇتاءُ به ڪيو پر جنگ ۽ امن بابت اهڙن بيانن کي رڳو چونڊ مهم جي تقرير سمجهي نظرانداز نٿو ڪري سگهجي. ڇاڪاڻ ته انهن جي پٺيان حقيقي فوجي فيصلا ۽ خطي جي سلامتيءَ جا سوال موجود آهن.

اسرائيل ۾ وزيراعظم نيتن ياهو لاءِ چونڊون حڪومت برقرار رکڻ کان وڌيڪ اهميت رکن ٿيون. 7 آڪٽوبر 2023ع تي حماس جي حملي کان پوءِ سيڪيورٽيءَ جي ناڪاميءَ بابت سوال، غزا جي جنگ ۽ ايران سان ڇڪتاڻ سندس سياسي مستقبل سان ڳنڍيل آهن. اسرائيلي ووٽرن آڏو اهو سوال به آهي ته موجوده حڪومت جي جنگي حڪمت عمليءَ ملڪ کي وڌيڪ محفوظ بڻايو آهي يا ان کي ڊگهي تڪرار ۾ ڦاسائي ڇڏيو آهي. اسرائيل جي پارليامينٽ، ڪنيست ۾ 120 سيٽون آهن ۽ حڪومت ٺاهڻ لاءِ 61 ميمبرن جي حمايت ضروري آهي. چونڊن کان اڳ ٿيل سروي موجب ڪنهن به ڌر لاءِ واضح اڪثريت حاصل ڪرڻ جو رستو آسان نظر نٿو اچي.

آمريڪا ۾ مڊٽرم چونڊون ٽرمپ جي صدارت جو سڌو فيصلو نه ڪنديون، پر ڪانگريس ۾ سندس جماعت جي طاقت ضرور آزمائينديون. جيڪڏهن مخالف جماعت کي اڪثريت ملي ٿي ته صدر لاءِ قانون سازي ۽ بجيٽ سميت ڪيترن معاملن ۾ اڳتي وڌڻ ڏکيو ٿي سگهي ٿو. ايران سان جنگ بابت عوامي ردعمل به هن سياسي مقابلي جو حصو آهي. اهڙي صورتحال ۾ ٽرمپ لاءِ ايران بابت هر نئين فيصلي جا فوجي ۽ سفارتي نتيجا ته اهم آهن ئي، پر ان جا سياسي اثر به نظرانداز نٿا ڪري سگهجن.

دلچسپ ڳالهه اها آهي ته ٽرمپ هلندڙ مهيني اڳ چيو هو ته آمريڪا 3 نومبر جي چونڊن کان اڳ ايران تي حملو نه ڪندو، پر 23 آڪٽوبر تي فلوريڊا ۾ هن ٻيهر محدود فوجي آپريشن جو امڪان ظاهر ڪيو. ان کان اڳ ABC News رپورٽ ڪيو هو ته آمريڪا ۽ اسرائيل جي فوجن ايران خلاف گڏيل حملا ٻيهر شروع ڪرڻ جا منصوبا تيار ڪيا آهن ۽ اسرائيلي ذريعن جي حوالي سان ٻڌايو هو ته ايران خلاف ڪارروائي چونڊن کان پوءِ ٿي سگهي ٿي. رپورٽ ۾ اهو به چيو ويو ته حملي بابت حتمي فيصلو ٽرمپ جي هٿ ۾ آهي.

ايران به ڪنهن نئين حملي جي امڪان کي نظرانداز نٿو ڪري. تهران پنهنجي هوائي دفاع کي مضبوط ڪرڻ، ميزائلن ۽ ڊرونز جي صلاحيت وڌائڻ ۽ جوابي ڪارروائيءَ لاءِ تياريءَ جا پيغام ڏئي رهيو آهي. ايراني انقلابي گارڊ ڪور جي ترجمان هڪ نئين هٿيار کي ”بمن جو پيءُ“ سڏيندي ان کي ظاهر ڪرڻ جي تيارين جو اعلان ڪيو، پر ان جي فني صلاحيتن بابت تفصيل نه ڏنا. ايران وٽ زير زمين ميزائل اڏن ۽ هٿيارن جا ذخيرا به موجود آهن. بوشهر ۾ روسي فوجي ٽرانسپورٽ جهازن جي لهڻ جون خبرون به اهڙي موقعي تي سامهون آيون آهن، پر انهن جي مقصد ۽ ڪٽي آيل سامان بابت پڪي تصديق نه ٿي سگهي. جڏهن ته ڪي تجزيا نگار انهن جهازن کي روسي هٿيارن جي فراهميءَ جو تسلسل ڪوٺي رهيا آهن. ائين لڳي ٿو ته ايران به جوابي ڪاوائيءَ جون تياريون ڪري رهيو آهي.

صدر ٽرمپ لاءِ دٻاءُ رڳو ايران تائين محدود ناهي. ايران خلاف جنگ ۽ ان جي نتيجي ۾ توانائيءَ جي قيمتن ۾ واڌ تي سندس پاليسيءَ تي تنقيد ٿي رهي آهي، جڏهن ته روس بابت سندس نرم رويي تي ريپبلڪن پارٽيءَ جي ڪجهه ميمبرن به اعتراض ڪيو آهي. رائٽرز/اِپسوس جي 19 آڪٽوبر 2026ع واري سروي موجب، ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ جي منظوري ڏيندڙ آمريڪين جو انگ گهٽجي 31 سيڪڙو تي اچي ويو، جيڪو سندس ٻنهي صدارتي دورن ۾ سڀ کان گهٽ آهي. ساڳي سروي ۾ ڪانگريس جي چونڊن لاءِ ڊيموڪريٽڪ اميدوارن کي 47 سيڪڙو ۽ ريپبلڪن اميدوارن کي 35 سيڪڙو ووٽرن جي حمايت حاصل ٿي آهي. اهڙي صورتحال ۾ ايران بابت ٽرمپ جو ايندڙ فيصلو رڳو پرڏيهي پاليسيءَ جو معاملو نه، پر مڊٽرم چونڊن کان اڳ سندس سياسي پوزيشن سان به لاڳاپيل آهي.

ڪجهه مبصرن جو رايو آهي ته آمريڪا ۽ اسرائيل ۾ چونڊن جا نتيجا ٻنهي ملڪن جي پاليسين تي اثرانداز ٿيندا، پر اهو لازمي ناهي ته ايران بابت حڪمت عملي تبديل ٿئي.

اسرائيل ۾ نئين پارلياماني اتحاد ۽ آمريڪا ۾ ڪانگريس جي نئين توازن سان حڪمرانن جي سياسي گنجائش بدلجي سگهي ٿي، پر علائقائي سلامتيءَ جا بنيادي مسئلا برقرار رهندا.

بهرحال! سوال رڳو اهو ناهي ته ٽرمپ يا نيتن ياهو چونڊن ۾ ڪهڙي سياسي پوزيشن حاصل ڪندا؟ اصل سوال اهو آهي ته جنگ ۽ امن بابت فيصلا ڪهڙي بنياد تي ٿيندا ۽ انهن جي قيمت ڪير ڀريندو؟ وچ اوڀر کي هن وقت هڪ ٻئي فوجي محاذ جي نه، پر اهڙي سياسي حڪمت عمليءَ جي ضرورت آهي، جيڪا تڪرار وڌائڻ بدران ان جي پائيدار حل ڏانهن وٺي وڃي.

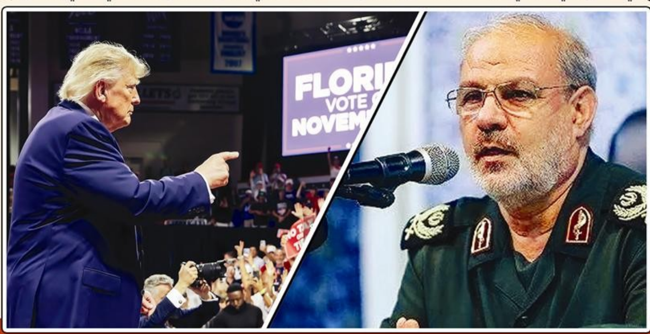

جنگ جو وڌندڙ عالمي معيشت ۽ سياست

مجيب ناريجو

جيئن جيئن آمريڪا ۾ 3 نومبر جون مڊٽرم چونڊون ويجهو اچي رهيون آهن، تيئن وچ اوڀر ۾ جنگي ڇڪتاڻ، توانائيءَ جي اهم سامونڊي رستن تي حملن ۽ عالمي معاشي غيريقينيءَ جا اثر وڌيڪ شدت اختيار ڪري رهيا آهن. انهن اثرن جي هڪ جهلڪ آمريڪا ۾ صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي گهٽجندڙ مقبوليت ۽ يورپ جي مختلف ملڪن ۾ مهانگائي، رهائش جي بحران ۽ معمول وارن خرچن ۾ واڌ خلاف ٿيندڙ احتجاجن ۾ ڏسي سگهجي ٿي. جنگ جو ميدان وچ اوڀر آهي، پر ان جا معاشي اثر هزارين ميل پري عام ماڻهن جي کيسي ۽ حڪمرانن جي سياسي مستقبل تائين پهچي رهيا آهن.

جنگ جا معاشي اثر رڳو ٻارڻ ۽ کاڌي پيتي جي اگهن تائين محدود ناهن، پر اهي حڪمرانن لاءِ سياسي چئلينج به بڻجي رهيا آهن. آمريڪا ۾ صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي مقبوليت بابت تازو سروي ان صورتحال جو هڪ مثال آهي. رائٽرز ۽ اِپسوس جي 19 آڪٽوبر 2026ع تي جاري ڪيل گڏيل سروي موجب صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ جي حمايت ڪندڙ آمريڪين جو انگ گهٽجي 31 سيڪڙو رهجي ويو، جيڪو سندس ٻنهي صدارتي دورن ۾ سڀ کان گهٽ آهي. ساڳئي سروي ۾ 68 سيڪڙو جواب ڏيندڙن معيشت بابت ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ تي عدم اطمينان ظاهر ڪيو. ان کان اڳ 9 آڪٽوبر تي رائٽرز ۽ اِپسوس جي هڪ ٻي سروي ۾ 78 سيڪڙو آمريڪين مهانگائيءَ جي وڌندڙ بار جو گهٽ ۾ گهٽ ڪجهه حصو ٽرمپ جي پاليسين سان لاڳاپيل قرار ڏنو. رائٽرز جي رپورٽن موجب، ايران سان جنگ، ٻارڻ جي اگهن ۾ واڌ ۽ واپاري ٽيڪسن سبب وڌندڙ خرچ 3 نومبر تي ٿيندڙ مڊٽرم چونڊن کان اڳ اهم سياسي مسئلو بڻجي ويا آهن. تنهن هوندي به، ٽرمپ جي مقبوليت ۾ گهٽتائيءَ کي رڳو جنگ جو نتيجو قرار ڏيڻ درست نه ٿيندو. ان ۾ معاشي پاليسين ۽ معمول وارن خرچن بابت عوامي خدشن جو به حصو آهي.

ڪورونا وبا کان پوءِ دنيا جي معيشت کي پاڻ سنڀالڻ ۾ وقت لڳو. روس ۽ يوڪرين جي جنگ توانائي، خوراڪ ۽ ڀاڻ جي رسد کي متاثر ڪيو. جڏهن ته موسمياتي آفتن ڪيترن ئي ملڪن جي زراعت ۽ پيداوار کي ڇيهو رسايو. هاڻي وچ اوڀر ۾ جنگي ڇڪتاڻ عالمي واپار لاءِ هڪ ٻيو خطرو بڻيل آهي. جڏهن تيل جي فراهميءَ بابت خدشا وڌن ٿا يا جهازن کي اهم سامونڊي رستن تان گذرڻ ۾ خطرا پيش اچن ٿا ته ان جا اثر رڳو لاڳاپيل ملڪن تائين محدود نٿا رهن.

هرمز سامونڊي لنگهه نار وارن ملڪن مان تيل ۽ گئس جي عالمي رسد لاءِ اهم رستو آهي، جڏهن ته باب المندب ڳاڙهي سمنڊ کي عدن جي نار سان ڳنڍي ٿو ۽ سوئيز ڪئنال ڏانهن ويندڙ واپار ۾ اهم ڪردار ادا ڪري ٿو. انهن رستن تي خطرا وڌڻ سان جهازن جي انشورنس مهانگي ٿي رهي آهي، سفر ۾ دير لڳي ٿي ۽ واپاري ڪمپنين کي متبادل رستا اختيار ڪرڻا پون ٿا. ڊگهي سفر جو مطلب وڌيڪ ٻارڻ ۽ وڌيڪ خرچ آهي. اهي خرچ واپاري عمل جي تسلسل ۾ اڳتي منتقل ٿي شين جي قيمتن تي به اثرانداز ٿي رهيا آهن.

آمريڪي مالياتي معلومات ۽ تجزياتي اداري S&P Global جي جولاءِ 2026ع واري رپورٽ موجب انشورنس بروڪر Marsh جي ڄاڻايل انگن اکرن تحت، هرمز مان گذرندڙ جهازن لاءِ اضافي جنگي خطري واري انشورنس جو پريميئم جهاز جي پنهنجي ڪيل انشورنس واري قيمت جي 7.5 سيڪڙو کان 10 سيڪڙو تائين پهچي ويو هو. اهي جولاءِ 2026ع جا انگ اکر آهن. موجوده صورتحال ۾ هر جهاز تي لاڳو ٿيندڙ ڪا هڪ مقرر شرح نه. ٻئي پاسي سيپٽمبر 2026ع ۾ انٽرنيشنل يونين آف مئرين انشورنس (IUMI) هرمز جي بحران دوران سامونڊي انشورنس شعبي جي نقصان جو اندازو لڳ ڀڳ 2 ارب آمريڪي ڊالر ٻڌايو.

انهن وڌيل خرچن جو بار آخر ڪنهن تي پوي ٿو؟ جهازن جا مالڪ، انشورنس ڪمپنيون ۽ واپاري ادارا ڪجهه خرچ پاڻ برداشت ڪري سگهن ٿا، پر وڌيل مال برداريءَ جو خرچ شين جي اگهن ۾ شامل ٿئي ٿو. جيڪڏهن تيل يا گئس جي فراهمي متاثر ٿئي ته توانائيءَ جا اگهه وڌيڪ غيريقينيءَ جو شڪار ٿين ٿا. ان سان ٽرانسپورٽ، ڪارخانن ۽ زراعت جا خرچ وڌن ٿا. اهڙي طرح هر شيءِ مهانگي ٿئي ٿي.

ان پسمنظر ۾ يورپ جي ڪيترن ئي ملڪن ۾ احتجاج شروع ٿيا آهن. فرانس ۾ 17 آڪٽوبر تي ٿيل مظاهرن ۾ گهرو وزارت موجب لڳ ڀڳ ساڍا پنج لک ماڻهو شريڪ ٿيا، جڏهن ته احتجاج جو سڏ ڏيندڙن اٺ لک انگ ٻڌايو. احتجاجن جي شروعات اسڪولن جي خراب حالتن، استادن جي ڪوٽ ۽ تعليم جي سهولتن بابت مطالبن سان ٿي، پر مهانگائي، پگهارن ۽ عوامي خدمتن بابت شڪايتن انهن احتجاجن کي وڌيڪ شدت ڏني. ڪجهه هنڌن تي مظاهرن دوران تشدد ۽ ڀڃ ڊاهه جا واقعا پڻ ٿيا.

اٽليءَ ۾ به تيل جي قيمتن ۾ واڌ، مهانگائي، معمول جا خرچ وڌڻ، پگهارن، روزگار ۽ عوامي سهولتن بابت احتجاج ٿيا. ڪجهه هنڌن تي مزدورن ۽ هارين ٻارڻ ۽ ڪاروباري خرچن خلاف احتجاج ڪيو. ميلان ۾ مجريل ماڻهن جي ريلي دوران جهيڙن ۽ ملڪيت کي نقصان پهچائڻ وارا واقعا پيش آيا. پرتگال جي گاديءَ واري شهر لزبن ۾ 17 آڪٽوبر تي هزارين ماڻهو مهانگائي خلاف احتجاج ڪيو. اهڙي طرح ميڊرڊ، بيلجيم ۾ به احتجاج رڪارڊ ٿيا.

بين الاقوامي مالياتي فنڊ (IMF) جي آڪٽوبر 2026ع واري عالمي معاشي جائزي موجب، عالمي معاشي واڌ 2026ع ۾ 3.1 سيڪڙو ۽ 2027ع ۾ 3.4 سيڪڙو رهڻ جو اندازو آهي. عالمي مهانگائيءَ جي شرح 2026ع ۾ 4.7 سيڪڙو تائين پهچڻ ۽ 2027ع ۾ 4.1 سيڪڙو ٿيڻ جي اڳڪٿي ڪئي وئي آهي. فنڊ جنگي ڇڪتاڻ، واپاري تڪرارن ۽ ٻين غيريقيني حالتن کي عالمي معيشت لاءِ خطرا ڄاڻايا آهن.

يورپ جي احتجاجن ۽ آمريڪا ۾ عوامي راءِ مان هڪ اهم سوال سامهون اچي ٿو: معاشي واڌ جو فائدو عام ماڻهن تائين ڪيترو پهچي ٿو؟ جيڪڏهن نوجوانن کي مناسب رهائش نه ملي، مزدورن جي آمدني ضروري خرچن سان گڏ نه هلي ۽ تعليم توڙي صحت جون سهولتون ڪمزور ٿين ته ڪاوڙ وڌي ٿي. آمريڪا ۾ به ٻارڻ ۽ خوراڪ جا وڌندڙ خرچ سياسي بحث جو حصو بڻجي رهيا آهن. مڊٽرم چونڊون صدر جي سڌي چونڊ نه آهن، پر ڪانگريس جي ٻنهي ايوانن ۾ پارٽيءَ جي پوزيشن صدر جي قانون سازيءَ ۽ پاليسين تي اثرانداز ٿي سگهي ٿي.

هرمز ۽ باب المندب جهڙن سامونڊي رستن جي سلامتي عالمي واپار لاءِ اهم آهي، پر عام ماڻهن جي معاشي تحفظ لاءِ رڳو محفوظ واپاري رستا ڪافي ناهن. مناسب پگهارون، روزگار ۽ ڄڻادار عوامي سهولتون به ضروري آهن. جنگي ڇڪتاڻ گهٽائڻ ۽ عالمي واپار کي محفوظ رکڻ سان گڏ حڪومتن کي اهو به ڏسڻو پوندو ته وڌندڙ خرچن جو بار سڀ کان ڪمزور طبقن تي نه پوي. امن رڳو سفارتي ڪاميابي ناهي. اهو اهڙي معاشي زندگيءَ جو به بنيادي شرط آهي، جنهن ۾ ماڻهو پنهنجي آمدنيءَ مان گهر هلائي سگهن ۽ مستقبل بابت مسلسل پريشانيءَ ۾ نه رهن.

ڇا نار جون معيشتون بچي سگهنديون؟

ساره فياض|بي بي سي

دنيا جي نهايت شاهوڪار علائقن مان هڪ نار اڄ هڪ اهڙي سوال کي منهن ڏئي رهيو آهي، جنهن جو تعلق رڳو تيل جي دولت يا معاشي ترقيءَ سان ناهي، پر امن، جاگرافيائي بيهڪ ۽ عالمي واپار سان پڻ آهي. ڇا وڏا مالي ذخيرا، جديد شهر ۽ گهڻ رخا معاشي منصوبا جنگ جي هاڃن کان بچائڻ لاءِ ڪافي آهن، يا هڪڙو علائقائي تڪرار سالن جي ترقيءَ کي خطري ۾ وجهي سگهي ٿو؟

بي بي سي نيوز عربيءَ جي معاشي معاملن بابت صحافي ساره فياض جي تجزيي موجب، آمريڪا، اسرائيل ۽ ايران وچ ۾ جاري تڪرار ’نار سهڪار ڪائونسل‘ جي ملڪن جي معيشتن لاءِ هڪ وڏو امتحان بڻيو آهي. عالمي مالياتي فنڊ (آءِ ايم ايف) جي اڳڪٿين ۾ سعودي عرب، گڏيل عرب رياستن، قطر، ڪويت ۽ بحرين جي معيشتن ۾ 2026ع دوران گهٽتائيءَ جو امڪان ظاهر ڪيو ويو آهي، جڏهن ته عمان لاءِ معاشي واڌ جي اڳڪٿي ڪئي وئي آهي. اهي انگ اکر اڳڪٿيون آهن، حتمي نتيجا نه، پر انهن مان خطري جي شدت جو اندازو ضرور ٿئي ٿو.

دولت موجود، پر خطرا به موجود

نار وارن ملڪن جي معاشي طاقت جو بنياد ڊگهي عرصي تائين تيل ۽ گئس جا وسيلا رهيا آهن. وقت سان گڏ انهن ملڪن سياحت، هوابازي، واپار، لاجسٽڪس ۽ تفريحي صنعتن کي به هٿي ڏني آهي، ته جيئن تيل تي ڀاڙڻ گهٽائي سگهجي. پر جنگ ڏيکاريو آهي ته گهڻ رخن معاشي ذريعن باوجود، واپاري رستن ۽ سلامتيءَ اڳيان خطرو اچي بيهي ته معيشت جا ڪيترائي شعبا هڪ ئي وقت متاثر ٿي سگهن ٿا.

سياح نه اچن، جهاز اڏامون بند ٿين، بندرگاهن تي اچ وڃ گهٽجي يا سيڙپڪار پنهنجا منصوبا ملتوي ڪن ته نقصان رڳو تيل جي آمدنيءَ تائين محدود نٿو رهي. هوٽلن، هوائي ڪمپنين، دڪانن ۽ ٻين ڪاروباري سرگرمين تي به اثر پوي ٿو.

ساموندي گذرگاهه هرمز: اهم رستو وڏو خطرو

نار وارين معيشتن لاءِ سڀ کان اهم جاگرافيائي مسئلن مان هڪ ساموندي گذرگاهه هرمز آهي، جنهن تان عالمي تيل جي واپار جو وڏو حصو گذري ٿو. هن رستي ۾ رنڊڪ پيدا ٿيڻ سان تيل ۽ گئس جي روانگي واپار سان گڏ ضروري شين ۽ صنعتي خام مال جي رسد به متاثر ٿي سگهي ٿي.

قطر، ڪويت ۽ بحرين جو هن رستي تي وڌيڪ ڀاڙڻ کين خاص طور حساس بڻائي ٿو. ان جي ابتڙ سعودي عرب وٽ اوڀر - اولهه تيل پائيپ لائين ذريعي تيل ڪي ڳاڙهي سمنڊ ڪناري ينبع بندرگاهه تائين پهچائڻ جو متبادل رستو موجود آهي. گڏيل عرب رياستن وٽ به فجيره ڏانهن تيل پهچائڻ جو متبادل انتظام آهي، جڏهن ته عمان جا اهم بندرگاهه ساموندي گذرگاهه هرمز کان ٻاهر واقع آهن.

پر متبادل رستن جي موجودگي به مڪمل تحفظ جي ضمانت ناهي. انهن رستن کي به محفوظ رکڻو پوي ٿو ۽ جنگ جي شدت وڌڻ سان واپار جا خرچ ۽ خطرا وڌي سگهن ٿا.

معاشي بحاليءَ لاءِ ڇا ضروري آهي؟

جنگ ختم ٿيڻ کان پوءِ به لازمي ناهي ته معيشت اڳوڻي رفتار سان هلي. ڪمپنيون پنهنجا واپاري رستا تبديل ڪن ٿيون. سيڙپڪار وڌيڪ تحفظ ۽ ضمانتون گهرن ٿا. جڏهن ته انشورنس ۽ ڪاروبار ڪرڻ جي لاڳت به وڌي سگهي ٿي. اهڙي صورتحال ۾ مالي ذخيرا نقصان برداشت ڪرڻ ۾ مدد ڏين ٿا، پر مستقل معاشي استحڪام لاءِ امن ۽ محفوظ واپار ضروري آهن.

نار وارن ملڪن کي گهڻ رخن معاشي ذريعن سان گڏ توانائيءَ جي روانگي واپار وارن متبادل رستن، اهم مرڪزن جي تحفظ ۽ علائقائي دفاعي ۽ لاجسٽڪ سهڪار کي مضبوط ڪرڻو پوندو. ڇاڪاڻ ته هڪ ملڪ جي بندرگاهه، ٻئي ملڪ جي زميني رستن ۽ ٽئين ملڪ جي توانائي وسيلن جو گڏيل استعمال بحرانن جا اثر گهٽائي سگهي ٿو.

بهرحال، سوال رڳو اهو ناهي ته خليجي ملڪن وٽ ڪيتري دولت آهي، پر اهو به آهي ته ڇا اها دولت جي سهاري جنگ ۽ جاگرافيائي چئلينجز جا ڌڪ سهي، پنهنجي معيشتن کي بدلجندڙ خطرن آڏو بيهاري سگهندا؟ جاگرافيائي بيهڪ تبديل نٿي ڪري سگهجي، پر ان مان پيدا ٿيندڙ خطرن کي گهٽائڻ لاءِ منصوبابندي علائقائي سهڪار ۽ امن جون ڪوششون ضرور ڪري سگهجن ٿيون. خليجي معيشتن جو مستقبل رڳو سندن دولت تي نه، پر انهن فيصلن تي به دارومدار رکي ٿو.

ماخذ ۽ حوالو: هي مضمون بي بي سي نيوز عربيءَ جي معاشي معاملن بابت نامانگار ساره فياض جي تجزيي ”هل تصمد اقتصادات الخليج امام الحرب وتحديات الجغرافيا؟“ (ڇا خليجي معيشتون جنگ ۽ جاگرافيائي چئلينجز آڏو بيهي سگهنديون؟) مان چونڊيل معلومات ۽ خيالن جي بنياد تي ترتيب ڏنو ويو آهي.

سنڌي ايڊيشن
انچارج: مجيب ناريجو
IBRAT SANSAR
عبرت سنسار
68 Golden Jubilee Year
Ibratsansar@yahoo.com
آچر 25 آڪٽوبر 2026ع

آمريڪا ۽ اسرائيل جون چونڊون ۽ ايران جنگ

فريد احمد

اسرائيل جي چونڊن ۾ 2 ڏينهن ۽ آمريڪا جي مڊٽرم چونڊن ۾ 9 ڏينهن باقي بچيا آهن، پر اهڙي موقعي تي ايران خلاف جنگ جي نئين خطري وچ اوڀر جي صورتحال کي وڌيڪ ڳنڀير بڻائي ڇڏيو آهي. آمريڪي صدر ڊونلڊ ٽرمپ فلوريڊا ۾ چونڊ مهم جي جلسي کي خطاب ڪندي چيو آهي ته ايران سان معاهدو نه ٿيو ته آمريڪا هڪ ڀي، محدود فوجي ڪارروائي ڪري سگهي ٿو. هاڻي سوال اهو آهي ته ايران خلاف نئين فوجي ڪارروائيءَ جو خطرو ڪهڙو رخ وٺندو؟ ۽ جڏهن جنگ جو امڪان ٻنهي ملڪن جي چونڊن کان اڳ سامهون اچي، تڏهن ان کي رڳو سلامتيءَ جو معاملو سمجهجي يا ان جي سياسي اثرن تي به سوال اٿارڻ گهرجن؟

ٽرمپ جي اها ڌمڪي اهڙي وقت آئي آهي، جڏهن اسرائيل ۾ 27 آڪٽوبر تي عام چونڊون ٿي رهيون آهن ۽ آمريڪا ۾ 3 نومبر تي مڊٽرم چونڊن ذريعي ڪانگريس جي طاقت جو توازن طئه ٿيڻو آهي. ٽرمپ فلوريڊا واري جلسي ۾ ايران خلاف هڪ ڀي محدود فوجي ڪارروائيءَ جو امڪان ظاهر ڪرڻ سان گڏ دعوي ڪئي ته هو 8 جنگيون روڪرائي چڪو آهي. هن نوبل امن انعام نه ملڻ جو پِڻڪو به ڪيو پر جنگ ۽ امن بابت اهڙن بيانن کي رڳو چونڊ مهم جي تقرير سمجهي نظرانداز نٿو ڪري سگهجي، ڇاڪاڻ ته انهن جي پٺيان حقيقي فوجي فيصلا ۽ خطي جي سلامتيءَ جا سوال موجود آهن.

اسرائيل ۾ وزيراعظم نيتن ياهو لاءِ چونڊون حڪومت برقرار رکڻ کان وڌيڪ اهميت رکن ٿيون. 7 آڪٽوبر 2023ع تي حماس جي حملي کان پوءِ سيڪيورٽيءَ جي ناڪاميءَ بابت سوال، غزا جي جنگ ۽ ايران سان ڇڪتاڻ سنڌس سياسي مستقبل سان ڳنڍيل آهن. اسرائيلي ووٽرن آڏو اهو سوال به آهي ته موجوده حڪومت جي جنگي حڪمت عمليءَ ملڪ کي وڌيڪ محفوظ بڻايو آهي يا ان کي ڊگهي تڪرار ۾ ڦاسائي ڇڏيو آهي. اسرائيل جي پارليامينٽ، ڪنيست، ۾ 120 سيٽون آهن ۽ حڪومت ٺاهڻ لاءِ 61 ميمبرن جي حمايت ضروري آهي. چونڊن کان اڳ ٿيل سروي موجب ڪنهن به ڌر لاءِ واضح اڪثريت حاصل ڪرڻ جو رستو آسان نظر نٿو اچي.

آمريڪا ۾ مڊٽرم چونڊون ٽرمپ جي صدارت جو سڌو فيصلو نه ڪنديون، پر ڪانگريس ۾ سنڌس جماعت جي طاقت ضرور آزمائينديون. جيڪڏهن مخالف جماعت کي اڪثريت ملي ٿي ته صدر لاءِ قانون سازي ۽ بجيٽ سميت ڪيترن معاملن ۾ اڳتي وڌڻ ڏکيو ٿي سگهي ٿو. ايران سان جنگ بابت عوامي ردعمل به هن سياسي مقابلي جو حصو آهي. اهڙي صورتحال ۾ ٽرمپ لاءِ ايران بابت هر نئين فيصلي جا فوجي ۽ سفارتي نتيجا ته اهم آهن ئي، پر ان جا سياسي اثر به نظرانداز نٿا ڪري سگهجن.

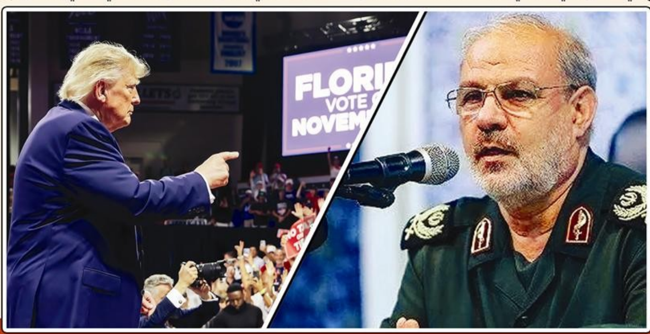

دلچسپ ڳالهه اها آهي ته ٽرمپ هلندڙ مهيني اڳ چيو هو ته آمريڪا 3 نومبر جي چونڊن کان اڳ ايران تي حملو نه ڪندو، پر 23 آڪٽوبر تي فلوريڊا ۾ هن ٻيهر محدود فوجي آپريشن جو امڪان ظاهر ڪيو. ان کان اڳ ABC News رپورٽ ڪيو هو ته آمريڪا ۽ اسرائيل جي فوجن ايران خلاف گڏيل حملا ٻيهر شروع ڪرڻ جا منصوبا تيار ڪيا آهن ۽ اسرائيلي ذريعن جي حوالي سان ٻڌايو هو ته ايران خلاف ڪارروائي چونڊن کان پوءِ ٿي سگهي ٿي. رپورٽ ۾ اهو به چيو ويو ته حملي بابت حتمي فيصلو ٽرمپ جي هٿ ۾ آهي.

ايران به ڪنهن نئين حملي جي امڪان کي نظرانداز نٿو ڪري. تهران پنهنجي هوائي دفاع کي مضبوط ڪرڻ، ميزائلن ۽ ڊرونز جي صلاحيت وڌائڻ ۽ جوابي ڪارروائيءَ لاءِ تياريءَ جا پيغام ڏئي رهيو آهي. ايراني انقلابي گارڊ ڪور جي ترجمان هڪ نئين هٿيار کي "بمن جو پيءُ" سڏيندي ان کي ظاهر ڪرڻ جي تيارين جو اعلان ڪيو پر ان جي فني صلاحيتن بابت تفصيل نه ڏنا. ايران وٽ زيرِ زمين ميزائل اڏن ۽ هٿيارن جا ذخيرا به موجود آهن. بوشهر ۾ روسي فوجي ٽرانسپورٽ جهازن جي لهڻ جون خبرون به اهڙي موقعي تي سامهون آيون آهن، پر انهن جي مقصد ۽ کڻي آيل سامان بابت پڪي تصديق نه ٿي سگهي. جڏهن ته ڪي تجزيا نگار انهن جهازن کي روسي هٿيارن جي فراهميءَ جو تسلسل ڪوٺي رهيا آهن. ائين لڳي ٿو ته ايران به جوابي ڪاروائيءَ جون تياريون ڪري رهيو آهي.

صدر ٽرمپ لاءِ دٻاءُ رڳو ايران تائين محدود ناهي. ايران خلاف جنگ ۽ ان جي نتيجي ۾ توانائيءَ جي قيمتن ۾ واڌ تي سنڌس پاليسيءَ تي تنقيد ٿي رهي آهي، جڏهن ته روس بابت سنڌس نرم رويي تي ريپبلڪن پارٽيءَ جي ڪجهه ميمبرن به اعتراض ڪيو آهي. رائٽرز/اِپسوس جي 19 آڪٽوبر 2026ع واري سروي موجب، ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ جي منظوري ڏيندڙ آمريڪين جو انگ گهٽجي 31 سيڪڙو تي اچي ويو، جيڪو سنڌس ٻنهي صدارتي دورن ۾ سڀ کان گهٽ آهي. ساڳي سروي ۾ ڪانگريس جي چونڊن لاءِ ڊيموڪريٽڪ اميدوارن کي 47 سيڪڙو ۽ ريپبلڪن اميدوارن کي 35 سيڪڙو ووٽرن جي حمايت حاصل ٿي آهي. اهڙي صورتحال ۾ ايران بابت ٽرمپ جو ايندڙ فيصلو رڳو پرڏيهي پاليسيءَ جو معاملو نه، پر مڊٽرم چونڊن کان اڳ سنڌس سياسي پوزيشن سان به لاڳاپيل آهي. ڪجهه مبصرن جو رايو آهي ته آمريڪا ۽ اسرائيل ۾ چونڊن جا نتيجا ٻنهي ملڪن جي پاليسين تي اثرانداز ٿيندا، پر اهو لازمي ناهي ته ايران بابت حڪمت عملي تبديل ٿئي.

اسرائيل ۾ نئين پارلياماني اتحاد ۽ آمريڪا ۾ ڪانگريس جي نئين توازن سان حڪمرانن جي سياسي گنجائش بدلجي سگهي ٿي، پر علائقائي سلامتيءَ جا بنيادي مسئلا برقرار رهندا.

بهرحال! سوال رڳو اهو ناهي ته ٽرمپ يا نيتن ياهو چونڊن ۾ ڪهڙي سياسي پوزيشن حاصل ڪندا؟ اصل سوال اهو آهي ته جنگ ۽ امن بابت فيصلا ڪهڙي بنياد تي ٿيندا ۽ انهن جي قيمت ڪير ڀريندو؟ وچ اوڀر کي هن وقت هڪ ٻئي فوجي محاذ جي نه، پر اهڙي سياسي حڪمت عمليءَ جي ضرورت آهي، جيڪا تڪرار وڌائڻ بدران ان جي پائيدار حل ڏانهن وٺي وڃي.

جنگ جو وڪڙ، عالمي معيشت ۽ سياست

مجيب ناريجو

جيئن جيئن آمريڪا ۾ 3 نومبر جون مڊٽرم چونڊون ويجهو اچي رهيون آهن، تيئن وچ اوڀر ۾ جنگي ڇڪتاڻ، توانائيءَ جي اهم سامونڊي رستن تي حملن ۽ عالمي معاشي غيريقينيءَ جا اثر وڌيڪ شدت اختيار ڪري رهيا آهن. انهن اثرن جي هڪ جهلڪ آمريڪا ۾ صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي گهٽجندڙ مقبوليت ۽ يورپ جي مختلف ملڪن ۾ مهانگائي، رهائش جي بحران ۽ معمول وارن خرچن ۾ واڌ خلاف ٿيندڙ احتجاجن ۾ ڏسي سگهجي ٿي. جنگ جو ميدان وچ اوڀر آهي، پر ان جا معاشي اثر هزارين ميل پري عام ماڻهن جي کيسي ۽ حڪمرانن جي سياسي مستقبل تائين پهچي رهيا آهن.

جنگ جا معاشي اثر رڳو ٻارڻ ۽ کاڌي پيتي جي اگهن تائين محدود ناهن، پر اهي حڪمرانن لاءِ سياسي چيلينج به بڻجي رهيا آهن. آمريڪا ۾ صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي حصو ٽرمپ جي پاليسين سان لاڳاپيل قرار ڏنو. رائٽرز جي رپورٽن موجب، ايران سان جنگ، ٻارڻ جي اگهن ۾ واڌ ۽ واپاري ٽيڪسن سبب وڌندڙ خرچ 3 نومبر تي ٿيندڙ مڊٽرم چونڊن کان اڳ اهم سياسي مسئلو بڻجي ويا آهن. تنهن هوندي به، ٽرمپ جي مقبوليت ۾ گهٽتائيءَ کي رڳو جنگ جو نتيجو قرار ڏيڻ درست نه ٿيندو. ان ۾ معاشي پاليسين ۽ معمول وارن خرچن بابت عوامي خدشن جو به حصو آهي.

ڪورونا وبا کان پوءِ دنيا جي معيشت کي پاڻ سنڀالڻ ۾ وقت لڳو. روس ۽ يوڪرين جي جنگ توانائي، خوراڪ ۽ ڀاڻ جي رسد کي متاثر ڪيو، جڏهن ته موسمياتي آفتن ڪيترن ئي ملڪن جي زراعت ۽ پيداوار کي ڇيهو رسايو. هاڻي وچ اوڀر ۾ جنگي ڇڪتاڻ عالمي واپار لاءِ هڪ ٻيو خطرو آهن.

آمريڪي مالياتي معلومات ۽ تجزياتي اداري S&P Global جي جولاءِ 2026ع واري رپورٽ موجب انشورنس بروڪر Marsh جي ڄاڻايل انگن اکرن تحت، هرمز مان گذرندڙ جهازن لاءِ اضافي جنگي خطري واري انشورنس جو پريميئم جهاز جي پنهنجي ڪُل انشورنس واري قيمت جي 7.5 سيڪڙو کان 10 سيڪڙو تائين پهچي ويو هو. اهي جولاءِ 2026ع جا انگ اکر آهن، موجوده صورتحال يا هر جهاز تي لاڳو ٿيندڙ ڪا هڪ مقرر شرح نه. ٻئي پاسي سيپٽمبر 2026ع ۾ انٽرنيشنل يونين آف مئرين انشورنس (IUMI) هرمز جي بحران دوران سامونڊي انشورنس شعبي جي نقصان جو اندازو لڳ ڀڳ 2 ارب آمريڪي ڊالر

مقبوليت بابت تازو سروي ان صورتحال جو هڪ مثال آهي. رائٽرز ۽ اِپسوس جي 19 آڪٽوبر 2026ع تي جاري ڪيل گڏيل سروي موجب صدر ڊونلڊ ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ جي حمايت ڪندڙ آمريڪين جو انگ گهٽجي 31 سيڪڙو رهجي ويو، جيڪو سنڌس ٻنهي صدارتي دورن ۾ سڀ کان گهٽ آهي. ساڳئي سروي ۾ 68 سيڪڙو جواب ڏيندڙن معيشت بابت ٽرمپ جي ڪارڪردگيءَ تي عدم اطمينان ظاهر ڪيو. ان کان اڳ 9 آڪٽوبر تي رائٽرز ۽ اِپسوس جي هڪ ٻي سروي ۾ 78 سيڪڙو آمريڪين مهانگائيءَ جي وڌندڙ بار جو گهٽ ۾ گهٽ ڪجهه

ٻڌل آهي. جڏهن تيل جي فراهميءَ بابت خدشا وڌن ٿا يا جهازن کي اهم سامونڊي رستن تان گذرڻ ۾ خطرا پيش اچن ٿا ته ان جا اثر رڳو لاڳاپيل ملڪن تائين محدود نٿا رهن.

هرمز سامونڊي لنگهه نار وارن ملڪن مان تيل ۽ گئس جي عالمي رسد لاءِ اهم رستو آهي، جڏهن ته باب المندب ڳاڙهي سمنڊ کي عدن جي نار سان ڳنڍي ٿو ۽ سوئيز ڪئنال ڏانهن ويندڙ واپار ۾ اهم ڪردار ادا ڪري ٿو. انهن رستن تي خطرا وڌڻ سان جهازن جي انشورنس مهانگي ٿي رهي آهي، سفر ۾ دير لڳي ٿي ۽ واپاري ڪمپنين کي متبادل رستا اختيار ڪرڻا پون ٿا. ڊگهي سفر جو مطلب وڌيڪ ٻارڻ ۽ وڌيڪ خرچ آهي. اهي خرچ واپاري عمل جي تسلسل ۾ اڳتي منتقل ٿي شين جي قيمتن تي به اثرانداز ٿي رهيا ٻڌايو. انهن وڌيل خرچن جو بار آخر ڪنهن تي پوي ٿو؟ جهازن جا مالڪ، انشورنس ڪمپنيون ۽ واپاري ادارا ڪجهه خرچ پاڻ برداشت ڪري سگهن ٿا، پر وڌيل مال برداريءَ جو خرچ شين جي اگهن ۾ شامل ٿئي ٿو. جيڪڏهن تيل يا گئس جي فراهمي متاثر ٿئي ته توانائيءَ جا اگهه وڌيڪ غيريقينيءَ جو شڪار ٿين ٿا. ان سان ٽرانسپورٽ، ڪارخانن ۽ زراعت جا خرچ وڌن ٿا. اهڙي طرح هر شيءِ مهانگي ٿئي ٿي.

ان پسمنظر ۾ يورپ جي ڪيترن ئي ملڪن ۾ احتجاج ضروع ٿيا آهن. فرانس ۾ 17 آڪٽوبر تي تيل مظاهرن ۾

شروعات اسڪولن جي خراب حالتن، استادن جي کوٽ ۽ تعليم جي سهولتن بابت مطالبن سان ٿي، پر مهانگائي، پگهارن ۽ عوامي خدمتن بابت شڪايتن انهن احتجاجن کي وڌيڪ شدت ڏني. ڪجهه هنڌن تي مظاهرن دوران تشدد ۽ ڀڃ ڊاهه جا واقعا پڻ ٿيا.

اٽليءَ ۾ به تيل جي قيمتن

گهرو وزارت موجب لڳ ڀڳ ساڍا پنج لک ماڻهو شريڪ ٿيا. جڏهن ته احتجاج جو سڏ ڏيندڙن اٺ لک انگ ٻڌايو. احتجاجن جي ۾ واڌ، مهانگائي، معمول جا خرچ وڌڻ، پگهارن، روزگار ۽ عوامي سهولتن بابت احتجاج ٿيا. ڪجهه هنڌن تي مزدورن ۽ هارين ٻارڻ ۽ ڪاروباري خرچن خلاف احتجاج ڪيو. ميلان ۾ مچريل ماڻهن جي ريلي دوران جهيڙن ۽ ملڪيت کي نقصان پهچائڻ وارا واقعا پيش آيا.

پرتگال جي گاديءَ واري شهر لزبن ۾ 17 آڪٽوبر تي هزارين ماڻهو مهانگائي خلاف احتجاج ڪيو. اهڙي طرح ميڊرڊ، بيلجيم ۾ به احتجاج رڪارڊ ٿيا. بين الاقوامي مالياتي فنڊ (IMF) جي آڪٽوبر 2026ع واري عالمي معاشي جائزي موجب، عالمي معاشي واڌ 2026ع ۾ 3.1 سيڪڙو ۽ 2027ع ۾ 3.4 سيڪڙو رهڻ جو اندازو آهي. عالمي مهانگائيءَ جي شرح 2026ع ۾ 4.7 سيڪڙو تائين پهچڻ ۽ 2027ع ۾ 4.1 سيڪڙو ٿيڻ جي اڳڪٿي ڪئي وئي آهي.

فنڊ جنگي ڇڪتاڻ، واپاري تڪرارن ۽ ٻين غيريقيني حالتن کي عالمي معيشت لاءِ خطرا ڄاڻايا آهن.

يورپ جي احتجاجن ۽ آمريڪا ۾ عوامي راءِ مان هڪ اهم سوال سامهون اچي ٿو: معاشي واڌ جو فائدو عام ماڻهن تائين ڪيترو پهچي ٿو؟ جيڪڏهن نوجوانن کي مناسب رهائش نه ملي، مزدورن جي آمدني ضروري خرچن سان گڏ نه هلي ۽ تعليم توڙي صحت جون سهولتون ڪمزور ٿين ته ڪاوڙ وڌي ٿي. آمريڪا ۾ به ٻارڻ ۽ خوراڪ جا وڌندڙ خرچ سياسي بحث جو حصو بڻجي رهيا آهن. مڊٽرم چونڊون صدر جي سڌي چونڊ نه آهن، پر ڪانگريس جي ٻنهي ايوانن ۾ پارٽيءَ جي پوزيشن صدر جي قانون سازيءَ ۽ پاليسين تي اثرانداز ٿي سگهي ٿي.

هرمز ۽ باب المندب جهڙن سامونڊي رستن جي سلامتي عالمي واپار لاءِ اهم آهي، پر عام ماڻهن جي معاشي تحفظ لاءِ رڳو محفوظ واپاري رستا ڪافي ناهن. مناسب پگهارون، روزگار ۽ جٽادار عوامي سهولتون به ضروري آهن. جنگي ڇڪتاڻ گهٽائڻ ۽ عالمي واپار کي محفوظ رکڻ سان گڏ حڪومتن کي اهو به ڏسڻو پوندو ته وڌندڙ خرچن جو بار سڀ کان ڪمزور طبقن تي نه پوي. امن رڳو سفارتي ڪاميابي ناهي. اهو اهڙي معاشي زندگيءَ جو به بنيادي شرط آهي، جنهن ۾ ماڻهو پنهنجي آمدنيءَ مان گهر هلائي سگهن ۽ مستقبل بابت مسلسل پريشانيءَ ۾ نه رهن.

ڇا نار جون معيشتون بچي سگهنديون؟

ساره فياض | بي بي سي

دنيا جي نهايت شاهوڪار علائقن مان هڪ نار اڄ هڪ اهڙي سوال کي منهن ڏئي رهيو آهي، جنهن جو تعلق رڳو تيل جي دولت يا معاشي ترقيءَ سان ناهي، پر امن، جاگرافيائي بيهڪ ۽ عالمي واپار سان پڻ آهي. ڇا وڏا مالي ذخيرا، جديد شهر ۽ گهڻ رخا معاشي منصوبا جنگ جي هاڃن کان بچائڻ لاءِ ڪافي آهن، يا هڪڙو علائقائي تڪرار سالن جي ترقيءَ کي خطري ۾ وجهي سگهي ٿو؟

بي بي سي نيوز عربيءَ جي معاشي معاملن بابت صحافي ساره فياض جي تجزيي موجب، آمريڪا، اسرائيل ۽ ايران وچ ۾ جاري تڪرار 'نار سهڪار ڪائونسل' جي ملڪن جي معيشتن لاءِ هڪ وڏو امتحان بڻيو آهي. عالمي مالياتي فنڊ (آءِ ايم ايف) جي اڳڪٿين ۾ سعودي عرب، گڏيل عرب رياستن، قطر، ڪويت ۽ بحرين جي معيشتن ۾ 2026ع دوران گهٽتائيءَ جو امڪان ظاهر ڪيو ويو آهي، جڏهن ته عمان لاءِ معاشي واڌ جي اڳڪٿي ڪئي وئي آهي. اهي انگ اکر اڳڪٿيون آهن، حتمي نتيجا نه، پر انهن مان خطري جي شدت جو اندازو ضرور ٿئي ٿو.

دولت موجود، پر خطرو به موجود

نار وارن ملڪن جي معاشي طاقت جو بنياد ڊگهي عرصي تائين تيل ۽ گئس جا وسيلا رهيا آهن. وقت سان گڏ انهن ملڪن سياحت، هوابازي، واپار، لاجسٽڪس ۽ تفريحي صنعتن کي به هٿي ڏني آهي، ته جيئن تيل تي ڀاڙڻ گهٽائي سگهجي. پر جنگ ڏيکاريو آهي ته گهڻ رخن معاشي ذريعن باوجود، واپاري رستن ۽ سلامتيءَ اڳيان خطرو اچي بيهي ته معيشت جا ڪيترائي شعبا هڪ ئي وقت متاثر ٿي سگهن ٿا.

سياح نه اچن، جهاز اڏامون بند ٿين، بندرگاهن تي اچ وڃ گهٽجي يا سيڙپڪار پنهنجا منصوبا ملتوي ڪن ته نقصان رڳو تيل جي آمدنيءَ تائين محدود نٿو رهي. هوٽلن، هوائي ڪمپنين، دڪانن ۽ ٻين ڪاروباري سرگرمين تي به اثر پوي ٿو.

سامونڊي گذرگاهه هرمز: اهم رستو وڏو خطرو

نار وارين معيشتن لاءِ سڀ کان اهم جاگرافيائي مسئلن مان هڪ سامونڊي گذرگاهه هرمز آهي، جنهن تان عالمي تيل جي واپار جو وڏو حصو گذري ٿو. هن رستي ۾ رنڊڪ پيدا ٿيڻ سان تيل ۽ گئس جي روانگي واپار سان گڏ ضروري شين ۽ صنعتي خام مال جي رسد به متاثر ٿي سگهي ٿي.

قطر، ڪويت ۽ بحرين جو هن رستي تي وڌيڪ ڀاڙڻ کين خاص طور حساس بڻائي ٿو. ان جي ابتڙ سعودي عرب وٽ اوڀر - اولهه تيل پائيپ لائين ذريعي تيل کي ڳاڙهي سمنڊ ڪناري ينبع بندرگاهه تائين پهچائڻ جو متبادل رستو موجود آهي. گڏيل عرب رياستن وٽ به فجيره ذريعي تيل پهچائڻ جو متبادل انتظام آهي، جڏهن ته عمان جا اهم بندرگاهه سامونڊي گذرگاهه هرمز کان ٻاهر واقع آهن.

پر متبادل رستن جي موجودگي به مڪمل تحفظ جي ضمانت ناهي. انهن رستن کي به محفوظ رکڻو پوي ٿو ۽ جنگ جي شدت وڌڻ سان واپار جا خرچ ۽ خطرا وڌي سگهن ٿا.

معاشي بحاليءَ لاءِ ڇا ضروري آهي؟

جنگ ختم ٿيڻ کان پوءِ به لازمي ناهي ته معيشت اڳوڻي رفتار سان هلي. ڪمپنيون پنهنجا واپاري رستا تبديل ڪن ٿيون، سيڙپڪار وڌيڪ تحفظ ۽ ضمانتون گهرن ٿا، جڏهن ته انشورنس ۽ ڪاروبار ڪرڻ جي لاڳت به وڌي سگهي ٿي. اهڙي صورتحال ۾ مالي ذخيرا نقصان برداشت ڪرڻ ۾ مدد ڏين ٿا، پر مستقل معاشي استحڪام لاءِ امن ۽ محفوظ واپار ضروري آهن.

نار وارن ملڪن کي گهڻ رخن معاشي ذريعن سان گڏ توانائيءَ جي روانگي واپار وارن متبادل رستن، اهم مرڪزن جي تحفظ ۽ علائقائي دفاعي ۽ لاجسٽڪ سهڪار کي مضبوط ڪرڻو پوندو، ڇاڪاڻ ته هڪ ملڪ جي بندرگاهه، ٻئي ملڪ جي زميني رستن ۽ ٽئين ملڪ جي توانائي وسيلن جو گڏيل استعمال بحرانن جا اثر گهٽائي سگهي ٿو.

بهرحال، سوال رڳو اهو ناهي ته خليجي ملڪن وٽ ڪيتري دولت آهي، پر اهو به آهي ته ڇا اهي ان دولت جي سهاري جنگ ۽ جاگرافيائي چيلينجز جا ڌڪ سهي، پنهنجي معيشتن کي بدلجندڙ خطرن آڏو بيهاري سگهندا؟ جاگرافيائي بيهڪ تبديل نٿي ڪري سگهجي، پر ان مان پيدا ٿيندڙ خطرن کي گهٽائڻ لاءِ منصوبابندي، علائقائي سهڪار ۽ امن جون ڪوششون ضرور ڪري سگهجن ٿيون. خليجي معيشتن جو مستقبل رڳو سنڌن دولت تي نه، پر انهن فيصلن تي به دارومدار رکي ٿو.

ماخذ ۽ حوالو: هي مضمون بي بي سي نيوز عربيءَ جي معاشي معاملن بابت ناما نگار ساره فياض جي تجزيي "هل تصمد اقتصادات الخليج امام الحرب وتحديات الجغرافيا؟" (ڇا خليجي معيشتون جنگ ۽ جاگرافيائي چيلينجز آڏو بيهي سگهنديون؟) مان چونڊيل معلومات ۽ خيالن جي بنياد تي ترتيب ڏنو ويو آهي.

The largest circulated amongst regional dailies of Pakistan
ABC CERTIFIED
متحده عرب امارات ۾ قيمت 2 درهم - سعودي عرب ۾ 2 ريال
روزاني عبرت
ايڊيٽر انچيف ۽ پبلشر: قاضي اسد عابد
هي اخبار پرنٽر ناصر جمال سومرو پاپولر پرنٽرز مان ڇپرائي عبرت گروپ آف پبليڪيشنز جي تحت عبرت بلڊنگ گاڏي کاتو حيدرآباد مان جاري ڪئي
روزانه عبرت علائقائي اخبارن ۾ باقائده تصديق ٿيل سڀ کان وڌيڪ اشاعت رکندڙ اخبار آهي
Hyd. Ph: 2728703-4, 2728571-2 Fax: 2781879, 2784300 Isld. Ph: 2823277
Khi. Ph: 4538862-3, 2639617 Fax: 4543839-2639492, Lhr. Ph: 7236191
Reach us at www.dailyibrat.com, E-mail: ibratg@yahoo.com, ibrat@hydwol.com.pk

آچر 25 آڪٽوبر 2026ع

تيل ڪمپنين جي منافعي ۾ واڌ، حڪومتي نگرانيءَ جي ضرورت

ملڪ ۾ مهانگائيءَ جي ماريل عوام لاءِ پيٽرول ۽ ڊيزل جي اگهن ۾ لڳاتار واڌ ڪنهن وڏي عذاب کان گهٽ ناهي، ڇاڪاڻ ته تيل جي قيمتن ۾ اضافو رڳو گاڏين جي ٽانڪين تائين محدود نٿو رهي پر ان جا اثر ڪاڌي پيتي جي شين، زرعي پيداوار، صنعت، واپار ۽ روزمره جي استعمال جي تقريبن هر شيءِ تي پون ٿا. جڏهن پيٽرول ۽ ڊيزل مهانگا ٿين ٿا ته ٽرانسپورٽ جا خرچ وڌي وڃن ٿا، سامان پهچائڻ مهانگو ٿي وڃي ٿو ۽ ان جو بار آخرڪار عام ماڻهوءَ جي کيسي تي پوي ٿو. اهڙي صورتحال ۾ عوام پنهنجي محدود آمدنيءَ مان گهر جو خرچ پورو ڪرڻ لاءِ پريشان هجي ۽ ٻئي پاسي تيل جون ڪمپنيون ۽ ريفائنريون پنهنجي منافعي ۾ سوين سيڪڙو اضافو رڪارڊ ڪري رهيون هجن ته اهو ڪاروباري ڪاميابيءَ جو نه پر معاشي انصاف، حڪومتي پاليسين ۽ عوامي مفادن جي تحفظ جو بڻجي وڃي ٿو. ميڊيا رپورٽن ۾ ڇاپيل انگ اکر ان صورتحال جا ڪيترائي اهم پهلو سامهون آڻين ٿا. ايران خلاف آمريڪا ۽ اسرائيل جي جنگ ۽ آبناءِ هرمز جي بندش سبب عالمي توانائي مارڪيٽن ۾ غيريقيني صورتحال پيدا ٿي، جنهن جي نتيجي ۾ ڪچي تيل ۽ ٻين پيٽروليم شين جون قيمتون وڌي ويون. ان عالمي صورتحال جا اثر پاڪستان تي به پيا ۽ جنگ کان اڳ پيٽرول جي قيمت 276 رپيا ۽ ڊيزل جي قيمت 287 رپيا في ليٽر هجڻ جي پيٽ ۾ اهي اگهه 400 رپيا في ليٽر تائين پهچي ويا. مهانگائيءَ جي شرح فيبروريءَ ۾ 7 سيڪڙو هئي، جيڪا اڄ 11 سيڪڙو تي پهتل آهي. اهڙي صورتحال جي باوجود سڀ کان وڌيڪ متاثر ٿيندڙ طبقي جي آمدنيءَ ۾ واڌ ته نٿي ٿئي پر ٻيڻو خرچ هر مهيني وڌندا رهن ٿا.

حڪومت کي اهو به ڏسڻو پوندو ته پيٽروليم شين جي قيمتن ۾ ڪيترو حصو عالمي مارڪيٽ جي اگهن، ريٽي جي مٽاسٽا واري شرح، درآمدي خرچن ليوي ۽ ٻين سرڪاري ٽئڪسن جو آهي، جڏهن ته ڪيترو حصو ريفائنرين ۽ مارڪيٽنگ ڪمپنين جي لاڳت ۽ منافعي سان لاڳاپيل آهي. جيڪڏهن حڪومت عالمي قيمتن ۾ واڌ جو جواز ڏئي عوام تي بار وجهي ٿي ته پوءِ ان کي اهو به يقيني بڻائڻ گهرجي ته ڪمپنيون غيرمعمولي منافعي جي نالي تي گراهڪن جو استحصال نه ڪن. قيمتن جي تعين واري نظام ۾ شفافيت، ڪمپنين جي مالي انگن اکرن جي آزاد جاچ ۽ لاڳاپيل ادارن جي اثرائتي نگرانيءَ کان سواءِ عوام جي خدشن کي ختم نٿو ڪري سگهجي. ان سلسلي ۾ تيل ۽ گئس جي شعبي جي نگران ادارن، قانون تي عمل ڪرائيندڙ اختيارين ۽ مالي نگراني ڪندڙ ادارن کي پنهنجو ڪردار ادا ڪرڻ گهرجي. حقيقت اها آهي ته پاڪستان جو عام ماڻهو اڳ ئي مهانگائي، بيروزگاري، گهٽ آمدني ۽ وڌندڙ گهريلو خرچن سبب سخت پريشان آهي. اهڙي صورتحال ۾ پيٽرول ۽ ڊيزل جا اگهه وڌڻ سان سندس زندگي وڌيڪ ڏکي ٿي وڃي ٿي. جڏهن ته تيل جي شعبي ۾ ڪمپنين جي منافعي ۾ سوين سيڪڙو واڌ جا انگ اکر ڪيترائي سوال پيدا ڪن ٿا. بهرحال حڪومت کي گهرجي ته اها انهن انگن اکرن جي بنياد تي جاچ ڪرائي، منافعي ۾ واڌ جا اصل سبب عوام آڏو آڻي ۽ اهو يقيني بڻايو وڃي ته عالمي بحران کي ڪنهن به ڌر لاءِ ناجائز فائدي جو ذريعو بڻجڻ ڏنو نه ويندو، ڇاڪاڻ ته معاشي پاليسين جي ڪاميابيءَ جو اندازو رڳو ڪمپنين جي وڌندڙ منافعي مان نه پر ان ڳالهه مان به لڳايو ويندو آهي ته عام ماڻهوءَ کي ڪيترو رليف مليو؟ سندس خريداريءَ جي سگهه ڪيتري محفوظ رهي ۽ سندس زندگي ڪيتري آسان ٿي؟ جيڪڏهن ملڪ ۾ تيل جي ڪمپنين جا منافعو وڌندو رهي ٿو ۽ عوام لاءِ پيٽرول، ٽرانسپورٽ ۽ روزمره جون ضرورتون ناقابلِ برداشت ٿين ٿيون ته اهڙي صورتحال تي نظرثاني ڪرڻ لازمي آهي. اسان سمجهون ٿا ته حڪومت کي پيٽروليم شين جي اگهن بابت فيصلن ۾ عوام جي قوتِ خريد کي بنيادي اهميت ڏيڻ گهرجي. ان کان علاوه هر ڀيري عالمي مارڪيٽ ۾ اگهه وڌڻ تي سڄو بار عوام ڏانهن منتقل ڪرڻ ۽ اگهه گهٽ ٿيڻ وقت شفافيت نه رکڻ سان حڪومتي پاليسين تي عوام جو اعتماد متاثر ٿئي ٿو. تيل جي شعبي بابت عوام کي واضح جاڻ ڏيڻ سان ئي اهو اعتماد بحال ٿي سگهي ٿو.

طاقت جي ڊوڙ ۽ انسانيت جو الميو!

منظور ڪوسو

ماڻهو فطرت جي هڪ اهڙي نازڪ، نفيس، حساس ۽ جسماني طور ڪمزور مخلوق آهي جيڪا زماني جي گرم ۽ سرد حالتن، ڏکن ۽ تڪليفن کي برداشت ڪرڻ جي به ڪا خاص سگهه نه ٿي رکي. ها! پر جيڪڏهن حالتن جو جبر وڌي وڃي ٿو ته انسان لاچار ٿيو پوي، ڇاڪاڻ ته ڪي حالتون اهڙيون هونديون آهن جن آڏو سندس اختيار ۽ وس محدود ٿي ويندا آهن. سائنس ۽ ٽيڪنالاجي جي بيپناهه ترقيءَ جي باوجود به اڄ جو انسان هر طرف کان مسئلن ۽ مصيبتن جي گهيري ۾ آهي. الميو اهو آهي ته انسان انهن مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ گهربل وسيلا وڌائڻ بدران، پنهنجي ئي نسل کي تباهه ڪرڻ جا نت نوان طريقا ايجاد ڪرڻ ۾ مصروف آهي. جيڪڏهن هٿيارن، ميزائلن، بمبار جهازن ۽ جنگي سازوسامان جي تياريءَ تي خرچ ٿيندڙ دولت جو وڏيڪ حصو صحت، طبي تحقيق، تعليم ۽ انساني ڀلائيءَ ڏانهن منتقل ڪيو وڃي ته ممڪن آهي ته طبي سائنس ۾ وڌيڪ تيز رفتار ترقي ٿئي ها ۽ لکين انسانن جي زندگي بهتر بڻجي ها ۽ انسان طِب جي دنيا ۾ ناممڪن کان ممڪن طرف اچي ها پر افسوس دنيا ۾ انسان کي جيئارڻ کان وڌيڪ ڪيس مارڻ جا جتن ڪيا وڃن ٿا. هٿيارن جي واپار، سياسي مفاد ۽ فوجي برتريءَ جي ڊوڙ ڪيترن ئي خطن کي جنگين جي باهه ۾ ڌڪي رهي آهي. حقيقت ۾ انسان جسماني طور ڪمزور هوندي به علم، شعور، تجسس، تخيل ۽ مسلسل جاکوڙ جي ذريعي ڪائنات جي انهن رازن تائين پهتو آهي جيڪي ڪنهن زماني ۾ سندس تصور کان به ٻاهر هئا. هُو خلائن ۾ سفر ڪري رهيو آهي چنڊ تي قدم رکي چڪو آهي مريخ ڏانهن مشينون موڪلي رهيو آهي ۽ ڪائنات جي اڻڄاتل حقيقتن کي سمجهڻ لاءِ ڏينهن رات تحقيق ڪري رهيو آهي جديد مواصلاتي نظام دنيا جي هڪ ڪنڊ کان ٻي ڪنڊ تائين رابطي کي انتهائي آسان بڻائي ڇڏيو آهي طب ۾ نيون دوائون، جديد تشخيصي طريقا ۽ زندگي بچائڻ جون ٽيڪنالاجيز لکين انسانن لاءِ اُميد جو سبب بڻجي رهيون آهن پر الميو اهو آهي ته علم ۽ شعور جي اهڙين بلندين تي پهچڻ ڪانپوءِ به انسان پنهنجي اندر جي نفرت، لالچ، انتقام ۽ وحشي جبلت تي مڪمل ضابطو آڻي نه سگهيو آهي هڪ طرف هُو بيمارين جي علاج لاءِ جديد مشينون ۽ دوائون تيار ڪري ٿو ته ٻئي طرف اهڙا تباهيءَ وارا هٿيار به ناهي ٿو جيڪي هڪ ئي لمحي ۾ هزارين انساني زندگين کي ختم ڪري سگهن ٿا. هڪ پاسي اسپتالون ۽ تعليمي ادارا تعمير ٿين ٿا ته ٻئي پاسي بم ۽ ميزائل انهن ئي اسپتالن، اسڪولن، گهرن ۽ انساني خوابن کي ملبن ۾ تبديل ڪري ڇڏين ٿا. هيروشيما ۽ ناگاساڪي جي ايٽمي تباهيءَ کان وٺي غزه جي انساني الميي ۽ ايران تائين دنيا جي مختلف خطن ۾ جاري جنگي چڪتاڻ انساني تاريخ تي بار بار اهو سوال اٿاريندي رهي آهي ته ترقيءَ جون دعوائون ڪندڙ دنيا انساني جان، عزت ۽ امن کي ڪيتري اهميت ڏئي ٿي؟ جنگين جا انگ اکر پنهنجي جاءِ تي پر هر انگ پٺيان هڪ انسان، هڪ خاندان، هڪ گهر ۽ ڪيترائي خواب موجود هوندا آهن جڏهن ڪو شهر تباهه ٿئي ٿو ته رڳو عمارتون نه ٿيون ڊهن پر انسانن جون اميدون، ٻارن جو مستقبل ۽ نسلن جي محنت به مٽيءَ ۾ ملي وڃي ٿي.

انسانيت کي تباهه ڪندڙ اهڙي صلاحيت کي ترقي، طاقت يا عظمت جو نالو نٿو ڏئي سگهجي اِها اُن تضاد جي علامت آهي جنهن ۾ انسان پنهنجي ذهانت سان ته ڪائنات جا دروازا کولي ٿو پر پنهنجي اندر جي نفرت ۽ وحشت جا دروازا بند ڪرڻ ۾ ناڪام رهي ٿو هن جبلن کي ٽوڙي رستا ناهيا، درياهن تي بند ٻڌا ۽ خلائن جا دروازا کوليا پر پنهنجي ۽ ٻين انسانن جي وچ ۾ نفرت جون ديوارون اڃا تائين مڪمل طور ڊاهي نه سگهيو آهي انسان جي اصل عظمت اُن ڳالهه ۾ ناهي ته هُو ڪيترا ماڻهو ماري سگهي ٿو پر اُن ۾ آهي ته هُو ڪيترين زندگين بچائي سگهي ٿو. سندس طاقت جو اندازو هٿيارن جي تعداد مان نه پر اُن ڳالهه مان لڳائڻ گهرجي ته هُو انسانيت جي تحفظ، امن جي قيام ۽ انساني ڀلائيءَ لاءِ ڪيتري ڪوشش ڪري ٿو جيڪڏهن هٿن ۾ بندوق بدران قلم، ڪتاب، اوزار ۽ روزگار جا وسيلا هجن ته سماج جي تقدير بدلجي سگهي ٿي طاقت جو اصل امتحان ڪمزور کي چيڀاڙڻ ۾ نه پر ڪيس سهارو ڏئي پاڻ سان گڏ بيهارڻ ۾ آهي ساڳيءَ طرح سياست جو مقصد مخالف کي ختم ڪرڻ نه پر اختلافن باوجود گڏجي رهڻ جا رستا ڳولڻ هجڻ گهرجي اقتدار جيڪڏهن انسان کي وڌيڪ انسان دوست بڻائڻ بدران وڌيڪ ظالم بڻائي ٿو ته اهڙي اقتدار جي اخلاقي حيثيت تي سوال اٿڻ فطري آهي اڄ عالمي سياست ۾ ڪيترائي فيصلا امن انصاف ۽ انساني حقن بدران قومي مفادن، فوجي برتريءَ ۽ سياسي اثر رسوخ جي بنياد تي ڪيا وڃن ٿا. عالمي ادارا به ڪيترن ئي انساني بحرانن کي روڪڻ ۾ گهربل ڪاميابي حاصل نه ڪري سگهيا آهن جڏهن طاقتور ملڪن جا مفاد انساني حقن کان مٿانهان ٿي وڃن ٿا، تڏهن سائنس ۽ ٽيڪنالاجيءَ جي ترقيءَ باوجود انساني جان غير محفوظ رهي ٿي اهڙي صورتحال ۾ سوال پيدا ٿئي ٿو ته آخر ان ترقيءَ جي اخلاقي معنيٰ ڪهڙي رهجي وڃي ٿي جيڪا انسان کي سهولتون ته ڏئي ٿي پر سندس جان ۽ امن جي ضمانت نٿي بڻجي سگهي؟ تنهن هوندي به تاريخ ۾ اهڙا روشن مثال موجود آهن جيڪي ٻڌائين ٿا ته سياست رڳو طاقت، اقتدار ۽ انتقام جو نالو ناهي ڏکڻ آفريڪا جو عظيم اڳواڻ نيلسن منڊيلا اُن جو هڪ اهم مثال آهي هن پنهنجي زندگيءَ جا 27 سال جيل ۾ گذاريا، نسل پرستيءَ جي ظلماڻي نظام سندس آزاديءَ جا قيمتي سال کسي ورتا پر جڏهن کيس اقتدار مليو ته هن پنهنجي مخالفن کان بدلو وٺڻ بدران قومي مفاهمت، انصاف ۽ گڏيل مستقبل جو رستو اختيار ڪيو اڄ جڏهن دنيا جا طاقتور ملڪ جديد هٿيارن، فوجي برتريءَ ۽ سياسي اثررسوخ کي پنهنجي عظمت جو معيار سمجهن ٿا، تڏهن ڪين منڊيلا جهڙن اڳواڻن جي زندگيءَ مان سبق سکڻ جي وڌيڪ ضرورت آهي دنيا کي اهڙن اڳواڻن جي ضرورت آهي جيڪي جنگ جي ميدان ۾ فتح کان وڌيڪ امن جي قيام کي اهميت ڏين جيڪي انتقام بدران انصاف، نفرت بدران مفاهمت ۽ تباهيءَ بدران تعمير جو رستو اختيار ڪن ڇو ته جنگ ۾ ڪنهن هڪ ڌر جي فتح به انسانيت جي گڏيل نقصان کي ختم نٿي ڪري سگهي هاڻي اصل سوال اهو ناهي ته انسان وٽ ڪيتري طاقت آهي پر اهو آهي ته هُو اُن طاقت کي ڪهڙي مقصد لاءِ استعمال ڪري ٿو جيڪڏهن سائنس علم زندگي بچائڻ، سائنس بيمارين جو علاج ڪرڻ، سياست انصاف قائم ڪرڻ ۽ طاقت امن کي مضبوط ڪرڻ لاءِ استعمال ٿئي ٿي ته پوءِ اِها ئي حقيقي ترقي آهي ڇاڪاڻ ته انسان جي عظمت جبلن کي ڪيرائڻ خلائن کي فتح ڪرڻ يا دنيا تي حڪمراني ڪرڻ ۾ ئي ناهي، سڀ کان وڏي عظمت پنهنجي اندر جي وحشي جبلت کي مات ڏيڻ انسانيت جي حفاظت ڪرڻ ۽ نفرتن سان ورهايل دنيا کي امن ۽ انصاف جي ڌاڳي ۾ پوئڻ ۾ آهي علم جي عظمت تڏهن ئي مڪمل ٿئي ٿي جڏهن ان سان انسان جي زندگي محفوظ ٿئي طاقت جي عظمت تڏهن ئي ظاهر ٿئي ٿي جڏهن اها ڪمزور جو سهارو بڻجي ۽ ترقيءَ جي معنيٰ تڏهن پوري ٿئي ٿي جڏهن انسان پنهنجي ذهانت سان گڏ پنهنجي انسانيت کي به زنده رکي.

آمريڪا جي فضائن مان

’هڪ شام انو ڪپور جي نالي‘

راجا زاهد اختر خانزاده

ڪي شامون وقت گذرڻ جو ٽالو ته هونديون آهن، اهي يادن ۽ احساسن جي اهڙي داستان بڻجي وينديون آهن، جيڪا دير تائين دل تي پنهنجا نشان ڇڏي ويندي آهي. انهن ۾ نه ڪا رسمي اسٽيج هوندي آهي ۽ نه سوالن جي اڳواٽ ٺهيل فهرست، بس ڪچهري هوندي آهي، جيڪا ڪڏهن تاريخ جي گهٽين ۾ ٽڪري ويندي آهي، ڪڏهن فلسفي جي در تي دستڪ ڏيندي آهي ۽ ڪڏهن انسانيت جي ان گڏيل اڱڻ ۾ اچي ترسندي آهي، جتي مذهب، سرحد ۽ سڃاڻپ کان اڳ انسان بيٺل هوندو آهي ڊيلس ۾ ناميارو ڀارتي اداڪار، فنڪار، دانشور ۽ مقبول ٽي وي پروگرام ’انتاڪشري‘ جي ميزبان انو ڪپور سان گڏ گذاريل شام به اهڙي ئي هئي. هو ناميارو شاعر نور امروهوي جي تنظيم انور انٽرنيشنل جي عالمي مشاعري ۾ خاص مهمان طور شرڪت لاءِ آمريڪا آيل آهي ۽ مشاعري کان هڪ ڏينهن اڳ تنظيم سندن اعزاز ۾ رات جو ماڃهاندو ڪيو هو. ظاهري طور اها هڪ رسمي دعوت هئي پر جيئن ئي ڪچهري شروع ٿي، ماني جي ميز تي ادب، تاريخ، تصوف، مذهب، پاڪ-ڀارت لاڳاپا ۽ سنڌ جي تهذيب سميت مختلف موضوعن تي ڳالهه ٻولهه ٿي. انو ڪپور ڪنهن سوال کي ٻن لفظن ۾ نٿو نبيري پر ان کي تاريخ، ذاتي تجربي ۽ فلسفي سان ڳنڍيندي ٿو، ڪڏهن هن جي لهجي ۾ سنجيدگي هوندي آهي، ڪڏهن ڪو تاريخي حوالو ڳالهه جو رُخ موڙي ڇڏي ٿو ۽ ڪڏهن سندس چرچو سڄي محفل کي مرڪڻ تي مجبور ڪري ڇڏيندو هو.

پر ان شام جو سڀ کان غير معمولي لمحو اهو آيو، جڏهن هن پنهنجي مرحوم ماءُ جو ذڪر ڪيو. هن ٻڌايو ته جڏهن هندو شمشان گهاٽ ۾ سندس ماءُ جون آخري رسمون ادا ٿي رهيون هيون، تڏهن ڏکيهن ڏاڙهين وارا ڪجهه مسلمان اتي پهتا ۽ چيائون: ’توهان جي امڙ اسان جي استاد هئي، هن اسان کي قرآن شريف پڙهايو هو.‘ پوءِ هنن وڏي ادب سان اجازت گهري ته جيڪڏهن غلط نه سمجهو ته اسين پنهنجي استاد جي جنازي نماز ادا ڪرڻ چاهيون ٿا. انو ڪپور موجب ان شمشان گهاٽ ۾ ٽي کان چار سئو جي لڳ ڀڳ مسلمانن سندس ماءُ جي جنازي نماز پڙهي. انهيءَ جملي تي محفل ڪجهه لمحن ۾ سختو طاري ٿي ويو. هڪ پاسي هندو روايت جون آخري رسمون، ٻئي طرف مسلمان شاگردن جي عقيدت ۽ انهن ٻنهي جي وچ ۾ هڪ اهڙي عورت جي ياد، جنهن علم ورهائيندي مذهب جي پٽ کي ڪڏهن به رستي ۾ اچڻ نه ڏنو. آخر علم جو مذهب ڪهڙو هوندو آهي؟ ڇا استاد جو احترام ڪنهن عقيدي جي سرحد ۾ قيد ٿي سگهي ٿو؟ ڇا محبت کي ان سان فرق پوي ٿو ته دعا ڪهڙي ٻوليءَ ۾ گهري وئي ۽ هٿ ڪهڙي نموني مٿي ڪيا ويا؟ اها هڪ اداڪار جي ذاتي ياد هئي پر ان ۾ برصغير جي ان گڏيل تهذيب جي پوري جهلڪ هئي، جتي ڪڏهن رشتن جو بنياد مذهب کان اڳ انسانيت هوندو هو. ماءُ جي ذڪر کان ڳالهه سندس گهر جي علمي ماحول تائين پهتي، جتي مطالعو، ادب، تاريخ ۽ مذهبي فڪر جي روايت هئي. انو ڪپور ٻڌايو ته هو قرآن مجيد 14 پيرا پڙهي چڪو آهي اسلام جي تعليم سمجهڻ لاءِ تفسير، شريعت جو ادب ۽ صحيح بخاري به ڏٺي آهيس ۽ هندو ڪتابن سان گڏ توريت، زبور ۽ انجيل جو به مطالعو ڪري چڪو آهي. سندس چوڻ هو ته ان مطالعي ڪيس هڪ فڪري آزادي ڏني: ’جڏهن توهان آزاد ٿي وڃو ٿا، تڏهن هر شيءِ کي سامهون رکي سوچي سگهو ٿا.‘ مون کي لڳو ته علم جو اصل مقصد شايد اهوئي آهي ته ڪتاب اسان جي اڳ ۾ موجود خيالن تي ٺپو هڻڻ بدران اسان کي پنهنجي ئي ذهن جي پڃرن کان ٻاهر ڏيٺو پاڻ سيکاري. جيتوڻيڪ ڪنهن مذهب جو مطالعو ڪرڻ ۽ ان سان اتفاق ڪرڻ به الڳ ڳالهيون آهن ۽ انو ڪپور پنهنجي ذاتي فڪري جستجوءِ بيان ڪري رهيو هو.

پوءِ مون پاڪ ڀارت لاڳاپن تي سوال ڪيو، جنهن جي پٺيان ٻن ملڪن جي سياست ئي نه پر ڪروڙين ماڻهن جون لڏپلاڻ، وڇڙيل رشتا ۽ گڏيل ياد به شامل هئي. انو ڪپور جو جواب چٽو هو. هن چيو ته اسان ڪڏهن به پنهنجي پرفارمنس يا عوامي تقريب ۾ پاڪستان جي ترقيءَ بابت ڪا توهين آميز ٻولي استعمال ناهي ڪئي ۽ دهليءَ جي لال قلعي ۾ پنهنجي هڪ تقريب جو حوالو ڏنو. سندس لفظ هئا: ’آئون پنهنجي وطن سان محبت ثابت ڪرڻ لاءِ پاڪستان جي بارِي ۾ غلط ڳالهه جو ڪريان؟ بلڪ آئون اهو ڪيئن وساري سگهان ٿو ته اها ڌرتي منهنجي وڏڙن جي به ڌرتي آهي.‘ اهو جملو دير تائين منهنجي ذهن ۾ ٻوڙندو رهيو. جيڪڏهن آئون پنهنجي ماءُ سان محبت ڪريان ٿو ته ڇا ان جي اظهار لاءِ ڪنهن ٻئي جي ماءُ جي توهين ضروري آهي؟ سرحدون زمين تي ڪيئين وڃن ٿيون. يادن جا تقشا انهن جا پابند نه هوندا آهن وطن سان محبت فطري جذبو آهي پر ان کي نفرت ۾ بدلائي ڇڏڻ انسان جي پنهنجي چونڊ آهي محبت جي شرط ناهي مستقبل بابت البت سندس لهجو حقيقتن تي ٻڌل، بلڪ ٿورو مايوس هو هن امن جي خواهش ظاهر ڪئي پر چيو ته هو 70 سالن جا ٿي چڪا آهيون ۽ پنهنجي حياتيءَ ۾ ڪنهن وڏي تبديليءَ جي اميد نٿا رکو. چيائين ته شايد اسين قيامت تائين هڪ ٻئي سان اِئين ئي مختلف مسئلن تي چڪتاڻ ڪيو ويٺل رهنداسين. پاڙيسرين جو مثال ڏيندي چيائين ته ڪڏهن ڪڏهن رنجش ٿئي ٿي پر مسلسل چڪتاڻ ڪين مناسب نٿو لڳي محفل ۾ ٽهڪ گونجي ويا پر ان چرچي جي پٺيان هڪ سوال لڪل هو: جن ٻن ملڪن جون ٻوليون، موسيقي، کاڌا ۽ رسمون ايتريون هڪجهڙيون آهن، اهي ايترو پري ڇو آهن؟ جنگين جي تاريخ ۽ ٻي اعتمادي حقيقت آهي جن کي سهڻن لفظن سان ميٽي نٿو سگهجي پر ڇا انهن جي هوندي تهذيبي احترام به ناممڪن آهي؟ ڪڏهن ڪڏهن امن جي شروعات ڪنهن وڏي معاهدي کان اڳ هڪ ٻئي کي ٻُڌڻ جي آمادگيءَ سان ٿيندي آهي. سنڌ جو ذڪر آيو ته انو ڪپور لال ڪرشن ايڊواڻي ۽ سندس سنڌ سان نسبت جو حوالو ڏنو پوءِ ڳالهه ٻولهه تصوف ڏانهن مڙي وئي هو ڪڏهن گورک ناٿ جو ذڪر ڪندو رهيو، ڪڏهن قديم هندستاني فڪر جو ۽ ڪڏهن صوفياڻي ڪلام جي انهن پهلوئن جو، جن ۾ محبت ۽ معرفت جو تصور نمايان آهي استاد نصرت فتح علي خان جي آواز ۾ ’تم ايڪ گورک ڌندا هو‘ جو ذڪر آيو اهو ڪلام جنهن ۾ انسان پنهنجي خلق کي سمجهڻ جي ڪوشش ڪري ٿو، حيران ٿئي ٿو ۽ آخرڪار پنهنجي عقل جي حدن جو اعتراف ڪري ٿو هن جي ڳالهين ۾ تاريخي حوالن سان گڏ ذاتي تشريح به شامل هئي جنهن جي صحت الڳ تحقيق جو موضوع آهي پر اصل زور انهن سوالن تي هو جيڪي هر روحاني روايت ۾ موٽي موٽي ايندا رهن ٿا. ان دوران آئون سوچي رهيو هئس ته انسان پنهنجي خلق کي سمجهڻ لاءِ ڪيتريون ٻوليون ايجاد ڪيون؟ ڪيترا صحيفا پڙهيا؟ ڪيترا رستا اختيار ڪيا پر سندس حيرت اڄ به باقي آهي؟ تصوف جي سونهن شايد اها ئي آهي ته اهو رڳو جواب نٿو ڏئي سوال جي قدر به سيکاري ٿو ۽ ڪڏهن هڪ سٺو سوال انسان کي ان جواب کان وڌيڪ آزاد ڪري ڇڏي ٿو، جنهن کي هو سڀن کان آخري حقيقت سمجهندو آيو هجي.

ڳالهه اوهر جي خانداني قدرن کان ٿيندي اولهه جي شخصي آزاديءَ تائين وئي ۽ مون کي احساس ٿيو ته تهذيبون هڪ ٻئي جون دشمن ناهن هونديون پر هر هڪ جون پنهنجيون پنهنجيون خوبيون ۽ ڪمزوريون آهن. اسين آمريڪا ۾ رهون ٿا پر اسان جي ٻولين ۾ اڄ به سنڌ، پنجاب، دهلي، لکنؤ، حيدرآباد ۽ امروهه جي خوشبو آهي. لڏپلاڻ جو مطلب شايد اهو ئي آهي ته انسان زمين ته مٽائي ڇڏي ٿو پر سندس تهذيبي يادگيري ساڻس گڏ سفر ڪندي رهي ٿي. ماني کائڻ دوران انو ڪپور کي سنڌي اجرڪ به پيش ڪئي وئي، جيڪا منهنجي لاءِ رڳو هڪ تحفو ناهي پر ان مٽيءَ جي سڃاڻپ آهي. جتان منهنجي يادن جو سلسلو شروع ٿئي ٿو مون پڇيو ته سنڌ جي ڪهڙي ڳالهه کين متاثر ڪري ٿي؟ هن سنڌ جي ماڻهن جي پنهنجي ڌرتيءَ سان وابستگيءَ جو ذڪر ڪيو ۽ راجا ڏاهر کي سنڌ جو هيرو قرار ڏنو جنهن پنهنجي ڌرتي ۽ ماڻهن جو دفاع ڪيو هو راجا ڏاهر بابت مؤرخن جا رايا مختلف آهن پر انو ڪپور جنهن پهلوءَ کي نمايان ڪيو اهو ڌرتيءَ سان وفاداريءَ جو هو. هتان منهنجي پنهنجي سوچ هڪ الڳ سوال ۾ پکڙڻ لڳي ٿي ۽ اهو منهنجو تجزيو آهي يا ڪو سياسي اعلان ناهي: ’سنڌ رڳو جاگرافي ناهي اها موهن جي دڙي جي قدامت، شاهه عبداللطيف جي شاعري ۽ سچل سرمست جي فڪري آزادي آهي ۽ ان جي تاريخي ايڪي جو تحفظ هڪ اهم اصول آهي، جنهن جي روشنيءَ ۾ ورهاڱي جي بحثن کي به ڏسڻ گهرجي.‘

رات اونهي ٿيندي پئي وئي پر موضوع ختم ٿيڻ جو نالو نه پئي ورتو، ڪڏهن ڪو شعر، ڪڏهن ڪو تاريخي واقعو، ڪڏهن ٽهڪن جو ڪوجهوتو. نور امروهوي ۽ انور انٽرنيشنل جي ٽيم ان ڪچهريءَ ۾ شريڪ رهي ۽ اسان ان ويهڪ کي ڪئميرا ۾ محفوظ ڪيو ته جيئن اهي ڳالهيون ان ڪيمرا تائين محدود نه رهن آخر ۾ انو ڪپور ’دي جاڳو ٽائمز‘ کي هڪ مختصر خاص انٽرويو به ڏنو جنهن ۾ سنڌ جي ماڻهن لاءِ سندس پيغام، راجا ڏاهر جو حوالو ۽ ڌرتيءَ سان وابستگيءَ بابت سندس خيال شامل هو اهو انٽرويو ويو جي آخري حصي ۾ آهي ته جيئن ناظرين اهي ڳالهيون سندس ئي واتان ٻڌي سگهن ضروري ناهي ته اسين سندس هر ڳالهه سان متفق هجون پر اهو به ضروري ناهي ته اختلاف ڪانپوءِ ڳالهه ٻولهه جو در بند ڪيو وڃي، جو ته علم جي دنيا ۾ سوال جيئرا رهڻ گهرجن ۽ تهذيب جي دنيا ۾ ڪچهري.

واپسيءَ تي هڪ ئي خيال مون سان گڏ هلندو رهيو هڪ ماءُ جنهن مذهب کان مٿانهين ٿي علم ورهايو، مسلمان شاگرد جيڪي آخري سفر ۾ به پنهنجي هندو استاد سان گڏ بيٺل رهيا، هڪ ماڻهو جنهن ڪتابن مان فڪري آزاديءَ ماڻي ۽ هڪ فنڪار جيڪو پنهنجي وطن سان محبت لاءِ ٻئي جي وطن جي توهين کي ضروري نٿو سمجهي ظاهري طور تي اهي سڀ الڳ الڳ ڪهاڻيون هيون پر انهن جي وچ ۾ هڪ ئي لڪير هئي انسان جي سڃاڻپ رڳو سندس مذهب يا جاگرافي ناهي پر اها به آهي ته هو ٻئي انسان جي علم، ڏک ۽ وجود جو ڪيترو احترام ڪري ٿو؟ انسان زمين تي ڪيترين ئي سرحدون ڪڍي ڇڏيون پر محبت، علم ۽ يادن جي سفر کي روڪيندڙ ڪا سرحد اڄ تائين ناهي ٺاهي سگهيو شايد انسانيت جي معراج اها ئي آهي ته اختلاف باقي رهي پر احترام ختم نه ٿئي سرحدون موجود رهن پر دلين جا در بند نه ٿين اها شام گذري وئي پر انهيءَ جي ڪچهري، سوال ۽ يادون مون سان گڏ رهنديون.

عبرت پوسٽ (اداري جو خط جي متن سان متفق هجڻ ضروري ناهي)

سنڌ جي نيائين کي جيئڻ جو حق ڪڏهن ملندو؟

سنڌ ڌرتي جيڪا محبت، مهمان نوازي، امن پسندي ۽ عورت جي عزت جي حوالي سان سڃاتي وڃي ٿي اڄ به هڪ اهڙي ظلماڻي رسم جي ڪاري پاڇي هيٺ آهي جنهن ڪيترين ئي ماڻن جون جهوليون خالي ڪري ڇڏيون آهن اها رسم ڪارو ڪاري جي آهي جنهن جي نالي تي انسانن جون زندگيون ختم ڪيون وڃن ٿيون ۽ پوءِ ان قتل کي غيرت جو نالو ڏئي سماج آڏو پيش ڪيو وڃي ٿو ڪيترن ئي علائقن مان مختلف وقتن تي ڪارو ڪاريءَ جي نالي تي قتل جا واقعا سامهون ايندا رهيا آهن انهن واقعن جي پويان رڳو هڪ انسان جو قتل ناهي هوندو پر هڪ خاندان جي خوشين جو خاتمو، ٻارن جي مستقبل تي اونداهي ماءُ پيءُ جي سڄي عمر جي اذيت ۽ سماج جي ضمير تي هڪ وڏو سوال هوندو آهي به ڏينهن اڳ پنهنجي عاقل واسڻ جتن ٻارن جي ماءُ صدرا سميجو ۽ سندس مڙس ديدار شيخ کي بس مان لاهي گولين جو ڪاڄ بڻايو ويو ٻئي طرف رتوديرو ۾ به نائي عابد کي مڙس غيرت جي نالي تي گولين جو ڪاڄ بڻائي ڪارو ڪاريءَ جي نالي تي قتل ڪري ڇڏيو ڪنهن به الزام جي بنياد تي ڪنهن کي قتل ڪرڻ جو حق ڪنهن فرد، خاندان يا قبيلائي سردار کي حاصل ناهي جيڪڏهن ڪو تڪرار يا ڏوهه هجي ته ان جي جاچ ۽ فيصلي جو اختيار قانون ۽ عدالتن وٽ آهي نه ڪي ڪنهن هٿياربند ٽولي جرڳي يا ذاتي انتقام وٺندڙ ماڻهن وٽ آهي حڪومت، پوليس، قانون لاڳو ڪندڙ ادارن سميت لاڳاپيل ڌرين جي ذميواري آهي ته اهڙي تُهمت جي نالي تي ٿيندڙ قتلن کي روڪڻ لاءِ صرف بيانن ۽ مذمتي قراردادن تائين محدود نه رکي پر عملي قدم کڻي پوليس کي اهڙين شڪايتن تي فوري ڪارروائي جو پابند بڻائي ۽ انهن اهلڪارن خلاف به قدم کڻڻ گهرجن جيڪي اهڙو واقعو پيش اچڻ تي غفلت ڪن ٿا ۽ جوابدارن کي تحفظ ڏين ٿا. (خرم سنديلو)

ورهايل دنيا ۾ لاڳاپن جون پُلون اڏڻ!

فضل ڪريم دادا پوٽو

اڄ جي وڌندڙ غير يقيني صورتحال واري دنيا ۾ ملڪن وچ ۾ اختلافن کي وڌيڪ گهرو ڪرڻ بدران، انهن وچ ۾ لاڳاپن جون پلون اڏڻ جي صلاحيت ڪنهن به ملڪ جي عالمي امن لاءِ انتهائي اهم خدمتن مان هڪ آهي. پاڪستان جو تجربو اهو ثابت ڪري ٿو ته سفارتڪاري رڳو طاقت جي بنياد تي نه پر اعتماد، مستقل مزاجي ۽ اهڙي صلاحيت تي به قائم هوندي آهي جنهن جي مدد سان انتهائي ڏکين اختلافن باوجود ڳالهه ٻولهه جا دروازا کليل رکي سگهجن ٿا. دنيا ۾ ڪي ملڪ پنهنجي فوجي طاقت سبب ياد رکيا وڃن ٿا ته ڪي وري پنهنجي معاشي قوت جي ڪري سڃاتا وڃن ٿا پر ڪجهه ملڪ اهڙا به آهن جيڪي تاريخ ۾ پنهنجي ان صلاحيت جي ڪري نمايان حيثيت حاصل ڪن ٿا جو اهي قومن وچ ۾ رابطن جون پلون اڏين ٿا ۽ اهڙين حالتن ۾ به ماڻهن کي هڪٻئي جي ويجهو آڻين ٿا، جڏهن اختلاف ختم ٿيڻ ناممڪن نظر اچن ٿا. پاڪستان ڪيترن ئي ڏهاڪن کان خاموشيءَ سان اهڙن ملڪن جي صف ۾ شامل رهيو آهي ڪيترائي عالمي مبصر پاڪستان کي بنيادي طور سلامتيءَ جي مسئلن، علائقائي تڪرارن ۽ عالمي طاقتن وچ ۾ جيوپوليٽيڪل مقابلي جي تناظر ۾ ڏسن ٿا. اهي حقيقتون پنهنجي جاءِ تي موجود آهن پر پاڪستان جي مڪمل تصوير رڳو انهن تائين محدود ناهي پاڪستان جي هڪ اهڙي ڪردار تي نسبتاً گهٽ ڳالهه ٻولهه ٿيندي آهي جنهن تحت هن مختلف ملڪن وچ ۾ ڳالهين لاءِ سازگار ماحول پيدا ڪيو، عالمي امن جي قيام ۾ حصو ورتو ۽ تاريخ جي اهم مرحلن تي اهڙن ملڪن جو اعتماد حاصل ڪيو، جيڪي هڪٻئي سان سڌي سنئين رابطو ڪرڻ ۾ ڏکيائي محسوس ڪندا هئا. ان جو هڪ نمايان مثال 1971ع ۾ سامهون آيو هو جڏهن آمريڪا ۽ عوامي جمهوريه چين وچ ۾ عملي طور سڌا سفارتي لاڳاپا موجود نه هئا ٻنهي ملڪن جو تعلق بي اعتماديءَ جو شڪار هو ۽ بامقصد ڳالهين جو امڪان تمام گهٽ نظر اچي رهيو هو. تنهن هوندي به پاڪستان جا واشنگٽن ۽ بيجنگ، ٻنهي سان خوشگوار لاڳاپا موجود هئا. اهڙي صورتحال ۾ پاڪستان هڪ قابل اعتماد رابطي واري ذريعي طور سامهون آيو جنهن وسيلي ٻنهي گاديءَ جي شهرن وچ ۾ پيغام پهچايا ويندا هئا. پاڪستاني قيادت ۽ سفارتڪارن جي ڪوششن سان ڊاڪٽر هينري ڪسنجر جي بيجنگ واري ڳجهي دوري جو بندوبست ڪيو ويو، جيڪو اڳتي هلي تاريخي اهميت اختيار ڪري ويو انهيءَ سفارتي اڳڀرائيءَ جي نتيجي ۾ ايندڙ سال آمريڪي صدر رچرڊ نڪسن جي چين واري تاريخي دوري لاءِ رستو هموار ٿيو ان کانپوءِ شروع ٿيل سفارتي لاڳاپن آمريڪا ۽ چين جي تعلق ۾ بنيادي تبديلي آندي، عالمي اسٽريٽجڪ صورتحال کي نئين شڪل ڏني ۽ اها اڳيرائي 20هين صديءَ جي اهم ترين سفارتي ڪاميابين مان هڪ بڻجي وئي ان واقعي جي اهميت رڳو ان جي فوري نتيجن تائين محدود نه هئي پر ان عالمي معاملن ۾ اعتماد ۽ ساک جي اهميت کي به اجاگر ڪيو وڏيون سفارتي ڪاميابيون اڪثر اهڙي ملڪ جي ضرورت محسوس ڪنديون آهن جيڪو انهن قومن وچ ۾ پل جو ڪردار ادا ڪري سگهي، جيڪي پاڻ ۾ سڌي سنئين رابطو ڪرڻ جي قابل نه هجن پاڪستان عالمي تاريخ جي انهيءَ اهم مرحلي تي اهڙو ڪردار ادا ڪري ڪامياب ٿيو.

سفارتڪاري هجي، گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ شرڪت هجي، انساني همدرديءَ جي بنياد تي امداد هجي، پناهگيرن جي مدد هجي، ماڻهن کي محفوظ هنڌن ڏانهن منتقل ڪرڻ جون ڪوششون هجن يا تڪراري ترين ڪي ڳالهين جي ميز تي آڻڻ جا قدم هجن پاڪستان جي عالمي امن لاءِ خدمتن جو دائرو روايتي قومي اثررسوخ کان گهڻو وسيع رهيو آهي. عالمي امن لاءِ پاڪستان جي انهيءَ وابستگيءَ جو هڪ ٻيو اهم مثال گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ سندس ڊگهي عرصي کان شامل هجڻ آهي 1960ع کان وٺي پاڪستاني امن فوج جا اهلڪار دنيا جي انتهائي ڏکين تڪراري علائقن ۾ خدمتون سرانجام ڏيندا رهيا آهن گذريل ڪيترن ئي ڏهاڪن دوران پاڪستان 31 ملڪن ۾ گڏيل قومن جي 48 مشنن لاءِ فوجي، پوليس ۽ سول اهلڪارن سميت 2 لک 70 هزار کان وڌيڪ امن محافظ فراهم ڪيا آهن. گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ فرض سرانجام ڏيندي 183 کان وڌيڪ پاڪستاني امن محافظ پنهنجيون حياتيون قربان ڪري چڪا آهن 1979ع ۾ افغانستان ۾ سوويت فوجي مداخلت کانپوءِ پاڪستان دنيا جي سڀ کان وڏين ۽ ڊگهي عرصي تائين رهندڙ پناهگير آبادين مان هڪ کي پناهه ڏيندو رهيو آهي مختلف دورن ۾ 30 لک کان وڌيڪ افغان پناهگيرن پاڪستان ۾ اچي پناهه ورتي ڪيترن ئي ڏهاڪن تائين جنگ ۽ تڪرارن سبب پنهنجا گهر ڇڏڻ تي مجبور ٿيل خاندانن کي پاڪستان ۾ تحفظ، تعليم، صحت جون سهولتون ۽ نئين سر زندگي شروع ڪرڻ جا موقعا فراهم ڪيا ويا اهو سڀ ڪجهه ان وقت ٿيو جڏهن ميزبان ملڪ پاڻ به وڏن معاشي ۽ سماجي مسئلن کي منهن ڏئي رهيو هو انساني همدرديءَ تي ٻڌل اها ڊگهي وابستگي جديد تاريخ ۾ پناهگيرن جي مدد جي اهم مثالن مان هڪ آهي. پاڪستان جو اهو انساني همدرديءَ وارو ڪردار آگسٽ 2021ع ۾ ڪابل حڪومت جي خاتمي کانپوءِ پيدا ٿيل صورتحال دوران به سامهون آيو هو ويجهڙائي وارن سالن جي انتهائي پيچيده انساني بحرانن دوران پاڪستان جو اهو ڪردار عملي سفارتڪاريءَ جو مثال هو جنهن جو مقصد انساني ضرورتن کي فوري طور پورو ڪرڻ هو پاڪستان جون انساني همدرديءَ واريون سرگرميون رڳو پنهنجي پاڙيسري وارن ملڪن تائين محدود نه رهيون آهن گذريل سالن دوران پاڪستان زلزلن، ٻوڏن ۽ ٻين وڏين قدرتي آفتن کان متاثر ملڪن ڏانهن امدادي سامان، بچاءُ جون ٽيمون، طبي سهولتون ۽ انساني همدرديءَ جي بنياد تي مدد فراهم ڪئي آهي.

تازين عالمي اڳڀرائين هڪ ڀيرو ٻيهر اهو ظاهر ڪيو آهي ته پاڪستان سنگين اختلافن کي منهن ڏيندڙ ملڪن وچ ۾ ڳالهه ٻولهه جي حوصلا افزائيءَ ڪرڻ لاءِ تيار رهيو آهي ويجهڙائيءَ ۾ آمريڪا ۽ ايران وچ ۾ ٿيل فوجي ٽڪراءُ دوران پاڪستان ٻنهي ترين وچ ۾ رابطن کي بحال رکڻ ۽ سفارتي ڳالهين لاءِ گنجائش پيدا ڪرڻ ۾ تعميري ڪردار ادا ڪيو اهي ڪوششون پاڪستان جي انهيءَ سفارتي روايت جو تسلسل هيون، جنهن تحت مختلف ملڪن سان رابطا برقرار رکڻ ۽ تڪرارن جو پُرامن حل ڳولڻ جي حمايت ڪئي ويندي آهي آمريڪا ۽ ايران وچ ۾ گڏيل واري هنڌ ٿيل ’اسلام آباد مفاهمتي ياداشت‘، جنهن تي آمريڪي صدر ڊونلڊ ٽرمپ ۽ ايراني صدر مسعود پزشڪيان صحيحون ڪيون ۽ پاڪستان جي وزيراعظم محمد شهباز شريف ثالث جي حيثيت سان انهيءَ عمل جي توثيق ڪئي پاڪستان جي انهيءَ ڪردار جو هڪ ٻيو مثال هئي جنهن تحت هن گهرا اختلاف رکندڙ ملڪن کي ڳالهين جي ميز تي آڻڻ لاءِ سهولتڪاري ڪئي انهن سمورن مثالن کي گڏي ڏسڻ سان پاڪستان جو عالمي ڪردار جو هڪ مستقل پهلو سامهون اچي ٿو پاڪستان عالمي امن جي قيام لاءِ اهڙيون خدمتون سرانجام ڏنيون آهن جيڪي قومي اثررسوخ جي روايتي پيمانن کان گهڻو اڳتي وڃن ٿيون اڄ جڏهن جيوپوليٽيڪل چڪتاڻ هڪ ڀيرو ٻيهر عالمي لاڳاپن کي نئين شڪل ڏئي رهي آهي تڏهن اهڙن ملڪن جي اهميت وڌي وئي آهي جيڪي سياسي اختلافن باوجود مختلف ترين وچ ۾ ڳالهه ٻولهه جا رستا کليل رکي سگهن ٿا. پاڪستان جو تجربو اهو ثابت ڪري ٿو ته سفارتڪاري رڳو طاقت جي بنياد تي قائم ناهي هوندي پر ان لاءِ اعتماد، مستقل مزاجي ۽ اختلافن جي ڏکين مرحلن دوران به رابطن کي جاري رکڻ جي صلاحيت ضروري هوندي آهي غير يقيني صورتحال جي ور چڙهيل اڄوڪي دنيا ۾ اختلافن کي وڌيڪ گهرو ڪرڻ بدران قومن وچ ۾ لاڳاپن جون پلون اڏڻ ڪنهن به ملڪ طرفان عالمي امن لاءِ ڏنل اهم ترين خدمتن مان هڪ آهي هن سموري بحث جو پيغام اڄ به اوترو ئي اهم آهي جيترو ماضيءَ ۾ هو: ورهاست بدران ڳالهه ٻولهه، چڪتاڻ وڌائڻ بدران سفارتڪاري، دشمني بدران انسانيت ۽ اشتعال انگيزيءَ بدران امن کي ترجيح ڏني وڃي.

(نوٽ: ليکڪ پاڪستان جو هڪ ناميارو صنعتڪار، ڪاروباري اڳواڻ ۽ جمهوريه ڪوٽ ڊي آئيور (آئيوري ڪوسٽ) جو اعزازي قونصل آهي. ڪيس صنعت، ڪاروباري ترقي ۽ عالمي لاڳاپن جي شعبن ۾ ڪيترن ئي ڏهاڪن جو تجربو حاصل آهي. هو صنعتي جدت، معاشي ترقي، ڪارپوريٽ سماجي ذميواري ۽ پرڏيهي ملڪن سان پاڪستان جي ڪاروباري توڙي سفارتي لاڳاپن کي مضبوط ڪرڻ جي سلسلي ۾ پنهنجين خدمتن سبب سڃاتو وڃي ٿو.)

اڄوڪو ڏينهن ---- 25 آڪٽوبر

مرزا قنبر علي بيگ

مرزا قنبر علي بيگ جو جنم 25 آڪٽوبر 1906ع تي ٽنڊي نورهي حيدرآباد ۾ ٿيو هن ايل ايل بي جي سند حاصل ڪئي ۽ عملي زندگيءَ جي شروعات هڪ وڪيل جي حيثيت ۾ ڪئي اڳتي هلي ترقي ڪري سيشن جج مقرر ٿيو هو هڪ قادرالڪلام شاعر پڻ هو هن جي شاعريءَ ۾ حمد، نعتون، مرثيه، نوحه، سلام، منقبتون، قصيده، غزل ۽ ڪافيون شامل آهن هن ڪجهه مزاحيه شاعري به ڪئي سنڌيءَ سان گڏ اردوءَ ۾ به شعر لکيائين سندس شاعريءَ جا مجموعا ”ڪليات حيدري“ (سنڌي) ۽ ”ڪليات حيدري“ (اردو) ڇپجي چڪا آهن هن 25 سيپٽمبر 1972ع ۾ ايران جي شهر مشهد ۾ وفات ڪئي

اسماعيل گلجي

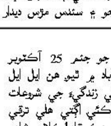

اسماعيل گلجي پاڪستان جو مشهور مصور ۽ خطاط هو هن جو جنم 25 آڪٽوبر 1926ع تي پشاور ۾ ٿيو هن ابتدائي تعليم مريءَ جي لارنس ڪاليج مان حاصل ڪئي ان بعد علي ڳڙهه، ڪولمبيا ۽ هارورڊ يونيورسٽين مان اعليٰ تعليم حاصل ڪيائين هن کي ننڍي هوندي کان ئي تصويرن ۽ مورتين ناهڻ سان دلچسپي رهي آمريڪا ۾ تعليم حاصل ڪرڻ دوران سندس ذات ڏيهان ڏيهه مشهوري ماڻي شروع ۾ هن مختلف شخصيتن جون تصويرون ۽ مورتيون ناهي مڃتا حاصل ڪئي هن جن بين الاقوامي شخصيتن جون تصويرون ناهيون، تن ۾ آمريڪا جو صدر جمي ڪارٽر، جارج ڊبليو بش، شاهه فيصل، ذوالفقار علي ڀٽو ۽ ٻيا اهم اڳواڻ شامل هئا اڳتي هلي اسلامي خطاطي ۽ تجريدي آرٽ ۾ به وڏو نالو ڪمايائين سندس فن کي مڃتا ڏيندي پاڪستان سرڪار کيس هلال امتياز ۽ ستاره امتياز جهڙن اهم اعزازن سان نوازيو 16 ڊسمبر 2007ع تي کيس پنهنجي ئي گهر ۾ پنهنجي گهر واريءَ ۽ هڪ نوڪرياڻيءَ سان گڏ قتل ڪيو ويو انهيءَ قتل جي ڏوهه ۾ هن جي ڊرائيور ۽ هڪ نوڪر کي مئي 2017ع ۾ عمر قيد جي سزا ڏني وئي

مسرور پنائي

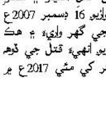

مسرور پنائي پنهنجي دور جو مشهور شاعر، سماجي خدمتڪار ۽ سياستدان هو سندس پورو نالو محمد خان ولد حاجي نبي بخش سولنگي هو ۽ هن جو جنم 25 آڪٽوبر 1947ع تي تعلقي پريا ضلعي نوشهروفيروز جي ڳوٺ پني سولنگيءَ ۾ ٿيو هن ابتدائي تعليم پنهنجي ڳوٺ مان حاصل ڪئي ۽ اڳتي هلي بي ايڊ ۽ ايم اي جون سندون حاصل ڪيون عملي زندگيءَ جي شروعات پرائمري اسڪول جي استاد طور ڪيائين ان بعد تعليم کاتي ۾ سپروائيزر مقرر ٿيو ۽ 1998ع ۾ رٽائرمينٽ ورتائين مسرور پنائي سياست ۾ به ڪافي سرگرم هو شروع ۾ سنڌ هاري ڪميٽيءَ سان سندس سلاڪ رهيو، اڳتي هلي يونين ڪائونسل ڏليپوٽا جو ناظم مقرر ٿيو هو هڪ بهترين مزاحمتي شاعر پڻ هو سندس شاعريءَ جو مجموعو ”زندگيءَ ماڪ ڦڙا“ نالي سان ڇپيل آهي هن 10 آگسٽ 2004ع تي وفات ڪئي

شاهده کوکر

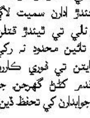

هن مشهور ليکڪا، شاعره، ڪهاڻيڪاره ۽ ڪالم نگار جو جنم 25 آڪٽوبر 1961ع تي پير ڳوٺ، تعلقي ٿرين ديري، ضلعي لاڙڪاڻي ۾ ٿيو هوءَ هڪ اعليٰ تعليم يافته خاتون هئي جنهن ايم اي (سنڌي ادب)، ايم اي (اسلامڪ ڪلچر) ۽ ايم اي (صحافت) جون سندون حاصل ڪيون هن عملي زندگي اسڪول جي استاد طور گذاري. هڪ مضمون نگار طور ادبي دنيا ۾ پير پاتائين سندس اوائلي مضمون ”روزاني هلال پاڪستان اخبار“ ۾ ڇپيا ان کان پوءِ هن ڪافي عرصي تائين انهيءَ اخبار ۾ ”جهاتيون“ عنوان سان ڪالم لکيا. هن جي شاعري، ڪهاڻيون ۽ ٻيو ادبي مواد مختلف ادبي رسالن ۽ اخبارن جي زينت بڻيو سندس ڇپيل ڪتابن ۾ ”ٻري هن پنهور ۾“ (ڪهاڻيون)، ”ريشمي خواب ۽ تنهائي“ (شاعري)، ”هاڻ هاريو مٽان“ (شاعري) ۽ ”آهين تون هن پار“ (شاعري) شامل آهن هن 11 نومبر 2018ع تي هن دنيا کان موڪلائي ڪئي

شادي فقير

شادي فقير سنڌ جو مشهور لوڪ فنڪار هو هن جو عمرڪوٽ ضلعي جي ڳوٺ ابوبڪر سومري ۾ اکيون کوليون سندس والد جو نالو اڪبر فقير مڱڻهار هو سندس ڏاڏو عيسو فقير پنهنجي ٽر جو بهترين سارنگي نواز ۽ دهلاري هو ننڍي هوندي کان ئي ڳائڻ شروع ڪيائين راڳ ۾ استاد خير محمد سندس استاد هو 1972ع کان ريڊيو تي به ڳائڻ شروع ڪيائين تاريخ 25 آڪٽوبر 1980ع تي سمن سرڪار جي درگاهه تي سندس روح جو پکي پرواز ڪري ويو

برڪو سنڌي

هن مشهور شاعر جي ڄمڻ جو نالو محمد رمضان ۽ والد جو نالو خداڏنو لاشاري هو هو 15 مارچ 1922ع تي ميرپور ماٿيلي جي ڳوٺ ماڪن ڪوريءَ ۾ ڄائو هن پرائمري اسڪول ۾ پڙهڻ دوران شاعري شروع ڪئي البت هڪ ڊگهي عرصي تائين شاعري ڪرڻ ڇڏي ڏنائين اڳتي هلي پنهنجو ڳوٺ ڇڏي نوابشاهه ۾ مستقل سڪونت اختيار ڪيائين. اهي شهر ۾ پنهنجي دوست نظر سنڌي جي صحبت ڪيس ٻيهر شاعري طرف مائل ڪيو هن سنڌي ۽ سرائڪي ٻولي ۾ شاعري ڪئي سنڌي شاعريءَ جا به مجموعا ”اڪرين مينگهه ملهار“ ۽ ”ٻونون بس نه ڪن“ ڇپجي پڌرا ٿيا هن 25 آڪٽوبر 1988ع تي وفات ڪئي

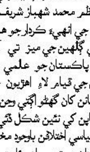
مختيار انڙ

ڊاڪٽر تجر عباسي

سنڌ جي هن مهان ڪهاڻيڪار ۽ برک اديب جو جنم 17 يا 18 آڪٽوبر 1927ع تي نوشهري فيروز جي شهر خانواهڻ ۾ ٿيو هن ٻارهين ڪلاس تائين تعليم خانواهڻ ۽ نوابشاهه جي اسڪولن مان حاصل ڪئي ان بعد ڊائو ميڊيڪل ڪاليج مان ايم بي بي ايس جي سند حاصل ڪري ڊاڪٽر بڻيو هن پهرين ڪهاڻي ”همت ۽ ڪوشش“ 1944ع ۾ لکي جيڪا 1949ع ۾ ڇپجي پڌري ٿي هن 3 سئو 50 کان وڌيڪ ڪهاڻيون لکيون ۽ سندس ڪتابن جو تعداد 30 کان به وڌيڪ آهي هن جي مشهور ڪهاڻين جي ڪتابن ۾ ”طوفان جي تمنا“، ”پٿر تي ليڪو“، ”جيڪي منهنجي من ۾ آهي“، ”ڪاچٽي“، ”اڳئو سور سهي“، ”رشتا ناتا“، ”سورج هوندي مرجهايل“، ”للڪار“، ”پروفيسر“، ”ڪارون هن ديواني جون“، ”ڪهاڻيءَ جو قافلو“ ۽ ”ڇپيل ڪهاڻين مان چونڊ“ شامل آهن هن جيڪي ناول لکيا، تن ۾ ”پيار ڪهاڻي“، ”بلنديون“ ۽ ”تلاش“ شامل آهن ان کان علاوه هن ڪيترين ئي ڪهاڻين ۽ ناول ڏارين ٻولين مان سنڌيءَ ۾ ترجمو ڪيا. هن عظيم ليکڪ جي حياتيءَ جو سفر 25 آڪٽوبر 1995ع تي پڄاڻيءَ تي پهتو

زبيده بلوچ

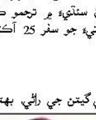

زبيده بلوچ سنڌ جي قومي گيتن جي راڻي، بهترين ليکڪا ۽ اتساهيندڙ استاد هئي هن جا ڳايل لاڏائي لوڪ گيت ۽ جوش ۽ جذبي سان ڀريل قومي گيت ۽ وايون اڄ به سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ مشهور آهن هن جي شخصيت سنڌ جي هر ماڻهوءَ لاءِ عزت ۽ احترام جو احساس هئي اهوئي سبب آهي جو اسين اڄ به هن کي ”جيجي“ جي نالي سان ياد ڪريون ٿا هن سنڌي لوڪ گيتن کي پنهنجي سريلي آواز جو روپ ڏئي هميشه هميشه لاءِ امر بڻائي ڇڏيو. گلوڪار شيخ اياز، علي بابا ۽ امداد حسينيءَ سميت سنڌ جي جديد انقلابي شاعرن جي شاعري ۽ پيغام عوام تائين پهچايو هوءَ هڪ ئي وقت هڪ شفيق ماءُ، هڪ قومي ڪارڪن، هڪ بهترين استاد، هڪ مهان ڪهاڻيڪاره ۽ هڪ عظيم گلاڪاره هئي

هن جو جنم حيدرآباد جي ڪاري موريءَ واري علائقي ۾ الهداد چنڊ جي ڳوٺ ۾ ٿيو جيتوڻيڪ سندس جنم جي تاريخ تي اختلاف آهي پر اڪثر حوالن ۾ 29 ڊسمبر 1934ع لکيل آهي حيدرآباد جي قاضي قيوم پرائمري اسڪول مان ابتدائي تعليم حاصل ڪيائين هن سنڌي فائنل، اديب ۽ اديب فاضل جا امتحان پاس ڪيا عملي زندگيءَ جي شروعات اسڪول جي استاد طور ڪيائين ۽ 1996ع ۾ رٽائر ٿي ڳائڻ جي ابتدائي تربيت دائي ليلاوتيءَ کان حاصل ڪيائين 1960ع ڌاري ريڊيو پاڪستان حيدرآباد تي ڳائڻ شروع ڪيائين اڳتي هلي ٽيليويزن تي به پنهنجي آواز جو جادو جاڳايائين ريڊيو تي استاد محمد جمن کان راڳ جي باقاعدي سکيا ورتائين سندس ڳايل سوين صوفي ڪلام، لوڪ گيت ۽ قومي گيت سنڌي موسيقيءَ جي دنيا جو وڏو سرمايو آهن هن ڳائڻ سان گڏ ڪيترن ئي ريڊيو ڊرامن ۾ صداڪاري پڻ ڪئي هوءَ هڪ بهترين ڪهاڻيڪاره ۽ مترجم پڻ هئي سندس پهرين ڪهاڻي ماهوار روح رهاڻ ۾ ڇپي هئي اڳتي هلي سندس لکيل ڪهاڻين ۽ ترجمو ڪيل ڪهاڻين جو مجموعو ”تنهنجي ڳولا تنهنجون ڳالهيون“ ڇپجي پڌرو ٿيو هن 25 آڪٽوبر 2005ع تي دم ڏنو. ءِ حوالي ڪيو مشهور ليکڪ نصير مرزا ”جيجي زرينا بلوچ شخصيت ۽ فن“ جي نالي سان هڪ ڪتاب ترتيب ڏئي ڇپرايو آهي جيڪو هڪ پڙهڻ جهڙو ڪتاب آهي

سيد گل محمد شاهه بخاري

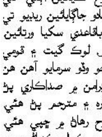

اڄ سنڌ جي مشهور محقق، عالم ۽ اديب سيد گل محمد شاهه بخاريءَ جي ورسيءَ جو ڏينهن آهي ادبي دنيا ۾ کيس گل بخاريءَ جي نالي سان ياد ڪيو وڃي ٿو اڪثر حوالن ۾ هن جي جنم جي تاريخ 21 آگسٽ 1960ع ڄاڻايل آهي البت ماهوار نئين زندگيءَ جي آڪٽوبر نومبر ڊسمبر 2008ع واري شماري ۾ 21 بجاءِ 24 آگسٽ لکيل آهي سندس جنم جو هنڌ شهدادڪوٽ ۽ والد جو نالو سيد غلام شاهه بخاري آهي هن اسلامڪ ڪلچر، پوليٽيڪل سائنس، سنڌي، مسلم هسٽري، عربي ۽ فارسيءَ ۾ ماسٽر ڊگريون حاصل ڪيون عملي زندگيءَ جي شروعات تعليم کاتي ۾ ڪاليج ليڪچرار طور ڪيائين 1977ع ڌاري هڪ شاعر طور ادبي دنيا ۾ پير پاتائين ۽ اڳتي هلي نظم توڙي نثر ۾ پنهنجي سڃاڻپ پيدا ڪيائين نظم ۾ ڊاڪٽر نذير احمد جروار ۽ نثر ۾ ميمڻ عبدالمجيد سنڌي سندس استاد هئا هن سنڌي ۽ اردوءَ ۾ 52 ڪتاب لکيا آهن جن ۾ نثر ۽ نظم سان گڏ ترجمو ۽ تاليف ٿيل ڪتاب به شامل آهن هن پنهنجي رهائشگاهه تي هڪ شاندار ”سيرت لائبريري“ قائم ڪئي هئي جنهن ۾ 15 هزار کان وڌيڪ ناياب ديني ڪتاب ۽ قرآن شريف جا نسخا موجود هئا هن کي 1991ع کان 2015ع تائين 8 ڀيرا صدارتي ايوارڊ سان نوازيو ويو هن 25 آڪٽوبر 2023ع تي وفات ڪئي

The largest circulated amongst regional dailies of Pakistan

ABC CERTIFIED

متحده عرب امارات ۾ قيمت 2 درهم - سعودي عرب ۾ 2 ريال

روزاني عبرت

ايڊيٽر انچيف ۽ پبلشر: قاضي اسد عابد

هي اخبار پرنٽر ناصر جمال سومرو پاپولر پرنٽرز مان ڇپرائي عبرت گروپ آف پبليڪيشنز جي تحت عبرت بلڊنگ گاڏي کاتو حيدرآباد مان جاري ڪئي

روزانه عبرت علائقائي اخبارن ۾ باقائده تصديق ٿيل سڀ کان وڌيڪ اشاعت رکندڙ اخبار آهي

Hyd. Ph: 2728703-4, 2728571-2 Fax: 2781879, 2784300 Isld. Ph: 2823277

Khi. Ph: 4538862-3, 2639617 Fax: 4543839-2639492, Lhr. Ph: 7236191

Reach us at www.dailyibrat.com, E-mail: ibratg@yahoo.com, ibrat@hydwol.com.pk

آچر 25 آڪٽوبر 2026ع

تيل ڪمپنين جي منافعي ۾ واڌ، حڪومتي نگرانيءَ جي ضرورت

ملڪ ۾ مهانگائيءَ جي ماريل عوام لاءِ پيٽرول ۽ ڊيزل جي اگهن ۾ لڳاتار واڌ ڪنهن وڏي عذاب کان گهٽ ناهي، ڇاڪاڻ ته تيل جي قيمتن ۾ اضافو رڳو گاڏين جي ڀاڙن تائين محدود نٿو رهي پر ان جا اثر کاڌي پيتي جي شين، زرعي پيداوار، صنعت، واپار ۽ روزمره جي استعمال جي تقريبن هر شيءِ تي پون ٿا. جڏهن پيٽرول ۽ ڊيزل مهانگا ٿين ٿا ته ٽرانسپورٽ جا خرچ وڌي وڃن ٿا، سامان پهچائڻ مهانگو ٿي وڃي ٿو ۽ ان جو بار آخرڪار عام ماڻهوءَ جي کيسي تي پوي ٿو. اهڙي صورتحال ۾ عوام پنهنجي محدود آمدنيءَ مان گهر جو خرچ پورو ڪرڻ لاءِ پريشان هجي ۽ ٻئي پاسي تيل جون ڪمپنيون ۽ ريفائنريون پنهنجي منافعي ۾ سوين سيڪڙو اضافو رڪارڊ ڪري رهيون هجن ته اهو ڪاروباري ڪاميابيءَ جو نه پر معاشي انصاف، حڪومتي پاليسين ۽ عوامي مفادن جي تحفظ جو بڻجي وڃي ٿو. ميڊيا رپورٽن ۾ ڇاپيل انگ اکر ان صورتحال جا ڪيترائي اهم پهلو سامهون آڻين ٿا. ايران خلاف آمريڪا ۽ اسرائيل جي جنگ ۽ آبناءِ هرمز جي بندش سبب عالمي توانائي مارڪيٽن ۾ غير يقيني صورتحال پيدا ٿي، جنهن جي نتيجي ۾ ڪچي تيل ۽ ٻين پيٽروليم شين جون قيمتون وڌي ويون. ان عالمي صورتحال جا اثر پاڪستان تي به پيا ۽ جنگ کان اڳ پيٽرول جي قيمت 276 رپيا ۽ ڊيزل جي قيمت 287 رپيا في ليٽر هجڻ جي پيٽ ۾ اهي اگهه 400 رپيا في ليٽر تائين پهچي ويا. مهانگائيءَ جي شرح فيبروريءَ ۾ 7 سيڪڙو هئي، جيڪا اڄ 11 سيڪڙو تي پهتل آهي. اهڙي صورتحال جي باوجود سڀ کان وڌيڪ متاثر ٿيندڙ طبقي جي آمدنيءَ ۾ واڌ نه ٿي ٿي پر پيٽو خرچ هر مهيني وڌندا رهن ٿا.

حڪومت کي اهو به ڏسڻو پوندو ته پيٽروليم شين جي قيمتن ۾ ڪيترو حصو عالمي مارڪيٽ جي اگهن، رپئي جي مٽاسٽا واري شرح، درآمدي خرچن ليوي ۽ ٻين سرڪاري ٽيڪسن جو آهي، جڏهن ته ڪيترو حصو ريفائنرين ۽ مارڪيٽنگ ڪمپنين جي لاڳت ۽ منافعي سان لاڳاپيل آهي. جيڪڏهن حڪومت عالمي قيمتن ۾ واڌ جو جواز ڏئي عوام تي بار وجهي ٿي ته پوءِ ان کي اهو به يقيني بڻائڻ گهرجي ته ڪمپنيون غيرمعمولي منافعي جي نالي تي گراهڪن جو استحصال نه ڪن. قيمتن جي تعين واري نظام ۾ شفافيت، ڪمپنين جي مالي انگن اکرن جي آزاد جاچ ۽ لاڳاپيل ادارن جي اثرائتي نگرانيءَ کان سواءِ عوام جي خدشن کي ختم نٿو ڪري سگهجي. ان سلسلي ۾ تيل ۽ گئس جي شعبي جي نگران ادارن، قانون تي عمل ڪرائيندڙ اختيارين ۽ مالي نگراني ڪندڙ ادارن کي پنهنجو ڪردار ادا ڪرڻ گهرجي. حقيقت اها آهي ته پاڪستان جو عام ماڻهو اڳ ئي مهانگائي، بيروزگاري، گهٽ آمدني ۽ وڌندڙ گهريلو خرچن سبب سخت پريشان آهي. اهڙي صورتحال ۾ پيٽرول ۽ ڊيزل جا اگهه وڌڻ سان سندس زندگي وڌيڪ ڏکي ٿي وڃي ٿي، جڏهن ته تيل جي شعبي ۾ ڪمپنين جي منافعي ۾ سوين سيڪڙو واڌ جا انگ اکر ڪيترائي سوال پيدا ڪن ٿا. بهرحال حڪومت کي گهرجي ته اها انهن انگن اکرن جي بنياد تي جاچ وٺي، منافعي ۾ واڌ جا اصل سبب عوام آڏو آڻي ۽ اهو يقيني بڻايو وڃي ته عالمي بحران کي ڪنهن به ڌر لاءِ ناجائز فائدي جو ذريعو بڻجڻ ڏنو نه ويندو. ڇاڪاڻ ته معاشي پاليسين جي ڪاميابيءَ جو اندازو رڳو ڪمپنين جي وڌندڙ منافعي مان نه پر ان ڳالهه مان به لڳايو ويندو آهي ته عام ماڻهوءَ کي ڪيترو رليف مليو؟ سندس خريداريءَ جي سگهه ڪيتري محفوظ رهي ۽ سندس زندگي ڪيتري آسان ٿي؟ جيڪڏهن ملڪ ۾ تيل جي ڪمپنين جا منافعو وڌندو رهي ٿو ۽ عوام لاءِ پيٽرول، ٽرانسپورٽ ۽ روزمره جون ضرورتون ناقابلِ برداشت ٿين ٿيون ته اهڙي صورتحال تي نظرثاني ڪرڻ لازمي آهي. اسان سمجهون ٿا ته حڪومت کي پيٽروليم شين جي اگهن بابت فيصلن ۾ عوام جي قوتِ خريد کي بنيادي اهميت ڏيڻ گهرجي. ان کان علاوه هر ڀيري عالمي مارڪيٽ ۾ اگهه وڌڻ تي سڄو بار عوام ڏانهن منتقل ڪرڻ ۽ اگهه گهٽ ٿيڻ وقت شفافيت نه رکڻ سان حڪومتي پاليسين تي عوام جو اعتماد متاثر ٿئي ٿو. تيل جي شعبي بابت عوام کي واضح ڄاڻ ڏيڻ سان ئي اهو اعتماد بحال ٿي سگهي ٿو.

طاقت جي ڊوڙ ۽ انسانيت جو الميو!

منظور ڪوسو

ماڻهو فطرت جي هڪ اهڙي نازڪ، نفيس، حساس ۽ جسماني طور ڪمزور مخلوق آهي جيڪا زماني جي گرم ۽ سرد حالتن ڏکن ۽ تڪليفن کي برداشت ڪرڻ جي به ڪا خاص سگهه نه ٿي رکي ها پر جيڪڏهن حالتن جو جبر وڌي وڃي ٿو ته انسان لاچار ٿيو پوي، ڇاڪاڻ ته ڪي حالتون اهڙيون هونديون آهن جن آڏو سندس اختيار ۽ وس محدود ٿي ويندا آهن سائنس ۽ ٽيڪنالاجي جي بيپناهه ترقيءَ جي باوجود به اڄ جو انسان هر طرف کان مسئلن ۽ مصيبتن جي گهيري ۾ آهي الميو اِهو آهي ته انسان انهن مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ گهربل وسيلا وڌائڻ بدران، پنهنجي ئي نسل کي تباهه ڪرڻ جا نت نوان طريقا ايجاد ڪرڻ ۾ مصروف آهي جيڪڏهن هٿيارن، ميزائلن، بمبار جهازن ۽ جنگي سازوسامان جي تياريءَ تي خرچ ٿيندڙ دولت جو وڏيڪ حصو صحت، طبي تحقيق، تعليم ۽ انساني ڀلائيءَ ڏانهن منتقل ڪيو وڃي ته ممڪن آهي ته طبي سائنس ۾ وڌيڪ تيز رفتار ترقي ٿئي ها ۽ لکين انسانن جي زندگي بهتر بڻجي ها ۽ انسان طِب جي دنيا ۾ ناممڪن کان ممڪن طرف اچي ها پر افسوس دنيا ۾ انسان کي جيئارڻ کان وڌيڪ کيس مارڻ جا جتن ڪيا وڃن ٿا. هٿيارن جي واپار، سياسي مفاد ۽ فوجي برتريءَ جي ڊوڙ ڪيترن ئي خطن کي جنگين جي باهه ۾ ڌڪي رهي آهي حقيقت ۾ انسان جسماني طور ڪمزور هوندي به علم، شعور، تجسس، تخيل ۽ مسلسل جاکوڙ جي ذريعي ڪائنات جي انهن رازن تائين پهتو آهي جيڪي ڪنهن زماني ۾ سندس تصور کان به ٻاهر هئا هُو خلائن ۾ سفر ڪري رهيو آهي چنڊ تي قدم رکي چڪو آهي مريخ ڏانهن مشينون گاڏيون موڪلي رهيو آهي ۽ ڪائنات جي اڻڄاتل حقيقتن کي سمجهڻ لاءِ ڏينهن رات تحقيق ڪري رهيو آهي جديد مواصلاتي نظام دنيا جي هڪ ڪنڊ کان ٻي ڪنڊ تائين رابطي کي انتهائي آسان بڻائي ڇڏيو آهي طب ۾ نيون دوائون، جديد تشخيصي طريقا ۽ زندگي بچائڻ جون ٽيڪنالاجيز لکين انسانن لاءِ اُميد جو سبب بڻجي رهيون آهن پر الميو اِهو آهي ته علم ۽ شعور جي اهڙين بلندين تي پهچڻ ڪانپوءِ به انسان پنهنجي اندر جي نفرت، لالچ، انتقام ۽ وحشي جبلت تي مڪمل ضابطو آڻي نه سگهيو آهي هڪ طرف هُو بيمارين جي علاج لاءِ جديد مشينون ۽ دوائون تيار ڪري ٿو ته ٻئي طرف اهڙا تباهيءَ وارا هٿيار به ناهي ٿو جيڪي هڪ ئي لمحي ۾ هزارين انساني زندگين کي ختم ڪري سگهن ٿا هڪ پاسي اسپتالون ۽ تعليمي ادارا تعمير ٿين ٿا ته ٻئي پاسي بم ۽ ميزائل انهن ئي اسپتالن اسڪولن گهرن ۽ انساني خوابن کي ملبي ۾ تبديل ڪري ڇڏين ٿا هيروشيما ۽ ناگاساڪي جي ايٽمي تباهيءَ کان وٺي غزه جي انساني الميي ۽ ايران تائين دنيا جي مختلف خطن ۾ جاري جنگي ڇڪتاڻ انساني تاريخ تي بار بار اِهو سوال اٿاريندي رهي آهي ته ترقيءَ جون دعوائون ڪندڙ دنيا انساني جان، عزت ۽ امن کي ڪيتري اهميت ڏئي ٿي؟ جنگين جا انگ اکر پنهنجي جاءِ تي پر هر انگ پٺيان هڪ انسان، هڪ خاندان، هڪ گهر ۽ ڪيترائي خواب موجود هوندا آهن جڏهن ڪو شهر تباهه ٿئي ٿو ته رڳو عمارتون نٿيون ڊهن پر انسانن جون اميدون، ٻارن جو مستقبل ۽ نسلن جي محنت به مٽيءَ ۾ ملي وڃي ٿي

انسانيت کي تباهه ڪندڙ اهڙي صلاحيت کي ترقي، طاقت يا عظمت جو نالو نٿو ڏئي سگهجي اِها اُن تضاد جي علامت آهي جنهن ۾ انسان پنهنجي ذهانت سان ته ڪائنات جا دروازا کولي ٿو پر پنهنجي اندر جي نفرت ۽ وحشت جا دروازا بند ڪرڻ ۾ ناڪام رهي ٿو هن جبلن کي ٽوڙي رستا ناهيا، درياهن تي بند ٻڌا ۽ خلائن جا دروازا کوليا پر پنهنجي ۽ ٻين انسانن جي وچ ۾ نفرت جون ديوارون ڊاهي تائين مڪمل طور ڊاهي نه سگهيو آهي انسان جي اصل عظمت اُن ڳالهه ۾ ناهي ته هُو ڪيترا ماڻهو ماري سگهي ٿو پر اُن ۾ آهي ته هُو ڪيترين زندگين بچائي سگهي ٿو سندس طاقت جو اندازو هٿيارن جي تعداد مان نه پر اُن ڳالهه مان لڳائڻ گهرجي ته هُو انسانيت جي تحفظ، امن جي قيام ۽ انساني ڀلائيءَ لاءِ ڪيتري ڪوشش ڪري ٿو جيڪڏهن هٿن ۾ بندوق بدران قلم، ڪتاب، اوزار ۽ روزگار جا وسيلا هجن ته سماج جي تقدير بدلجي سگهي ٿي طاقت جو اصل امتحان ڪمزور کي چيڀاڙڻ ۾ نه پر کيس سهارو ڏئي پاڻ سان گڏ بيهارڻ ۾ آهي ساڳيءَ طرح سياست جو مقصد مخالف کي ختم ڪرڻ نه پر اختلافن باوجود گڏجي رهڻ جا رستا ڳولڻ هجڻ گهرجي اقتدار جيڪڏهن انسان کي وڌيڪ انسان دوست بڻائڻ بدران وڌيڪ ظالم بڻائي ٿو ته اهڙي اقتدار جي اخلاقي حيثيت تي سوال اُٿڻ فطري آهي اڄ عالمي سياست ۾ ڪيترائي فيصلا امن انصاف ۽ انساني حقن بدران قومي مفادن، فوجي برتريءَ ۽ سياسي اثر رسوخ جي بنياد تي ڪيا وڃن ٿا عالمي ادارا به ڪيترن ئي انساني بحرانن کي روڪڻ ۾ گهربل ڪاميابي حاصل نه ڪري سگهيا آهن جڏهن طاقتور ملڪن جا مفاد انساني حقن کان مٿانهان ٿي وڃن ٿا، تڏهن سائنس ۽ ٽيڪنالاجيءَ جي ترقيءَ باوجود انساني جان غير محفوظ رهي ٿي اهڙي صورتحال ۾ سوال پيدا ٿئي ٿو ته آخر ان ترقيءَ جي اخلاقي معنيٰ ڪهڙي رهجي وڃي ٿي جيڪا انسان کي سهولتون ته ڏئي ٿي پر سندس جان ۽ امن جي ضمانت نٿي بڻجي سگهي؟ تنهن هوندي به تاريخ ۾ اهڙا روشن مثال موجود آهن جيڪي ٻڌائين ٿا ته سياست رڳو طاقت، اقتدار ۽ انتقام جو نالو ناهي ڏکڻ آفريڪا جو عظيم اڳواڻ نيلسن منڊيلا اُن جو هڪ اهم مثال آهي هن پنهنجي زندگيءَ جا 27 سال جيل ۾ گذاريا، نسل پرستيءَ جي ظالماڻي نظام سندس آزاديءَ جا قيمتي سال کسي ورتا پر جڏهن کيس اقتدار مليو ته هن پنهنجي مخالفن کان بدلو وٺڻ بدران قومي مفاهمت، انصاف ۽ گڏيل مستقبل جو رستو اختيار ڪيو اڄ جڏهن دنيا جا طاقتور ملڪ جديد هٿيارن، فوجي برتريءَ ۽ سياسي اثررسوخ کي پنهنجي عظمت جو معيار سمجهن ٿا، تڏهن ڪين منڊيلا جهڙن اڳواڻن جي زندگيءَ مان سبق سکڻ جي وڌيڪ ضرورت آهي دنيا کي اهڙن اڳواڻن جي ضرورت آهي جيڪي جنگ جي ميدان ۾ فتح کان وڌيڪ امن جي قيام کي اهميت ڏين جيڪي انتقام بدران انصاف، نفرت بدران مفاهمت ۽ تباهيءَ بدران تعمير جو رستو اختيار ڪن ڇو ته جنگ ۾ ڪنهن هڪ ڌر جي فتح به انسانيت جي گڏيل نقصان کي ختم نٿي ڪري سگهي هاڻي اصل سوال اِهو ناهي ته انسان وٽ ڪيتري طاقت آهي پر اِهو آهي ته هُو اُن طاقت کي ڪهڙي مقصد لاءِ استعمال ڪري ٿو جيڪڏهن سندس علم زندگي بچائڻ، سندس سائنس بيمارين جو علاج ڪرڻ، سندس سياست انصاف قائم ڪرڻ ۽ سندس طاقت امن کي مضبوط ڪرڻ لاءِ استعمال ٿئي ٿي ته پوءِ اِها ئي حقيقي ترقي آهي ڇاڪاڻ ته انسان جي عظمت جبلن کي ڪيرائڻ، خلائن کي فتح ڪرڻ يا دنيا تي حڪمراني ڪرڻ ۾ نه ئي ناهي، سندس سڀ کان وڏي عظمت پنهنجي اندر جي وحشي جبلت کي مات ڏيڻ، انسانيت جي حفاظت ڪرڻ ۽ نفرتن سان ورهايل دنيا کي امن ۽ انصاف جي ڌاڳي ۾ پوئڻ ۾ آهي علم جي عظمت تڏهن ئي مڪمل ٿئي ٿي جڏهن ان سان انسان جي زندگي محفوظ ٿئي طاقت جي عظمت تڏهن ئي ظاهر ٿئي ٿي جڏهن اها ڪمزور جو سهارو بڻجي ۽ ترقيءَ جي معنيٰ تڏهن پوري ٿئي ٿي جڏهن انسان پنهنجي ذهانت سان گڏ پنهنجي انسانيت کي به زنده رکي

آمريڪا جي فضائن مان

'هڪ شام انو ڪپور جي نالي'

راجا زاهد اختر خانزاده

ڪي شامون وقت گذرڻ جو نالو نه هونديون آهن، اهي يادن ۽ احساسن جي اهڙي داستان بڻجي وينديون آهن، جيڪا دير تائين دل تي پنهنجا نشان ڇڏي ويندي آهي. انهن ۾ نه ڪا رسمي اسٽيج هوندي آهي ۽ نه سوالن جي اڳواٽ ٺهيل فهرست، بس ڪچهري هوندي آهي، جيڪا ڪڏهن تاريخ جي گهٽين ۾ نڪري ويندي آهي، ڪڏهن فلسفي جي در تي دستڪ ڏيندي آهي ۽ ڪڏهن انسانيت جي ان گڏيل اڱڻ ۾ اچي ترسندي آهي، جتي مذهب، سرحد ۽ سڃاڻپ کان اڳ انسان بيٺل هوندو آهي. ڊيلس ۾ ناميارو ڀارتي اداڪار، فنڪار دانشور ۽ مقبول ٽي وي پروگرام 'انتاڪشري' جي ميزبان انو ڪپور سان گذاريل شام به اهڙي ئي هئي. هو ناميارو شاعر نور امروهوي جي تنظيم النور انٽرنيشنل جي عالمي مشاعري ۾ خاص مهمان طور شرڪت لاءِ آمريڪا آيل آهي ۽ مشاعري کان هڪ ڏينهن اڳ تنظيم سندن اعزاز ۾ رات جو ماڃهاڻو ڪيو هو ظاهري طور اها هڪ رسمي دعوت هئي پر جيئن ئي ڪچهري شروع ٿي، مانيءَ جي ميز تي ادب، تاريخ، تصوف، مذهب، پاڪ- ڀارت لاڳاپا ۽ سنڌ جي تهذيب سميت مختلف موضوعن تي ڳالهه ٻولهه ٿي. انو ڪپور ڪنهن سوال کي ٻن لفظن ۾ نٿو نبيري پر ان کي تاريخ، ذاتي تجربي ۽ فلسفي سان ڳنڍي ٿو. ڪڏهن هن جي لهجي ۾ سنجيدگي هوندي آهي، ڪڏهن ڪو تاريخي حوالو ڳالهه جو رخ موڙي ڇڏي ٿو ۽ ڪڏهن سندس چرچو سڄي محفل کي مرڪڻ تي مجبور ڪري ڇڏيندو هو.

پر ان شام جو سڀ کان غير معمولي لمحو اهو آيو جڏهن هن پنهنجي مرحوم ماءُ جو ذڪر ڪيو هن ٻڌايو ته جڏهن هندو شمشان گهاٽ ۾ سندس ماءُ جون آخري رسمون ادا ٿي رهيون هيون، تڏهن ڏکيءَ ڏاڙهين وارا ڪجهه مسلمان اتي پهتا ۽ چيائون: 'توهان جي امڙ اسان جي استاد هئي. هن اسان کي قرآن شريف پڙهايو هو.' پوءِ هنن وٽئي اُدب سان اجازت گهري ته جيڪڏهن غلط نه سمجهو ته اسين پنهنجي استاد جي جنازي نماز ادا ڪرڻ چاهيون ٿا. انو ڪپور موجب ان شمشان گهاٽ ۾ ٽي کان چار سئو جي لڳ ڀڳ مسلمان سندس ماءُ جي جنازي نماز پڙهي انهيءَ جملي تي محفل ڪجهه لمحن ۾ سخت طاري ٿي وئي هڪ پاسي هندو روايت جون آخري رسمون، ٻئي طرف مسلمان شاگردن جي عقيدت ۽ انهن ٻنهي جي وچ ۾ هڪ اهڙي عورت جي ياد، جنهن علم ورهائيندي مذهب جي پٽ کي ڪڏهن به رستي ۾ اچڻ نه ڏنو ته آخر علم جو مذهب ڪهڙو هوندو آهي؟ ڇا استاد جو احترام ڪنهن عقيدي جي سرحد ۾ قيد ٿي سگهي ٿو؟ ڇا محبت کي ان سان فرق پوي ٿو ته دعا ڪهڙي ٻوليءَ ۾ گهري وڃي؟ ۽ ڪهڙي نموني مڃي ڪئي وڃي؟ اها هڪ اداڪار جي ذاتي ياد هئي پر ان ۾ برصغير جي ان گڏيل تهذيب جي پوري جهلڪ هئي جيڪا ڪڏهن رشتن جو بنياد مذهب کان اڳ انسانيت هوندو هو. ماءُ جي ذڪر کان ڳالهه سندس گهر جي علمي ماحول تائين پهتي جتي مطالعو ادب، تاريخ ۽ مذهبي فڪر جي روايت هئي. انو ڪپور ٻڌايو ته هو قرآن مجيد 14 سيپارا پڙهي چڪو آهي. اسلام جي تعليم سمجهڻ لاءِ تفسير شريعت جو ادب ۽ صحيح بخاري به ڏٺي آهيس ۽ هندو ڪتابن سان گڏ توريت، زبور ۽ انجيل جو به مطالعو ڪري چڪو آهي. سندس چوڻ هو ته ان مطالعي ڪيس هڪ فڪري آزادي ڏني: 'جڏهن توهان آزاد ٿي وڃو ٿا، تڏهن هر شيءِ کي سامهون رکي سوچي سگهو ٿا.' مون کي لڳو ته علم جو اصل مقصد شايد اهوئي آهي ته ڪتاب انسان جي اڳيان موجود حيلن تي ٿيو هٿئيو بدران انسان کي پنهنجي ذهن جي پٽين کان ٻاهر ليٽو پاڻڻ سيکاري. جيتوڻيڪ ڪنهن مذهب جو مطالعو ڪرڻ ۽ ان سان اتفاق ڪرڻ ٻه الڳ ڳالهيون آهن ۽ انو ڪپور پنهنجي ذاتي فڪري جستجوءَ جي بيان ڪري رهيو هو.

پوءِ مون پاڪ ڀارت لاڳاپن تي سوال ڪيو، جنهن جي پنيان ٻن ملڪن جي سياست ٿي ته پر ڪروڙين ماڻهن جون لڏپلاڻ، ورهايل رشتا ۽ گڏيل ياد به شامل هئي. انو ڪپور جو جواب چٽو هو هن چيو ته اسان ڪڏهن به پنهنجي پرفارمنس يا عوامي تقريب ۾ پاڪستان جي ترقيءَ بابت ڪا توهين آميز ٻولي استعمال ناهي ڪئي ۽ دهليءَ جي لال قلعي ۾ پنهنجي هڪ تقريب جو حوالو ڏنو سندس لفظ هئا: 'آئون پنهنجي وطن سان محبت ثابت ڪرڻ لاءِ پاڪستان جي باري ۾ غلط ڳالهه جو ڪريان، بلڪ آئون اهو ڪيئن وساري سگهان ٿو ته اها ترقي پنهنجي وڏڙن جي به ترقي آهي.' اهو جملو دير تائين منهنجي ذهن ۾ ٻوڙندو رهيو جيڪڏهن آئون پنهنجي ماءُ سان محبت ڪريان ٿو ته ڇا ان جي اظهار لاءِ ڪنهن ٻئي جي ماءُ جي توهين ضروري آهي؟ سرحدون زمين تي ڪيئون وڃن ٿيون، يادن جا نقشا انهن جا پابند نه هوندا آهن وطن سان محبت فطري جذبو آهي پر ان کي نفرت ۾ بدلائي ڇڏڻ انسان جي پنهنجي چونڊ آهي محبت جي شرط ناهي مستقبل بابت البت سندس لهجو حقيقتن تي ٻڌل، بلڪ ٿورو مايوس هو هن امن جي خواهش ظاهر ڪئي پر چيو ته هو 70 سالن جا ٿي چڪا آهيون ۽ پنهنجي حياتيءَ ۾ ڪنهن وڏي تبديليءَ جي اميد نٿا رکو چيائين ته شايد اسين قيامت تائين هڪ ٻئي سان اُئين ئي مختلف مسئلن تي ڇڪتاڻ ڪيو ويٺل رهنداسين پاڙيسرين جو مثال ڏيندي چيائين ته ڪڏهن ڪڏهن رنجش ٿئي ٿي پر مسلسل ڇڪتاڻ ڪين مناسب نٿو لڳي محفل ۾ ٽهڪ گونجيا ويا پر ان چرچي جي پنيان هڪ سوال لِڪل هو: جن ٻن ملڪن جون ٻوليون، موسيقي، کاڌا ۽ رسمون ايتريون هڪجهڙيون آهن، اهي ايترو پري ڇو آهن؟ جنگين جي تاريخ ۽ بي اعتمادي حقيقت آهي جن کي سهڻن لفظن سان ميٽي نٿو سگهجي پر ڇا انهن جي هوندي تهذيبي احترام به ناممڪن آهي؟ ڪڏهن ڪڏهن امن جي شروعات ڪنهن وڏي معاهدي کان اڳ هڪ ٻئي کي ٻڌڻ جي آمادگيءَ سان ٿيندي آهي سنڌ جو ذڪر آيو ته انو ڪپور لال ڪرشن ايڊوائي ۽ سندس سنڌ سان نسبت جو حوالو ڏنو پوءِ ڳالهه ٻولهه تصوف ڏانهن مڙي وئي هو ڪڏهن گورک ناٿ جو ذڪر ڪندو رهيو ڪڏهن قديم هندستاني فڪر جو ۽ ڪڏهن صوفياڻي ڪلام جي انهن پهلوئن جو جن ۾ محبت ۽ معرفت جو تصور نمايان آهي استاد نصرت فتح علي خان جي آواز ۾ 'تم ايڪ گورک ڌندا هو' جو ذڪر آيو اهو ڪلام، جنهن ۾ انسان پنهنجي خلق کي سمجهڻ جي ڪوشش ڪري ٿو حيران ٿئي ٿو ۽ آخرڪار پنهنجي عقل جي حدن جو اعتراف ڪري ٿو هن جي ڳالهين ۾ تاريخي حوالن سان گڏ ذاتي تشريح به شامل هئي جنهن جي صحت الڳ تحقيق جو موضوع آهي پر اصل زور انهن سوالن تي هو جيڪي هر روحاني روايت ۾ موٽي موٽي ايندا رهن ٿا ان دوران آئون سوچي رهيو هئس ته انسان پنهنجي خلق کي سمجهڻ لاءِ ڪيترين ٻولين ايجاد ڪيون؟ ڪيترا صحيفا پڙهيا؟ ڪيترا رستا اختيار ڪيا پر سندس حيرت اڄ به باقي آهي؟ تصوف جي سونهن شايد اها ئي آهي ته اهو رڳو جواب نٿو ڏئي سوال جي قدر به سيکاري ٿو ۽ ڪڏهن هڪ سٺو سوال انسان کي ان جواب کان وڌيڪ آزاد ڪري ڇڏي ٿو جنهن کي هو سڀني کان آخري حقيقت سمجهندو آيو هجي

ڳالهه اوڀر جي خانداني قدرن کان ٿيندي اولهه جي شخصي آزاديءَ تائين وئي ۽ مون کي احساس ٿيو ته تهذيبون هڪ ٻئي جون دشمن ناهن هونديون پر هر هڪ جون پنهنجيون خوبيون ۽ ڪمزوريون آهن. اسين آمريڪا ۾ رهون ٿا پر اسان جي ٻولين ۾ اڄ به سنڌ، پنجاب، دهلي، لکنؤ، حيدرآباد ۽ امروهه جي خوشبو آهي لڏپلاڻ جو مطلب شايد اهو ئي آهي ته انسان زمين ته مٽائي ڇڏي ٿو پر سندس تهذيبي يادگيري ساڻس گڏ سفر ڪندي رهي ٿي. ماني کائڻ دوران انو ڪپور کي سنڌي اجرڪ به پيش ڪئي وئي، جيڪا منهنجي لاءِ رڳو هڪ تحفو ناهي پر ان مٽيءَ جي سڃاڻپ آهي، جتان منهنجي يادن جو سلسلو شروع ٿئي ٿو مون پڇيو ته سنڌ جي ڪهڙي ڳالهه کين متاثر ڪري ٿي؟ هن سنڌ جي ماڻهن جي پنهنجي ڌرتيءَ سان وابستگيءَ جو ذڪر ڪيو ۽ راجا ڏاهر کي سنڌ جو هيرو قرار ڏنو جنهن پنهنجي ڌرتي ۽ ماڻهن جو دفاع ڪيو هو. راجا ڏاهر بابت مؤرخن جا رايا مختلف آهن پر انو ڪپور جنهن پهلوءَ کي نمايان ڪيو اهو ڌرتيءَ سان وفاداريءَ جو هو هتان منهنجي پنهنجي سوچ هڪ الڳ سوال ۾ پڪڙ لڳي ٿي ۽ اهو منهنجو تجزيو آهي يا ڪو سياسي اعلان ناهي: 'سنڌ رڳو جاگرافي ناهي اها موهن جي دڙي جي قدامت، شاهه عبداللطيف جي شاعري ۽ سچل سرمست جي فڪري آزادي آهي ۽ ان جي تاريخي ايڪي جو تحفظ هڪ اهم اصول آهي، جنهن جي روشنيءَ ۾ ورهاڱي جي بحثن کي به ڏسڻ گهرجي.'

رات اونهي ٿيندي پئي وئي پر موضوع ختم ٿيڻ جو نالو نه پئي ورتو ڪڏهن ڪو شعر ڪڏهن ڪو تاريخي واقعو ڪڏهن ٽهڪڻ جو ڪو جهونو نور امروهوي ۽ النور انٽرنيشنل جي ٽيم ان ڪچهريءَ ۾ شريڪ رهي ۽ اسان ان ويهڪ کي ڪئميرا ۾ محفوظ ڪيو ته جيئن اهي ڳالهيون ان ڪيمرا تائين محدود نه رهن آخر ۾ انو ڪپور 'دي جاڳو ٽائمز' کي هڪ مختصر خاص انٽرويو به ڏنو جنهن ۾ سنڌ جي ماڻهن لاءِ سندس پيغام، راجا ڏاهر جو حوالو ۽ ڌرتيءَ سان وابستگيءَ بابت سندس خيال شامل هو اهو انٽرويو به جلد ئي آخري حصي ۾ آهي ته جيئن ناظرين اهي ڳالهيون سندس ئي واتان ٻڌي سگهن ضروري ناهي ته اسين سندس هر ڳالهه سان متفق هجون پر اهو به ضروري ناهي ته اختلاف ڪانهيون ڳالهه ٻولهه جو در بند ڪيو وڃي جو ته علم جي دنيا ۾ سوال جيئرا رهڻ گهرجن ۽ تهذيب جي دنيا ۾ ڪچهري.

واپسيءَ تي هڪ ئي خيال مون سان گڏ هلندو رهيو هڪ ماءُ جنهن مذهب کان مٿاهين ٿي علم ورهايو مسلمان شاگرد جيڪي آخري سفر ۾ به پنهنجي هندو استاد سان گڏ بيٺل رهيا، هڪ ماڻهو جنهن ڪتابن مان فڪري آزادي ماڻي ۽ هڪ فنڪار جيڪو پنهنجي وطن سان محبت لاءِ ٻئي جي وطن جي توهين کي ضروري نٿو سمجهي ظاهري طور تي اهي سڀ الڳ الڳ ڪهاڻيون هيون پر انهن جي وچ ۾ هڪ ئي لڪير هئي انسان جي سڃاڻپ رڳو سندس مذهب يا جاگرافي ناهي پر اها به آهي ته هو ٻئي انسان جي علم ڏک ۽ وجود جو ڪيترو احترام ڪري ٿو؟ انسان زمين تي ڪيترين ئي سرحدون ڪيئي ڇڏيون پر محبت، علم ۽ يادن جي سفر کي روڪيندڙ ڪا سرحد اڄ تائين ناهي ناهي سگهيو شايد انسانيت جي معراج اها ئي آهي ته اختلاف باقي رهي پر احترام ختم نه ٿئي سرحدون موجود رهن پر دلين جا در بند نه ٿين اها شام گذري وئي پر انهيءَ جي ڪچهري، سوال ۽ يادون مون سان گڏ رهنديون.

ورهايل دنيا ۾ لاڳاپن جون پُلون اڏڻ!

فضل ڪريم دادا پاڻي

اڄ جي وڌندڙ غير يقيني صورتحال واري دنيا ۾ ملڪن وچ ۾ اختلافن کي وڌيڪ گهرو ڪرڻ بدران، انهن وچ ۾ لاڳاپن جون پلون اڏڻ جي صلاحيت ڪنهن به ملڪ جي عالمي امن لاءِ انتهائي اهم خدمتن مان هڪ آهي پاڪستان جو تجربو اهو ثابت ڪري ٿو ته سفارتڪاري رڳو طاقت جي بنياد تي نه پر اعتماد، مستقل مزاجي ۽ اهڙي صلاحيت تي به قائم هوندي آهي جنهن جي مدد سان انتهائي ڏکين اختلافن باوجود ڳالهه ٻولهه جا دروازا کليل رکي سگهجن ٿا دنيا ۾ ڪي ملڪ پنهنجي فوجي طاقت سبب ياد رکيا وڃن ٿا ته ڪي وري پنهنجي معاشي قوت جي ڪري سڃاتا وڃن ٿا پر ڪجهه ملڪ اهڙا به آهن جيڪي تاريخ ۾ پنهنجي ان صلاحيت جي ڪري نمايان حيثيت حاصل ڪن ٿا جو اهي قومن وچ ۾ رابطن جون پلون اڏين ٿا ۽ اهڙين حالتن ۾ به ماڻهن کي هڪٻئي جي ويجهو آڻين ٿا، جڏهن اختلاف ختم ٿيڻ ناممڪن نظر اچن ٿا پاڪستان ڪيترن ئي ڏهاڪن کان خاموشيءَ سان اهڙن ملڪن جي صف ۾ شامل رهيو آهي ڪيترائي عالمي مبصر پاڪستان کي بنيادي طور سلامتيءَ جي مسئلن، علائقائي تڪرارن ۽ عالمي طاقتن وچ ۾ جيوپوليٽيڪل مقابلي جي تناظر ۾ ڏسن ٿا اهي حقيقتون پنهنجي جاءِ تي موجود آهن پر پاڪستان جي مڪمل تصوير رڳو انهن تائين محدود ناهي پاڪستان جي هڪ اهڙي ڪردار تي نسبتاً گهٽ ڳالهه ٻولهه ٿيندي آهي جنهن تحت هن مختلف ملڪن وچ ۾ لاءِ سازگار ماحول پيدا ڪيو عالمي امن جي قيام جي ڪوششن ۾ حصو ورتو ۽ تاريخ جي اهم مرحلن تي اهڙن ملڪن جو اعتماد حاصل ڪيو جيڪي هڪٻئي سان سڌي ريت رابطو ڪرڻ ۾ ڏکيائي محسوس ڪندا هئا. ان جو هڪ نمايان مثال 1971ع ۾ سامهون آيو هو جڏهن آمريڪا ۽ عوامي جمهوريه چين وچ ۾ عملي طور سڌا سفارتي لاڳاپا موجود نه هئا ٻنهي ملڪن جو تعلق بي اعتماديءَ جو شڪار هو ۽ بامقصد ڳالهين جو امڪان تمام گهٽ نظر اچي رهيو هو تنهن هوندي به پاڪستان جا واشنگٽن ۽ بيجنگ، ٻنهي سان خوشگوار لاڳاپا موجود هئا اهڙي صورتحال ۾ پاڪستان هڪ قابل اعتماد رابطي واري ذريعي طور سامهون آيو جنهن وسيلي ٻنهي ڳالهين ۽ عالمي شهرن وچ ۾ پيغام ۾ پهچايا ويندا هئا پاڪستاني قيادت ۽ سفارتڪارن جي ڪوششن سان ڊاڪٽر هينري ڪسنجر جي بيجنگ واري ڳجهي دوري جو بندوبست ڪيو ويو جيڪو اڳتي هلي تاريخي اهميت اختيار ڪري ويو انهيءَ سفارتي اڳڀرائيءَ جي نتيجي ۾ ايندڙ سال آمريڪي صدر رچرڊ نڪسن جي چين واري تاريخي دوري لاءِ رستو هموار ٿيو ان ڪانپوءِ شروع ٿيل سفارتي لاڳاپن آمريڪا ۽ چين جي تعلق ۾ بنيادي تبديلي آندي، عالمي اسٽريٽجڪ صورتحال کي نئين شڪل ڏني ۽ اها اڳڀرائي 20هين صديءَ جي اهم ترين سفارتي ڪاميابين مان هڪ بڻجي وئي ان واقعي جي اهميت رڳو ان ڳالهه جي فوري نتيجن تائين محدود نه هئي پر ان عالمي معاملن ۾ اعتماد ۽ ساک جي اهميت کي به اجاگر ڪيو وڏيون سفارتي ڪاميابيون اڪثر اهڙي ملڪ جي ضرورت محسوس ڪنديون آهن جيڪو انهن قومن وچ ۾ پل جو ڪردار ادا ڪري سگهي، جيڪي پاڻ ۾ سڌي ريت رابطو ڪرڻ جي قابل نه هجن پاڪستان عالمي تاريخ جي انهيءَ اهم مرحلي تي اهڙو ڪردار ادا ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿيو

سفارتڪاري هجي گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ شرڪت هجي انساني همدرديءَ جي بنياد تي امداد هجي پناهگيرن جي مدد هجي ماڻهن کي محفوظ هنڌن ڏانهن منتقل ڪرڻ جون ڪوششون هجن يا تڪراري ڌرين کي ڳالهين جي ميز تي آڻڻ جا قدم هجن پاڪستان جي عالمي امن لاءِ خدمتن جو دائرو روايتي قومي اثررسوخ کان گهڻو وسيع رهيو آهي عالمي امن لاءِ پاڪستان جي انهيءَ وابستگيءَ جو هڪ ٻيو اهم مثال گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ سندس ڏگهي عرصي کان شامل هئڻ آهي 1960ع کان وٺي پاڪستاني فوج جا اهلڪار دنيا جي انتهائي ڏکين تڪراري علائقن ۾ خدمتون سرانجام ڏيندا رهيا آهن گذريل ڪيترن ئي ڏهاڪن دوران پاڪستان 31 ملڪن ۾ گڏيل قومن جي 48 مشنن لاءِ فوجي، پوليس ۽ سول اهلڪارن سميت 2 لک 70 هزار کان وڌيڪ امن محافظ فراهم ڪيا آهن گڏيل قومن جي امن مشنن ۾ فرض سرانجام ڏيندي 183 کان وڌيڪ پاڪستاني امن محافظ پنهنجيون حياتيون قربان ڪري چڪا آهن 1979ع ۾ افغانستان ۾ سوويت فوجي مداخلت ڪانپوءِ پاڪستان دنيا جي سڀ کان وڏي ۽ ڏگهي عرصي تائين رهندڙ پناهگير آبادين مان هڪ کي پناهه ڏيندو رهيو آهي مختلف دورن ۾ 30 لک کان وڌيڪ افغان پناهگيرن پاڪستان ۾ اچي پناهه ورتي ڪيترن ئي ڏهاڪن تائين جنگ ۽ تڪرارن سبب پنهنجا گهر ڇڏڻ تي مجبور ٿيل خاندانن کي پاڪستان ۾ تحفظ، تعليم، صحت جون سهولتون ۽ نئين سر زندگي شروع ڪرڻ جا موقعا فراهم ڪيا ويا اهو سڀ ڪجهه ان وقت ٿيو جڏهن ميزبان ملڪ پاڻ به وڏن معاشي ۽ سماجي مسئلن کي منهن ڏئي رهيو هو انساني همدرديءَ تي ٻڌل اها ڏگهي وابستگي جديد تاريخ ۾ پناهگيرن جي مدد جي اهم مثالن مان هڪ آهي پاڪستان جو اهو انساني همدرديءَ وارو ڪردار آگسٽ 2021ع ۾ ڪابل حڪومت جي خاتمي ڪانپوءِ پيدا ٿيل صورتحال دوران به سامهون آيو هو ويجهڙائيءَ وارن سالن جي انتهائي پيچيده انساني بحرانن دوران پاڪستان جو اهو ڪردار عملي سفارتڪاريءَ جو مثال هو جنهن جو مقصد انساني ضرورتن کي فوري طور پورو ڪرڻ هو پاڪستان جون انساني همدرديءَ واريون سرگرميون رڳو پنهنجي پرپاسي وارن ملڪن تائين محدود نه رهيون آهن گذريل سالن دوران پاڪستان زلزلن، ٻوڏن ۽ ٻين وڏين قدرتي آفتن کان متاثر ملڪن ڏانهن امدادي سامان بچاءَ جون ٽيمون، طبي سهولتون ۽ انساني همدرديءَ جي بنياد تي مدد فراهم ڪئي آهي

تازين عالمي اڳڀرائين هڪ ڀيرو ٻيهر اهو ظاهر ڪيو آهي ته پاڪستان سنگين اختلافن ۾ منهن ڏيندڙ ملڪن وچ ۾ ڳالهه ٻولهه جي حوصلا افزائي ڪرڻ لاءِ تيار رهيو آهي ويجهڙائيءَ ۾ آمريڪا ۽ ايران وچ ۾ ٿيل فوجي ٽڪراءَ دوران پاڪستان ٻنهي ڌرين وچ ۾ رابطن کي هٿي ڏيڻ ۽ سفارتڪاريءَ جي گنجائش پيدا ڪرڻ ۾ تعميري ڪردار ادا ڪيو اهي ڪوششون پاڪستان جي انهيءَ سفارتي روايت جو تسلسل هيون جنهن تحت مختلف ملڪن سان رابطا برقرار رکڻ ۽ تڪرارن جو پرامن حل ڳولڻ جي حمايت ڪئي ويندي آهي آمريڪا ۽ ايران وچ ۾ ڳالهين واري هنڌ ٿيل 'اسلام آباد مفاهمتي يادداشت'، جنهن تي آمريڪي صدر ڊونلڊ ٽرمپ ۽ ايراني صدر مسعود پزشڪيان صحيحون ڪيون ۽ پاڪستان جي وزيراعظم محمد شهباز شريف ٽياگٽ جي حيثيت سان انهيءَ عمل جي توثيق ڪئي پاڪستان جي انهيءَ ڪردار جو هڪ ٻيو مثال هئي جنهن تحت هن گهرا اختلاف رکندڙ ملڪن کي ڳالهين جي ميز تي آڻڻ لاءِ سهولتڪاري ڪئي انهن سمورن مثالن کي گڏي ڏسڻ سان پاڪستان جو عالمي ڪردار جو هڪ مستقل پهلو سامهون اچي ٿو پاڪستان عالمي امن جي قيام لاءِ اهڙيون خدمتون سرانجام ڏنيون آهن جيڪي قومي اثررسوخ جي روايتي پيمانن کان گهڻو اڳتي وڃن ٿيون اڄ جڏهن جيوپوليٽيڪل ڇڪتاڻ هڪ ڀيرو ٻيهر عالمي لاڳاپن کي نئين شڪل ڏئي رهي آهي تڏهن اهڙن ملڪن جي اهميت وڌي وئي آهي جيڪي سياسي اختلافن باوجود مختلف ڌرين وچ ۾ ڳالهه ٻولهه جا رستا کليل رکي سگهن ٿا پاڪستان جو تجربو اهو ثابت ڪري ٿو ته سفارتڪاري رڳو طاقت جي بنياد تي قائم ناهي هوندي پر ان لاءِ اعتماد، مستقل مزاجي ۽ اختلافن جي ڏکين مرحلن دوران به رابطن کي جاري رکڻ جي صلاحيت ضروري هوندي آهي غير يقيني صورتحال جي ور ۾ جڪڙيل اڄوڪي دنيا ۾ اختلافن کي وڌيڪ گهرو ڪرڻ بدران قومن وچ ۾ لاڳاپن جون پلون اڏڻ ڪنهن به ملڪ طرفان عالمي امن لاءِ ڏنل اهم ترين خدمتن مان هڪ آهي هن سموري بحث جو پيغام اڄ به اوترو ئي اهم آهي جيترو ماضيءَ ۾ هو: ورهاست بدران ڳالهه ٻولهه، ڇڪتاڻ وڌائڻ بدران سفارتڪاري، دشمني بدران انسانيت ۽ اشتعال انگيزيءَ بدران امن کي ترجيح ڏني وڃي

(نوٽ: ليکڪ پاڪستان جو هڪ ناميارو صنعتڪار، ڪاروباري اڳواڻ ۽ جمهوريه ڪوٽ ڊي آئيور (آئيوري ڪوسٽ) جو اعزازي قونصل آهي. کيس صنعت، ڪاروباري ترقي ۽ عالمي لاڳاپن جي شعبن ۾ ڪيترن ئي ڏهاڪن جو تجربو حاصل آهي. هو صنعتي جڳت، معاشي ترقي، ڪارپوريٽ سماجي ذميواري ۽ پرڏيهي ملڪن سان پاڪستان جي ڪاروباري توڙي سفارتي لاڳاپن کي مضبوط ڪرڻ جي سلسلي ۾ پنهنجين خدمتن سبب سڃاتو وڃي ٿو.)

عبرت پوسٽ (اداري جو خط جي متن سان متفق هجڻ ضروري ناهي)

سنڌ جي نياڻين کي جيئڻ جو حق ڪڏهن ملندو؟

سنڌ ڌرتي جيڪا محبت، مهمان نوازي، امن پسنديءَ ۽ عورت جي عزت جي حوالي سان سڃاتي وڃي ٿي، اڄ به هڪ اهڙي ظالماڻي رسم جي ڪاري ڇانوَ هيٺ آهي جنهن ڪيترين ئي مائرن جون جهوليون خالي ڪري ڇڏيون آهن اها رسم ڪارو ڪاريءَ جي آهي. جنهن جي نالي تي انسانن جون زندگيون ختم ڪيون وڃن ٿيون ۽ پوءِ ان قتل کي غيرت جو نالو ڏئي سماج آڏو پيش ڪيو وڃي ٿو. ڪيترن ئي علائقن مان مختلف وقتن تي ڪارو ڪاريءَ جي نالي تي قتل جا واقعا سامهون ايندا رهيا آهن انهن واقعن جي پويان رڳو هڪ انسان جو قتل ناهي هوندو پر هڪ خاندان جي خوشين جو خاتمو ٻارن جي مستقبل تي اونداهي ماءُ پيءُ جي سڄي عمر جي اذيت ۽ سماج جي ضمير تي هڪ وڏو سوال هوندو آهي. ڏينهن اڳ پنهنجي عاقل واسط جيڻ ٻارن جي ماءُ صدرا سميجو ۽ سندس مڙس ديدار شيخ کي بس مان لاهي گولين جو کاڄ بڻايو ويو ٻئي طرف رتوديرو ۾ به نازيه عابده کي مڙس غيرت جي نالي تي گولين جو کاڄ بڻائي ڪارو ڪاريءَ جي نالي تي قتل ڪري ڇڏيو. ڪنهن به الزام جي بنياد تي ڪنهن کي قتل ڪرڻ جو حق ڪنهن فرد، خاندان يا قبيلائي سردار کي حاصل ناهي. جيڪڏهن ڪو تڪرار يا ڏوهه هجي ته ان جي جاچ ۽ فيصلي جو اختيار قانون ۽ عدالتن وٽ آهي ته ڪي ڪنهن هٿياربند ٽولي جرڳي يا ذاتي انتقام وٺندڙ ماڻهن وٽ آهي حڪومت، پوليس، قانون لاڳو ڪندڙ ادارن سميت لاڳاپيل ڌرين جي ذميواري آهي ته اهڙي تُهمت جي نالي تي ٿيندڙ قتلن کي روڪڻ لاءِ صرف بيانن ۽ مذمتي قراردادن تائين محدود نه رکي پر عملي قدم کڻي پوليس کي اهڙين شڪايتن تي فوري ڪارروائي جو پابند بڻائي ۽ انهن اهلڪارن خلاف به قدم کڻڻ گهرجن جيڪي اهڙو واقعو پيش اچڻ تي غفلت ڪن ٿا ۽ جوابدارن کي تحفظ ڏين ٿا. **(خرم سنديلو)**

اڄوڪو ڏينهن ---- 25 آڪٽوبر

مرزا قنبر علي بيگ

مرزا قنبر علي بيگ جو جنم 25 آڪٽوبر 1906ع تي ٽنڊي ٺوڙهي حيدرآباد ۾ ٿيو هن ايل ايل بي جي سند حاصل ڪئي ۽ عملي زندگيءَ جي شروعات هڪ وڪيل جي حيثيت ۾ ڪئي اڳتي هلي ترقي ڪري سيشن جج مقرر ٿيو هو هڪ قادرالڪلام شاعر پڻ هو هن جي شاعريءَ ۾ حمد، نعتون، مرثيه، نوحه، سلام، منقبتون، قصيده، غزل ۽ ڪافيون شامل آهن هن ڪجهه مزاحيه شاعري به ڪئي سنڌيءَ سان گڏ اردوءَ ۾ به شعر لکيائين سندس شاعريءَ جا مجموعا 'ڪليات حيدري' (سنڌي) ۽ 'ڪليات حيدري' (اردو) ڇپجي چڪا آهن هن 25 سيپٽمبر 1972ع ۾ ايران جي شهر مشهد ۾ وفات ڪئي

اسماعيل گلجي

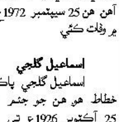

اسماعيل گلجي پاڪستان جو مشهور مصور ۽ خطاط هو هن جو جنم 25 آڪٽوبر 1926ع تي پشاور ۾ ٿيو هن ابتدائي تعليم مريءَ جي لارنس ڪاليج مان حاصل ڪئي ان بعد علي ڳڙهه ڪولمبيا ۽ هارورڊ يونيورسٽين مان اعليٰ تعليم حاصل ڪيائين هن کي ننڍي هوندي کان ئي تصويرن ۽ مورتين ٺاهڻ سان دلچسپي رهي آمريڪا ۾ تعليم حاصل ڪرڻ دوران سندس ذات ڏيهان ڏيهه مشهوري ماڻي شروع ۾ هن مختلف شخصيتن جون تصويرون ۽ مورتيون ٺاهي مڃتا حاصل ڪئي هن جن بين الاقوامي شخصيتن جون تصويرون ٺاهيون، تن ۾ آمريڪا جو صدر جمي ڪارٽر، جارج ڊبليو بش، شاهه فيصل ذوالفقار علي ڀٽو ۽ ٻيا اهم اڳواڻ شامل هئا اڳتي هلي اسلامي خطاطي ۽ تجريدي آرٽ ۾ به وڏو نالو ڪمايائين سندس فن کي مڃتا ڏيندي پاڪستان سرڪار کيس هلال امتياز ۽ ستاره امتياز جهڙن اهم اعزازن سان نوازيو 16 ڊسمبر 2007ع تي کيس پنهنجي ئي گهر ۾ پنهنجي گهر واريءَ ۽ هڪ نوڪرياڻيءَ سان گڏ قتل ڪيو ويو انهيءَ قتل جي ڏوهه ۾ هن جي ڊرائيور ۽ هڪ نوڪر کي مئي 2017ع ۾ عمر قيد جي سزا ڏني وئي

مسرور پنائي

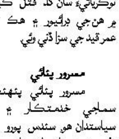

مسرور پنائي پنهنجي دور جو مشهور شاعر، سماجي خدمتگار ۽ سياستدان هو سندس پورو نالو محمد خان ولد حاجي نبي بخش سولنگي هو ۽ هن جو جنم 25 آڪٽوبر 1947ع تي تعلقي ڀريا ضلعي نوشهروفيروز جي ڳوٺ پني سولنگيءَ ۾ ٿيو هن ابتدائي تعليم پنهنجي ڳوٺ مان حاصل ڪئي ۽ اڳتي هلي بي ايڊ ۽ ايم اي جون سندون حاصل ڪيون عملي زندگيءَ جي شروعات پرائمري اسڪول جي استاد طور ڪيائين ان بعد تعليم کاتي ۾ سپروائيزر مقرر ٿيو ۽ 1998ع ۾ رٽائرمينٽ ورتائين مسرور پنائي سياست ۾ به ڪافي سرگرم هو شروع ۾ سنڌ هاري ڪميٽيءَ سان سندس ساٿ رهيو. اڳتي هلي يونين ڪائونسل ڊليپوٽا جو ناظم مقرر ٿيو هو هڪ بهترين مزاحمتي شاعر پڻ هو سندس شاعريءَ جو مجموعو 'زندگي ماڪ ڦڙا' نالي سان ڇپيل آهي هن 10 آگسٽ 2004ع تي وفات ڪئي

شاهده ڪوڪر

هن مشهور ليکڪا، شاعره، ڪهاڻيڪاره ۽ ڪالم نگار جو جنم 25 آڪٽوبر 1961ع تي پير ڳوٺ، تعلقي ٽنڊو ڊيري، ضلعي لاڙڪاڻي ۾ ٿيو هوءَ هڪ اعليٰ تعليم يافته خاتون هئي جنهن ايم اي (سنڌي ادب)، ايم اي (اسلامڪ ڪلچر) ۽ ايم اي (صحافت) جون سندون حاصل ڪيون هن عملي زندگي اسڪول جي استاد طور گذاري، هڪ مضمون نگار طور ادبي دنيا ۾ پير پاتائين سندس اوائلي مضمون 'روزاني هلال پاڪستان اخبار' ۾ ڇپيا. ان کان پوءِ هن ڪافي عرصي تائين انهيءَ اخبار ۾ 'جهاتيون' عنوان سان ڪالم لکيا هن جي شاعري، ڪهاڻيون ۽ ٻيو ادبي مواد مختلف ادبي رسالن ۽ اخبارن جي زينت بڻيو سندس ڇپيل ڪتابن ۾ 'ٻري هن پنيور ۾' (ڪهاڻيون)، 'ريشمي خواب ۽ تنهائي' (شاعري)، 'هاڻ هاريو متان' (شاعري) ۽ 'آهين تون هن پار' (شاعري) شامل آهن هن 11 نومبر 2018ع تي هن دنيا کان موڪلائي ڪئي

شادي فقير

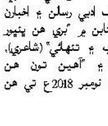

شادي فقير سنڌ جو مشهور لوڪ فنڪار هو هن عمرڪوٽ ضلعي جي ڳوٺ ابوبڪر سومري ۾ اکيون کوليون سندس والد جو نالو اڪبر فقير منگڻهار هو سندس ڏاڏو عيسو فقير پنهنجي ترجو بهترين سارنگي نواز ۽ دهلاري هو ننڍي هوندي کان ئي ڳائڻ شروع ڪيائين راڳ ۾ استاد خير محمد سندس استاد هو 1972ع کان ريڊيو تي به ڳائڻ شروع ڪيائين تاريخ 25 آڪٽوبر 1980ع تي سمن سرڪار جي درگاهه تي سندس روح جو پکي پرواز ڪري ويو

برڙو سنڌي

هن مشهور شاعر جي چٽيءَ جو نالو محمد رمضان ۽ والد جو نالو خداڏنو لاشاري هو هو 15 مارچ 1922ع تي ميرپور ماٿيلي جي ڳوٺ ماڪن ڪوريءَ ۾ ڄائو هن پرائمري اسڪول ۾ پڙهڻ دوران شاعري شروع ڪئي البت هڪ ڊگهي عرصي تائين شاعري ڪرڻ ڇڏي ڏنائين اڳتي هلي پنهنجو ڳوٺ ڇڏي نوابشاهه ۾ مستقل سڪونت اختيار ڪيائين انهيءَ شهر ۾ پنهنجي دوست نظر سنڌيءَ جي صحبت ڪيس ٻيهر شاعريءَ طرف مائل ڪيو هن سنڌيءَ ۽ سرائڪي ٻوليءَ ۾ شاعري ڪئي سندس شاعريءَ جا ٻه مجموعا 'اڪرين مينگهه ملهار' ۽ 'ٻوٽون بس نه ڪن' ڇپجي پڌرا ٿيا هن 25 آڪٽوبر 1988ع تي وفات ڪئي

مختيار اثر

ڊاڪٽر تجمر عباسي

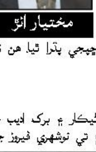

سنڌ جي هن مهان ڪهاڻيڪار ۽ برک اديب جو جنم 17 يا 18 آڪٽوبر 1927ع تي نوشهري فيروز جي شهر خانواهڻ ۾ ٿيو هن ٻارهين ڪلاس تائين تعليم خانواهڻ ۽ نوابشاهه جي اسڪولن مان حاصل ڪئي ان بعد ڊائو ميڊيڪل ڪاليج مان ايم بي بي ايس جي سند حاصل ڪري ڊاڪٽر بڻيو هن پهرين ڪهاڻي 'همت ۽ ڪوشش' 1944ع ۾ لکي جيڪا 1949ع ۾ ڇپجي پڌري ٿي هن 3 سئو 50 کان وڌيڪ ڪهاڻيون لکيون ۽ سندس ڪتابن جو تعداد 30 کان به وڌيڪ آهي هن جي مشهور ڪهاڻين جي ڪتابن ۾ 'طوفان جي تمنا'، 'پٿر تي ليڪو'، 'جيڪي منهنجي من ۾ آهي'، 'ڪاچڙي'، 'اڌو سور سهي'، 'رشتا ناتا'، 'سورج هوندي مرجهايل'، 'للڪار'، 'پروفيسر'، 'ڪارون هن ديواني جون'، ڪهاڻيءَ جو قافلو ۽ 'ڇپيل ڪهاڻين مان چونڊ' شامل آهن هن جيڪي ناول لکيا، تن ۾ 'پيار ڪهاڻي'، 'بلنديون' ۽ 'تلاش' شامل آهن ان کان علاوه هن ڪيترين ئي ڪهاڻين ۽ ناول ڌارين ٻولين مان سنڌيءَ ۾ ترجمو ڪيا. هن عظيم ليکڪ جي حياتيءَ جو سفر 25 آڪٽوبر 1995ع تي پڄاڻيءَ تي پهتو

زرينه بلوچ

زرينه بلوچ سنڌ جي قومي گيتن جي راڻي، بهترين ليکڪا ۽ اتساهيندڙ استاد هئي هن جا ڳايل لاڏاڻي لوڪ گيت ۽ جوش ۽ جذبي سان ڀريل قومي گيت ۽ وايون اڄ به سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ مشهور آهن هن جي شخصيت سنڌ جي هر ماڻهوءَ لاءِ عزت ۽ احترام جو اهڃاڻ هئي اهوئي سبب آهي جو اسين اڄ به هن کي 'جيجي' جي نالي سان ياد ڪريون ٿا. هن سنڌي لوڪ گيتن کي پنهنجي سريلي آواز جو روپ ڏئي هميشه هميشه لاءِ امر بڻائي ڇڏيو گلوڪار شيخ اياز، علي بابا ۽ امداد حسينيءَ سميت سنڌ جي جديد انقلابي شاعرن جي شاعري ۽ پيغام عوام تائين پهچايو هوءَ هڪ ئي وقت هڪ شفيق ماءُ، هڪ قومي ڪارڪن، هڪ بهترين استاد، هڪ مهان ڪهاڻيڪاره ۽ هڪ عظيم گلاڪاره هئي هن جو جنم حيدرآباد جي ڪاري موريءَ واري علائقي ۾ الهداد چنڊ جي ڳوٺ ۾ ٿيو جيتوڻيڪ سندس جنم جي تاريخ تي اختلاف آهي پر اڪثر حوالن ۾ 29 ڊسمبر 1934ع لکيل آهي حيدرآباد جي قاضي قيوم پرائمري اسڪول مان ابتدائي تعليم حاصل ڪيائين هن سنڌي فائنل، اديب ۽ فاضل جا امتحان پاس ڪيا عملي زندگيءَ جي شروعات اسڪول جي استاد طور ڪيائين ۽ 1996ع ۾ رٽائر ٿي ڳائڻ جي ابتدائي تربيت دائي ليلاوتيءَ کان حاصل ڪيائين 1960ع ڌاري ريڊيو پاڪستان حيدرآباد تي ڳائڻ شروع ڪيائين اڳتي هلي ٽيليويزن تي به پنهنجي آواز جو جادو جاڳايائين ريڊيو تي استاد محمد جمن کان راڳ جي باقاعدي سکيا ورتائين سندس ڳايل سوين صوفي ڪلام، لوڪ گيت ۽ قومي گيت سنڌي موسيقيءَ جي دنيا جو وڏو سرمايو آهن هن ڳائڻ سان گڏ ڪيترن ئي ريڊيو ڊرامن ۾ صداڪاري پڻ ڪئي هوءَ هڪ بهترين ڪهاڻيڪاره ۽ مترجم پڻ هئي سندس پهرين ڪهاڻي ماهوار روح رهاڻ ۾ ڇپي هئي اڳتي هلي سندس لکيل ۽ ترجمو ڪيل ڪهاڻين جو مجموعو 'تنهنجي ڳولا تنهنجون ڳالهيون' ڇپجي پڌرو ٿيو هن 25 آڪٽوبر 2005ع تي دم ڏنيءَ حوالي ڪيو مشهور ليکڪ نصير مرزا 'جيجي زرينا بلوچ، شخصيت ۽ فن' جي نالي سان هڪ ڪتاب ترتيب ڏئي ڇپرايو آهي جيڪو هڪ پڙهڻ جهڙو ڪتاب آهي

سيد گل محمد شاهه بخاري

اڄ سنڌ جي مشهور محقق، عالم ۽ اديب سيد گل محمد شاهه بخاريءَ جي ورسيءَ جو ڏينهن آهي ادبي دنيا ۾ کيس گل بخاريءَ جي نالي سان ياد ڪيو وڃي ٿو اڪثر حوالن ۾ هن جي جنم جي تاريخ 21 آگسٽ 1960ع ڄاڻايل آهي البت ماهوار نئين زندگيءَ جي آڪٽوبر نومبر ڊسمبر 2008ع واري شماري ۾ 21 بجاءِ 24 آگسٽ لکيل آهي سندس جنم جو هنڌ شهدادڪوٽ ۽ والد جو نالو سيد غلام شاهه بخاري آهي هن اسلامڪ ڪلچر، پوليٽيڪل سائنس، سنڌي، مسلم هسٽري، عربي ۽ فارسيءَ ۾ ماسٽر ڊگريون حاصل ڪيون عملي زندگيءَ جي شروعات تعليم کاتي ۾ ڪاليج ليڪچرار طور ڪيائين 1977ع ڌاري هڪ شاعر طور ادبي دنيا ۾ پير پاتائين ۽ اڳتي هلي نظم توڙي نثر ۾ پنهنجي سڃاڻپ پيدا ڪيائين نظم ۾ ڊاڪٽر نذير احمد جروار ۽ نثر ۾ ميمڻ عبدالمجيد سنڌي سندس استاد هئا هن سنڌي ۽ اردوءَ ۾ 52 ڪتاب لکيا آهن جن ۾ نثر ۽ نظم سان گڏ ترجمو ۽ تاليف ٿيل ڪتاب به شامل آهن هن پنهنجي رهائشگاهه تي هڪ شاندار 'سيرت لائبريري' قائم ڪئي هئي جنهن ۾ 15 هزار کان وڌيڪ ناياب ديني ڪتاب ۽ قرآن شريف جا نسخا موجود هئا هن کي 1991ع کان 2015ع تائين 8 ڀيرا صدارتي ايوارڊ سان نوازيو ويو هن 25 آڪٽوبر 2023ع تي وفات ڪئي

CLASSIFIED ADVERTISMENT

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سيڪنڊ سول جج ڪي اين شاھ
(روبرو جناب عاشق علي)
فيملي سوٽ نمبر 113 سال 2026

مسمات سمير ڌيءِ غلام مصطفيٰ ذات ملاح رهندڙ تعلقو ڪي اين شاھ ضلعو دادو ..پلينٽف ...بخلاف.. وقار ولد خدا بخش ذات ملاحوينل ڳوٺ بهاول پور تعلقو دادو ضلعو دادو .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن تہ مٿين پلينٽف توهان جي خلاف نڪاح ٽوڙائڻ ۽ ٻين آرٽيڪلز لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاھ ڪجي ٿو تہ 30-10-2026 تي وقت 8.30 بجي صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سيڪنڊ سول جج ڪي اين شاھ

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سينئر سول جج V حيدرآباد
ايف سي سوٽ نمبر 1205 سال 2026

علي ناصر بلوچ ..پلينٽف ...بخلاف.. (1) مسمات حاڪمزادي رهندڙ گهر نمبر C-51 ايڪٽيشن نارٿ قاسم آباد حيدرآباد (2) عبدالعزيز ولد بهرام علي خان (3) ڊپٽي ڊائريڪٽر ايڇ ڊي اي لينڊ مينجمينٽ ڊپارٽمينٽ حيدرآباد .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن تہ مٿين پلينٽف توهان جي خلاف سوٽ فار سيپريٽ پزيشن، پرمننٽ انجڪشن، مينڊيٽري انجڪشن اينڊ ميني پرافٽ لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاھ ڪجي ٿو تہ 07-11-2026 تي وقت 8.30 بجي صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سينئر سول جج V حيدرآباد

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سول/ فيملي جج IV ٽنڊو محمد خان
فيملي سوٽ نمبر 71 سال 2026

مسمات عاشي ڌيءِ الله ڏنو ذات سولنگي رهندڙ ڳوٺ پانڌي سولنگي تعلقو بلڙي شاھ ڪريم ضلعو ٽي ايم خان ..پلينٽف ...بخلاف.. شوڪت ولد ڏاتي بخش ذات سولنگي رهندڙ ڳوٺ پانڌي سولنگي تعلقو بلڙي شاھ ڪريم ضلعو ٽنڊو محمد خان .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن تہ مٿين پلينٽف توهان جي خلاف نڪاح ٽوڙائڻ، مينٽيننس ۽ ٻين آرٽيڪلز لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاھ ڪجي ٿو تہ 26-10-2026 تي وقت 8.30 بجي صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سول/ فيملي جج IV ٽنڊو محمد خان

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب فرسٽ سول/ فيملي جج ٽنڊومحمد خان
فيملي ايگزيڪيوشن درخواست نمبر 05 سال 2026
فيملي سوٽ نمبر 71 سال 2025

شريمتي سنيتا ڌيءِ مصري ذات ميگهواڙ رهندڙ پير محلہ تعلقو ضلعو ٽنڊو محمد خان ..پلينٽف ...بخلاف.. ڌانجي ولد ڪرشن هندو بالغ رهندڙ ڳوٺ لونگ تعلقو ماتلي ضلعو بدين .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:

عام اطلاع

هر خاص ۽ عام کي اطلاع ڏنو وڃي ٿو تہ عرضدار نالي رحيم بخش ولد عبدالروف سومرو رهندڙ سنڌي سوسائٽي سکر اسان کي درخواست ڏني آهي تہ سندس نالي عبدالروف سومرو ولد الهي بخش سومرو تاريخ 31-12-2018 تي فوت ٿي ويو آهي جنهن جي نالن تي زرعي زمين سروي نمبر 354-586ء ٻين مان ٿهيل پلاٽ نمبر 240 ايراضي 1350 چورس فوٽ حيدرآباد سٽي ديھ ناريجاڻي ٽپو ٽنڊو حيدر تعلقو حيدرآباد ۾ آهي جنهن جو فوتي کاتو تبديل ڪري ڏنو وڃي فوتي فوت ٿيڻ ڪانپوءِ هيٺ ڄاڻايل قانوني ۽ حقيقي وارث ڇڏيا آهن اهڙي گواهي ٻن گواهن جلسہ عام بيان ۾ ڏني آهي فوتي غلام علي جا وارث (1) رحيم بخش (پٽ) (2) الهي بخش (پٽ) (3) مقصود احمد (پٽ) (4) سهيل احمد (پٽ) (5) واحد بخش (پٽ) (6) مسمات وزير بيگم (بيواھ) (7) مسمات سڪندر (ڌي) (8) مسمات شبانہ پروين (ڌي) (9) مسمات ڪلثوم (ڌي) (10) مسمات صوبيہ (ڌي) (11) نويد (پٽ) جن جي نالي تي فوتي کاتا تبديل ڪرڻ لاءِ درخواست ڏني آهي جيڪڏهن مٿين وارثن کانسواءِ فوتي جو ٻيو ڪوبہ جائز وارث هجڻ جي دعوي ڪري ٿو يا ڪيس فوتي کاتا تبديل ڪرڻ تي ڪو اعتراض هجي تہ هن اشاعت شايع ٿيڻ جي (7) ڏينهن جي اندر سمورن دستاويزي ثبوتن سان گڏ هيٺ صحيح ڪندڙ جي آفيس واقع جڪرڪانڪ مير پور خاص روڊ حيدرآباد ۾ روبرو پيش ڪري معياد گذرڻ بعد فوتي کاتو تبديل ڪيو ويندو ۽ ڪوبہ اعتراض يا دعويٰ قابل قبول نہ هوندو

مختيارڪار تعلقو حيدرآباد

عام اطلاع

هر عام ۽ خاص کي هن عام اطلاع ذريعي آگاھ ڪيو وڃي ٿو تہ نالي غلام عباس ولد علي نواز چانڊيو طرفان هن آفيس ۾ درخواست داخل ڪرائي وئي آهي تہ سندس والد علي نواز چانڊيو جيڪو فوت ٿي ويو آهي فوتي جي وارثن جي حوالي سان معززين جا بيان قلمبند ڪيا ويا آهن جن موجب فوتي جا جائز ۽ شرعي وارث هيٺيان آهن :محمد موسيٰ ولد علي نواز (پٽ)غلام حيدر ولد علي نواز (پٽ)غلام عباس ولد علي نواز (پٽ)ذوليخا (ڌي)وارث نوري (ڌي/وارث)زينب (ڌي/ وارث) زمين جا تفصيل:سروي نمبر: 381، 384 ايراضي 16 ايڪڙ 10 گهنٽاعلائقو: تعلقو ٽنڊوباگو ضلعو بدين (ديھ ڊگهہ / ٽپو ڏاڏاھ)اعتراض لاءِ هدايت: مٿين ظاهر ڪيل وارثن يا زمين جي کاتي تبديل ڪرڻ بابت جيڪڏهن ڪنهن بہ شخص کي ڪنهن بہ قسم جو اعتراض، اختلاف يا دعويٰ هجي، تہ هو هي اطلاع شايع ٿيڻ (يا نوٽيس جاري ٿيڻ) کان پوءِ مقرره مدت (7 ڏينهن) جي اندر پنهنجو لکيت اعتراض مختيارڪار جي آفيس ۾ پيش ڪري. مقرره مدت گذرڻ بعد ڪنهن جو بہ اعتراض ٻڌو نہ ويندو ۽ قانون مطابق فوتي کاتو مٿين ظاهر ڪيل وارثن جي نالي تبديل ڪيو ويندو

مختيارڪار روينيو تعلقو ٽنڊو باگو

روزاني عبرت

CLASSIFIED ADVERTISMENT

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سيڪنڊ سول جج ڪي اين شاه
(روبرو جناب عاشق علي)
فيملي سوٽ نمبر 113 سال 2026

مسمات سمير ڌيءِ غلام مصطفيٰ ذات ملاح رهندڙ تعلقو ڪي اين شاه ضلعو دادو ..پلينٽف ...بخلاف.. وقار ولد خدا بخش ذات ملاحويٺل ڳوٺ بهاول پور تعلقو دادو ضلعو دادو .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن ته مٿين پلينٽف توهان جي خلاف نڪاح ٽوڙائڻ ۽ ڏاجي آرٽيڪلز لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاهه ڪجي ٿو ته 30-10-2026 تي وقت 8.30 بجه صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سيڪنڊ سول جج ڪي اين شاه

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سينئر سول جج V حيدرآباد
ايف سي سوٽ نمبر 1205 سال 2026

علي ناصر بلوچ ..پلينٽف ...بخلاف.. (1) مسمات حاڪمزادي رهندڙ گهر نمبر C-51 ايڪٽيشن نارٿ قاسم آباد حيدرآباد (2) عبدالعزيز ولد بهرام علي خان (3) ڊپٽي ڊائريڪٽر ايچ ڊي اي لينڊ مينجمينٽ ڊپارٽمينٽ حيدرآباد .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن ته مٿين پلينٽف توهان جي خلاف سوٽ فار سيپريٽ پزيشن، پرمننٽ انجڪشن، مينڊيٽري انجڪشن اينڊ مينسي پرافٽ لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاهه ڪجي ٿو ته 07-11-2026 تي وقت 8.30 بجه صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سينئر سول جج V حيدرآباد

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب سول/ فيملي جج IV ٽنڊو محمد خان
فيملي سوٽ نمبر 71 سال 2026

مسمات عاشي ڌيءِ الله ڏنو ذات سولنگي رهندڙ ڳوٺ پانڌي سولنگي تعلقو بلڙي شاه ڪريم ضلعو ٽنڊو محمد خان ..پلينٽف ...بخلاف.. شوڪت ولد ڏتي بخش ذات سولنگي رهندڙ ڳوٺ پانڌي سولنگي تعلقو بلڙي شاه ڪريم ضلعو ٽنڊو محمد خان .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن ته مٿين پلينٽف توهان جي خلاف نڪاح ٽوڙائڻ، مينٽيننس ۽ ڏاجي آرٽيڪلز لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاهه ڪجي ٿو ته 26-10-2026 تي وقت 8.30 بجه صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

سول/ فيملي جج IV ٽنڊو محمد خان

ڪورٽ نوٽيس

عدالت ۾ جناب فرسٽ سول/ فيملي جج ٽنڊومحمد خان
فيملي ايگزيڪيوشن درخواست نمبر 05 سال 2026
فيملي سوٽ نمبر 71 سال 2025

شريمتي سنيتا ڌيءِ مصري ذات ميگهواڙ رهندڙ پير محل تعلقو ضلعو ٽنڊو محمد خان ..پلينٽف ...بخلاف.. ٽانجي ولد ڪرشن هندو بالغ رهندڙ ڳوٺ لونگ تعلقو ماتلي ضلعو بدين .... ڊفينڊنٽس

مٿين ڊفينڊنٽس ڏانهن:
جيئن ته مٿين پلينٽف توهان جي فيملي ايگزيڪيوشن لاءِ درخواست داخل ڪئي آهي تنهنڪري توهان کي هن اخباري نوٽيس ذريعي آگاهه ڪجي ٿو ته 31-10-2026 تي وقت 8.30 بجه صبح جو توهان پاڻ يا ڪنهن وڪيل جي معرفت هن ڪورٽ ۾ حاضر رهي پنهنجا جواب داخل ڪندا توهانجي غير حاضر رهڻ جي صورت ۾ ڪيس کي هڪطرفو ٻڌي قانون موجب فيصلو ڪيو ويندو

فرسٽ سول/ فيملي جج ٽنڊومحمد خان

عام اطلاع

هر خاص ۽ عام کي اطلاع ڏني ٿي ته عرضدار نالي رحيم بخش ولد عبدالروف سومرو رهندڙ سنڌي سوسائٽي سکر اسان کي درخواست ڏني آهي ته سندس نالي عبدالروف سومرو ولد الهي بخش سومرو تاريخ 31-12-2018 تي فوت ٿي ويو آهي جنهن جي نالن تي زرعي زمين سروي نمبر 354-586ع بين مان ٺهيل پلاٽ نمبر 240 ايراضي 1350 چورس فوٽ حيدرآباد سٽي ديهه ناريجاڻي ٽپو ٽنڊو حيدر تعلقو حيدرآباد ۾ آهي جنهن جو فوتي کاتو تبديل ڪري ڏنو وڃي فوتي فوت ٿيڻ کانپوءِ هيٺ ڄاڻايل قانوني ۽ حقيقي وارث ڇڏيا آهن اهڙي گواهي ٻن گواهن جلسه عام بيان ۾ ڏني آهي فوتي غلام علي جا وارث (1) رحيم بخش (پٽ) (2) الهي بخش (پٽ) (3) مقصود احمد (پٽ) (4) سهيل احمد (پٽ) (5) واحد بخش (پٽ) (6) مسمات وزير بيگم (بيواهه) (7) مسمات سڪندر (ڌي) (8) مسمات شبانه پروين (ڌي) (9) مسمات ڪلثوم (ڌي) (10) مسمات صوبيه (ڌي) (11) نويد (پٽ) جن جي نالي تي فوتي کاتا تبديل ڪرڻ لاءِ درخواست ڏني آهي جيڪڏهن مٿين وارثن کانسواءِ فوتي جو ٻيو ڪوبه ڄاڻ وارث هجڻ جي دعوي ڪري ٿو يا ڪيس فوتي کاتا تبديل ڪرڻ تي ڪو اعتراض هجي ته هن اشاعت شايع ٿيڻ جي (7) ڏينهن جي اندر سمورن دستاويزي ثبوتن سان گڏ هيٺ صحيح ڪندڙ جي آفيس واقع جڪراڻاڪ مير پور خاص روڊ حيدرآباد ۾ روبرو پيش ڪري معياد گذرڻ بعد فوتي کاتو تبديل ڪيو ويندو ۽ ڪوبه اعتراض يا دعوي قابل قبول نه هوندو

مختيارڪار تعلقو حيدرآباد

عام اطلاع

هر عام ۽ خاص کي هن عام اطلاع ذريعي آگاهه ڪيو وڃي ٿو ته نالي غلام عباس ولد علي نواز چانڊيو طرفان هن آفيس ۾ درخواست داخل ڪرائي وئي آهي ته سندس والد علي نواز چانڊيو جيڪو فوت ٿي ويو آهي فوتي جي وارثن جي حوالي سان معززين جا بيان قلمبند ڪيا ويا آهن جن موجب فوتي جا جائز ۽ شرعي وارث هيٺيان آهن :محمد موسيٰ ولد علي نواز (پٽ)غلام حيدر ولد علي نواز (پٽ)غلام عباس ولد علي نواز (پٽ)ذوليخا (ڌي)وارث نوري (ڌي/وارث)زينب (ڌي/وارث) زمين جا تفصيل:سروي نمبر: 381، 384، ايراضي 16 ايڪڙ 10 گهنٽاعلائقو: تعلقو ٽنڊوباگو، ضلعو بدين (ديهه ڏگهه / ٽپو ڏاڏاهه)اعتراض لاءِ هدايت: مٿين ظاهر ڪيل وارثن يا زمين جي کاتي تبديل ڪرڻ بابت جيڪڏهن ڪنهن به شخص کي ڪنهن به قسم جو اعتراض، اختلاف يا دعويٰ هجي، ته هو هي اطلاع شايع ٿيڻ (يا نوٽيس جاري ٿيڻ) کان پوءِ مقرره مدت (7 ڏينهن) جي اندر پنهنجو لکيت اعتراض مختيارڪار جي آفيس ۾ پيش ڪري. مقرره مدت گذرڻ بعد ڪنهن جو به اعتراض ٻڌو نه ويندو ۽ قانون مطابق فوتي کاتو مٿين ظاهر ڪيل وارثن جي نالي تبديل ڪيو ويندو

مختيارڪار روينيو تعلقو ٽنڊو باگو

ماڻهن ڪٺائي تعلقه اسپتال منتقل ڪيو جتي ڊاڪٽرن پاران زخمي علي لاشاري کي طبي امداد ڏني وئي ۾ سندس حالت نازڪ ٿيڻ جوڳي هجڻ ڪري ڪجهه دير بعد هن به دم ڏئي ڇڏيو هڪ ئي گهر جي 3 ڀاترن جي فوت ٿيڻ بعد اسپتال ۾ قيامت برپا ٿي وئي، وارثن ۾ ڪهرام مچي ويو ڊاڪٽرن پاران حادثي جو شڪار ٿيل ٽنهي

هن چيو ته ٻارن کي پوليو کان محفوظ رکڻ لاءِ هر مهم دوران پنجن سالن تائين جي عمر وارن ٻارن کي پوليو جا ڦڙا پيارڻ انتهائي ضروري آهي هن چيو ته حڪومت پاڪستان ۽ حڪومت سنڌ پاران پوليو جي مڪمل خاتمي لاءِ قومي جذبي تحت اٿاريا قدم ڪنيا پيا وڃن والدين استاد، عالم سڳورا سول سوسائٽي ۽ معاشري جي سمورن طبقن کي گهرجي ته هو پوليو کان بچاءِ واري مهم ۾ صحت کاتي جو ڀرپور

فهيم اي گهلوڙي سي دادو،سيد علي مرتضيٰ شاهه، نصير مرزا،پروفيسر عرفان ڪلهوڙو، شفيع محمد ميمڻ پير معظم، مهوش، سيد لال شاهه ۽ ٻين پڻ شرڪت ڪئي.

مجيب الرحمان رند جي چاچي، استاد عبدالرزاق رند ۽ عبدالجبار رند جي والده هن فاني جهان مان لاڏاڻو ڪري وئي مرحوما

جواب ۾ سردار پارس ڏيرو خيبر پختونخواهه ۾ گورنر راڄ لاڳو ڪرڻ بابت چيو ته سنڌس خيال ۾ ملڪ ۽ صوبي ۾ امن امان جي صورتحال کي نظر ۾ رکندي اهو قدم کنيو ويو آهي هن صدر مملڪت آصف علي زرداري کي وسيع سياسي بصيرت رکندڙ سياستدان قرار ڏيندي چيو ته پاڪستان پيپلز پارٽي جو چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري پڻ ملڪي معاملن ۽ عوامي ترجيحن تي نظر رکي ٿو ۽ فيصلا ڪندي عوامي مفادن

پوليس قتل ڪيس ۾ نامزد جوابدار ميرل سري جي گرفتاري ظاهر ڪندي ڄاڻايو ته ڪيس ڪاڄجي موري وٽان موٽرسائيڪل سميت گرفتار ڪيو ويو جنهن بعد ڪيس سول جج ڪيرو جي عدالت ۾ پيش ڪيو ويو عدالت پوليس جي درخواست تي جوابدار کي ٽن ڏينهن جي جسماني ريمانڊ تي پوليس حوالي ڪري ڇڏيو پوليس موجب واقعي جي وڌيڪ جاچ جاري آهي ٻئي طرف پيپلز پارٽي جي ايم پي اي علي

جي آزاديءَ لاءِ پوليس پاران ڪانٽس 50 لک روپين جي رشوت طلب ڪئي وئي جڏهن ته رقم ادا نه ڪرڻ تي ڪيس سنگين ڪيو ڏنيون ويون ڪافي ڪوشش ۽ ڳالهين ڪانپوءِ رشوت جي رقم گهٽائي 15 لک روپيا ڪئي وئي ۾ رقم نه ڏيڻ تي سنڌس پائني خلاف مبينا طور ڪوڙو ڪيس داخل ڪيو ويو هن چيو ته گرفتار نوجوان مير طريل خان مڪسي جي عمر 22 سال آهي ۽ ڪيس صرف ڇهه مهينا اڳ نوڪري ملي

ورهين جي ڌيءَ ۽ زيور ڪٺي ويو واقعي جو ڪيس نبي بخش ٿاڻي تي داخل ڪيو ويو هو

وئي آهي، جڏهن ته شهرين علائقي ۾ امن امان جي بگڙندڙ صورتحال تي سخت ڪٺي جو اظهار ڪيو آهي مظاهرين جو چوڻ آهي ته فقيرآباد ۾ چوري ۽ لٽ مار جي وارداتن ۾ اضافو ٿي رهيو آهي جڏهن ته فقيرآباد

جيڪب آباد لڳ ٽرالر جو موٽرسائيڪل سان ٽڪر، 3 سڳا ڀائر فوت، گهر ۾ ڪهرام

ڳوٺ علي مراد لاشاري جا رهواسي ڀائر شهر وڃي رهيا هئا ته اوچتو ٽرالر سان ٽڪر ٿي پيو

حادثي جي نتيجي ۾ انيس الرحمان، منير احمد ۽ علي لاشاري دم ڏٺي حوالي ڪيو

پوسٽ مارٽم بعد ٽنهي ڀائرن جا لاش وارثن جي حوالي، گهر پهچڻ تي ڪهرام مچي ويو، علائقي ۾ سوڳ

جيڪب آباد (ع ر) تعلقي ٺل جي ڳوٺ علي مراد لاشاري جا رهواسي ٽي ڀائر موٽر سائيڪل سوار ٿي ڳوٺ کان پورهيو ڪرڻ لاءِ شهر طرف وڃي رهيا هئا ته اوچتو ٽرالر سان موٽر سائيڪل جو خوفناڪ ٽڪر ٿي پيو جنهن جي نتيجي ۾ ٽئي ڀائر انيس الرحمان، منير احمد ۽ علي لاشاري پٽ حميد الرحمان لاشاري سخت زخمي ٿي پيا، جڏهن ته ٻن ڀائرن انيس الرحمان ۽ منير احمد لاشاري سخت زخمي هجڻ ڪري موقعي تي ئي دم ڏئي ڇڏيو جن کي
بقايا نمبر 1 ڏسو صفحو 5

جيڪب آباد: روڊ حادثي ۾ فوت ٿي ويل ٽن ڀائرن جا فائيل فوٽو

جاڙو پنهور جي رهواسي جو ڀائرن ۽ ڀائيٽن جي مبينا ظلم خلاف حيدرآباد ۾ مظاهرو

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) حيدرآباد جي جاڙو پنهور جي رهواسي عبدالشڪور پنهور ڀائر ۽ ڀائيٽن جي ظلم خلاف ڪالهه حيدرآباد پريس ڪلب سامهون احتجاجي مظاهرو ڪيو ان موقعي تي هن الزام لڳائيندي چيو ته اسان 8 ڀائر آهيون ۽ اسين ڪيتري
بقايا نمبر 2 ڏسو صفحو 5

سائيٽ سپروائيزر گهربل آهي

هڪ معتبر تعميراتي اداري کي حيدرآباد ۾ پنهنجي سائيٽ پروجيڪٽ لاءِ **سائيٽ سپروائيزر** گهربل آهي جيڪو DAE سول ڪيل هجي ۽ گهٽ ۾ گهٽ **پنجن سالن** جو تجربو رکندڙ هجي ۽ سائيٽ جي تمام ڪم جي ڄاڻ رکندڙ هجي جهڙوڪ بل ناهڻ، لي آئوٽ ڪرڻ، ميئرمينٽ وغيره ڪرڻ جي ڄاڻ رکندڙ هجي

خواهشمند حضرات هيٺ ڏنل نمبرتي پنهنجيC.V واٽس اپ ڪن

واٽس اپ نمبر 03100100835

شڪارپور: شعيب سنجراڻي جي حياتي جي تصوير

ڪراچي ۾ 33 انچ پاڻي جي لائين جي مرمت مڪمل ڪري فراهمي بحال ڪئي وئي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) ڪراچي واٽر اينڊ سيوريج ڪارپوريشن اردو ڪاليج ويجهو معاشي لائين 33 انچ قطر جي پاڻي جي لائين جي مرمت جو ڪم مڪمل ڪري پاڻي جي فراهمي بحال ڪئي وئي آهي جنهن ڪري گلشن اقبال ٽائون جي وڏي حصي کي پاڻي جي فراهمي بحال ٿي ويندي... ڪارپوريشن جي ترجمان مطابق واٽر ڪارپوريشن انجنيئرنگ آفيسر احمد علي صديقي جي هدايتن تي معائنو قبل لائين جي مرمت جو
بقايا نمبر 4 ڏسو صفحو 5

لڪي غلام شاھ ڪارنهن الزام هيٺ پيءُ هٿان ڌيءَ سميت ٻنهي قتل، علائقي ۾ ڏک جي لهر

جوڻيجو محلي ۾ عيوض جوڻيجو 20 ورهين جي ڌيءَ مرڪ ۽ 21 ورهين جي نوجوان الله رکيو کي قتل ڪري ڇڏيو

اطلاع تي پوليس واقعي واري هنڌ پهچي ٻنهي مقتولن جا لاش تحويل ۾ وٺي تعلقي اسپتال منتقل ڪيا

مقتولن جا لاش پوسٽ مارٽم بعد وارثن حوالي، آخري اطلاع تائين واقعي جو ڪيس داخل نه ٿي سگهيو

شڪارپور/لڪي غلام شاھ (نمائندن وڪان) لڪي غلام شاھ شهر جي جوڻيجو محلي ۾ گذريل رات دير سان ڪارنهن الزام هيٺ ٻنو قتل جو افسوسناڪ واقعو پيش آيو جتي پيءُ عيوض پٽ ميهل جوڻيجو مبينا طور پنهنجي ڌي 20 ورهين جي غير شادي شده ڌيءَ مرڪ ۽ 21 ورهين جي نوجوان الله رکيو عرف جميل جوڻيجو کي قتل ڪري ڇڏيو واقعي جو اطلاع ملڻ تي لڪي غلام شاھ پوليس واقعي واري هنڌ پهچي ٻنهي مقتولن جا لاش تحويل ۾ وٺي تعلقي اسپتال منتقل ڪيا، جتي پوسٽ مارٽم جو عمل جاري آهي پوسٽ مارٽم مڪمل ٿيڻ بعد لاش وارثن حوالي ڪيا ويندا. آخري
بقايا نمبر 5 ڏسو صفحو 5

قتل خلاف لڪي ڊرائي ۾ روڊ بلاڪ ڪري ٽائر ساڙيا پيا وڃن

مانجهند پرسان هٿياربندن جو عورتن تي تشدد، نوجوان ناري اغوا، مظاهرو ڪري روڊ بلاڪ

ڳوٺ بلو ۾ جوابدارن ٿيڻن جي ڇوٽڪي تان واپس ٿيل عورتن کي روڪي وحشياڻو تشدد ڪيو

جوابدار هڪ نوجوان ناري مومل گرائو کي هٿيارن جي زور تي اغوا ڪري ويا

مانجهند (ن ع) مانجهند پرسان ڳوٺ ٿيڻن جي ڇوٽڪي واپس ٿيندڙ عورتن تي تشدد ۽ هٿيارن جي زور تي هڪ ناري کي اغوا ڪرڻ خلاف ڊرڙ پوليس اسٽيشن سامهون ڪوهه 3 ڪلاڪ... عورتن جي ناري جي اغوا خلاف مظاهرو ڪري روڊ بلاڪ ڪيو ويو
بقايا نمبر 3 ڏسو صفحو 5

ناري جي اغوا خلاف احتجاج ڪيو پيو وڃي

ڏادو ۾ اگوٺي وزير پير الاهي بخش جي 13هين ورسيءَ جي تقريب

تقريب ۾ پير مظهر الحق عبدالرسول ميمڻ، ڊاڪٽر انبالا ناز ۽ ٻين جي شرڪت

قانون ظالمن ۽ ڪمزورن ٻنهي لاءِ برابر هئڻ گهرجي، فاروق ايڇ نائڪ

ڏادو (ع ر) اگوٺي وزير پير الاهي بخش جي 13هين ورسي جي سلسلي ۾ ٿيل تقريب جي مهمان خاص فاروق ايڇ نائڪ ۽ اعزازي مهمان جسٽس (ر) عبدالرسول ميمڻ ۽ ٻين خطاب ڪيو... ڏادو ۾ پروگرام تقريب سان خطاب ڪندي
بقايا نمبر 11 ڏسو صفحو 5

پنجاري ۾ مبينا گهر تي قبضي خلاف حيدرآباد ۾ احتجاج

بااثر شخص جاويد سهتو پرايس جي بلوانن تي گهر تي قبضو ڪري ڇڏيو آهي، مظاهرين

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) پنجاري جي ڳوٺ جي رهواسي فاطمه زوجه غلام اڪبر جاويد سهتو ۽ ٻين خلاف حيدرآباد پريس ڪلب سامهون احتجاجي مظاهرو ڪيو... ڪيس داخل ڪرائي گهر جي قبضي مان
بقايا نمبر 14 ڏسو صفحو 5

ميهڙ ۾ ناليواري تعليمدان سيد عبدالرحيم شاھ رضوي جي پهرين ورسي ملهائي وئي

ميهڙ (ن ع) ميهڙ جي ناليواري تعليمدان سيد عبدالرحيم شاھ رضوي جي پهرين ورسي ملهائي وئي... تقريب سان خطاب ڪندي
بقايا نمبر 13 ڏسو صفحو 5

ڪوٽڏيجي تعلقي جي مختلف ڳوٺن ۾ ترقياتي ڪمن جو جائزو ورتو ويو، ضمير حسين رڙ

ڪوٽڏيجي (ع ر) ڪوٽڏيجي تعلقي جي مختلف ڳوٺن ۾ ترقياتي ڪمن جو جائزو ورتو ويو... عوام کي بنيادي سهولتون
بقايا نمبر 20 ڏسو صفحو 5

شڪارپور ۾ جماعت اسلامي جو ليوي ٽيڪس خلاف احتجاج، حڪومتي فيصلي کي رد ڪري ڇڏيو

ڪارڪن ڪاشف سعيد شيخ، عبدالسميع ڀٽي، عبدالقادر ابڙو، محمود الاهي هڪڙو ۽ ٻين گهڻنا گهرڻ ڪري ڊرڙ هنيو

ليوي ٽيڪس جي نفاذ بابت حڪومتي فيصلي تي پاڪستان جي عوام کي سخت تحفظات آهن، اڳواڻ

حڪومت عوام تي اضافي مالي بار وجهڻ بدران عوام کي فوري طور ختم ڪرڻ جو اعلان ڪري عوام کي رليف ڏئي

شڪارپور (ع ر) شڪارپور ۾ جماعت اسلامي پاران ليوي ٽيڪس خلاف احتجاجي مظاهرو ڪيو ويو... پاڪستان پيٽرول، پاڪستان جماعت اسلامي پاران
بقايا نمبر 19 ڏسو صفحو 5

رانديگرن ۾ انعام ڏنا پيا وڃن

فيض گنج ۾ هٿيارٻندن پاران پورهيت ٽيڪسي ڊرائيور جي گهر تي ڌاڙو، الهه تلهه رک ۽ بڪريون مري ويون

اڪري ٿاڻي جي حد ڳوٺ محمد سخيل خاصخيلي ۾ رات دير سان واقعو پيش آيو، جوابدار فرار ٿي ويا

ماهر سمجهي گهر ۾ پيل سمورو سامان سڙي رک ٿي ويو، گهر ۾ ٻڌل بڪريون مري ويون، وڏو مالي نقصان

متاثر پورهيت جو احتجاج، ايس ايس پي ۽ آءِ جي کان جوابدارن جي گرفتاري ۽ انصاف جو مطالبو

خيرپور (ع ر) فيض گنج ۾ هٿيارٻندن پاران پورهيت ٽيڪسي ڊرائيور جي گهر کي باهه ڏيڻ جو واقعو پيش آيو... جوابدارن جي گرفتاري جو مطالبو ڪيو
بقايا نمبر 22 ڏسو صفحو 5

سڪرنڊ ۾ حضرت غوث المظهر جيلاني جي يارهين شريف شاندار روحاني محفل

تقريب ۾ عالمن حافظن ۽ مختلف مڪتب فڪر جي شخصيتن جي شرڪت، لنگر جا ڪيا ويا

نعت خوانن الطاف ۽ نظير حسين نقشبندي پاران نعت شريف جو نذرانو پيش ڪيو ويو

سڪرنڊ (ن ع) عبدالواحد صابري پاران ڪيل يارهين شريف جي محفل... شاندار روحاني محفل جو اهتمام
بقايا نمبر 28 ڏسو صفحو 5

سي سي ٽي وي فوٽيج جي تصوير

گمبٽ لڳ سولر پليٽن مان ڪرنٽ لڳڻ سبب پورهيت فوت، گهر ۾ ڪهرام

ڳوٺ صالح جو پڙ ۾ پورهيت صدرو ڪلهوڙو ٿڌي تي فوت ٿي ويو

گمبٽ (ت ر) گمبٽ ڀرسان ڳوٺ صالح جو پڙ ۾ سولر پليٽن مان ڪرنٽ لڳڻ سبب پورهيت صدرو ڪلهوڙو فوت ٿي ويو... لاش گهر پهچڻ تي ڪهرام مچي ويو
بقايا نمبر 31 ڏسو صفحو 5

سکر ۾ روهڙي واسي ابڙا برادري جي پوليس جي زيادتين خلاف احتجاج

مظاهرين مسمات اريبلي، سنگهار علي ابڙو، سجاد علي ابڙو ۽ ٻين احتجاج ڪيو

پوليس بنان ڪنهن ڏوهه جي گهرن تي ڪاهون ڪري عورتن ۽ ٻارن کي حراسان ڪري ٿي، پوليس جي انصاف ڏنو وڃي

سکر (بيورو رپورٽ) روهڙي واسي ابڙا برادري پاران پوليس جي زيادتين خلاف سکر پريس ڪلب سامهون احتجاج ڪيو ويو... سجاد علي ابڙو ۽ ماڻهو ضمير حسين
بقايا نمبر 34 ڏسو صفحو 5

احتجاج ڪيو پيو وڃي

عوامي خدمت ۽ بنيادي سهولتن جي فراهمي حڪومت جي پهرين ترجيح آهي، رياض شاھ شيرازي

سرمائي ۾ رياض شيرازي هائوس ۾ ڪچهري دوران عوام سان ملاقاتون ڪري انهن جا مسئلا معلوم ڪيا

ڪراچي / ٺٽو (ع ر) صوبائي وزير سيد رياض حسين شاھ شيرازي رياض شيرازي هائوس ۾ ڪچهري دوران عوام سان ملاقاتون ڪيون...
بقايا نمبر 38 ڏسو صفحو 5

ڪراچي ۾ پوليس ۽ ڦورن وچ ۾ مقابلو، هڪ ڌاڙيل مارجي ويو

تيموريا ٿاڻي جي حد ٻفر زون ۾ ٿيل مقابلي دوران پوليس ۽ ڦورن ۾ مقابلو ٿيو

مارجي ويل جو لاش اسپتال منتقل ڪيو ويو ۽ ساٿي ڀڄي وڃڻ ۾ ڪامياب ٿي ويا

ڪراچي (بيورو رپورٽ) تيموريا ٿاڻي جي حد ٻفر زون هارون شاپنگ سينٽر ويجهو پوليس ۽ ڦورن وچ ۾ مقابلو ٿيو... مارجي ويل ملزم جي سڃاڻپ لاءِ ڪارروائي ڪئي وئي
بقايا نمبر 39 ڏسو صفحو 5

هالا ۾ عالمي پوليو جي ڏينهن تي آگاهي ريلي

ٽي ايڇ او جي اڳواڻي ۾ نڪتل ريلي ۾ آفيسرن، ڊاڪٽرن، ليڊي هيلٿ ورڪرن جي شرڪت

پوليو خطرناڪ بيماري آهي جيڪا ٻارن کي مستقل جسماني معذوري ڏئي ٿي، والدين ٻارن کي قطرا ضرور پيارين

هالا (ن ع) عالمي پوليو جي ڏينهن جي مناسبت سان تعلقي اسپتال هالا مان آگاهي ريلي ڪڍي وئي... ٻارن کي پوليو کان بچاءُ جا قطرا ضرور پيارين
بقايا نمبر 7 ڏسو صفحو 5

ڪنڪر ۾ روڊ حادثو، ڪوچ جي ٽڪر لڳڻ سبب ٻالڪڙو فوت

پاس مين انڊس هاءِ وي روڊ پسيا هوٽل سامهون ڪوچ ٽڪر ۾ جتل مشوري فوت ٿي ويو

اطلاع تي پوليس پهچي لاش ڪنڪر اسپتال منتقل ڪيو، ڪوچ ڊرائيور گرفتار

ڪنڪر (ع ر) ڪنڪر ڀرسان انڊس هاءِ وي تي پسيا هوٽل سامهون ڪوچ ٽڪر ڏيڻ سبب جتل مشوري فوت ٿي ويو... لاش وارثن حوالي ڪيو ويو
بقايا نمبر 9 ڏسو صفحو 5

فوتي شخص جو لاش پيل آهي

مقصودو رند ويجهو استاد عبدالرزاق رند جي امر لاڏاڻي تي دعا، جنازي نماز ۾ معززين جي شرڪت

مقصودو رند (ن ع) مقصودو رند جي رهاڪو استاد عبدالرزاق رند جي امر لاڏاڻي تي جنازي نماز ۾ ڳوٺ جي معززين شرڪت ڪئي...
بقايا نمبر 12 ڏسو صفحو 5

ڪوٽ غلام محمد ۾ ذهني صحت جي عالمي ڏينهن تي سيمينار منعقد

سيمينار ۾ ماهرن ذهني صحت جي اهميت ۽ سماجي تحفظ جي اهميت تي روشني وڌي

ڪوٽ غلام محمد (ن ع) ذهني صحت جي عالمي ڏينهن جي مناسبت سان سيمينار منعقد ڪيو ويو... اسپتال ۽ شهرين شرڪت ڪئي
بقايا نمبر 15 ڏسو صفحو 5

کهڙڪي ۾ پ پ پ سينيئر نائب صدر حافظ عبدالستار خان جو ماتمي جلوس

سالگره تي سينيئر، ڪيڪ ڪاٽيو ويو

کهڙڪي (ن ع) پاڪستان پيپلزپارٽي جي سينيئر نائب صدر حافظ عبدالستار خان جي سالگره ملهائي وئي...
بقايا نمبر 10 ڏسو صفحو 5

خيرپور ايگريڪلچر ڪاليج ۾ بي سيمسٽر جي امتحانن لاءِ فارم جمع ڪرائڻ جي تاريخ ۾ واڌ

خيرپور (ع ر) شاھ عبداللطيف يونيورسٽي سان لاڳاپيل ايگريڪلچر ڪاليج خيرپور ۾ سيمسٽر امتحان 2026ع لاءِ امتحاني فارم جمع ڪرائڻ جي تاريخ ۾ واڌ ڪئي وئي آهي...
بقايا نمبر 9 ڏسو صفحو 5

فقيرآباد ۾ چوري ۽ ڦرلٽ جي وارداتن خلاف رهواسين جو احتجاجي ڌرڻو

مظاهرين ڪامريڊ فريد خاصخيلي، محبت شيدائي ۽ ٻين جي اڳواڻي ۾ احتجاج ڪيو

پوليس چورن جي سرپرستي ڪري رهي آهي، عوام جي جان ۽ مال جو تحفظ ڪيو وڃي

فقيرآباد (ن ع) فقيرآباد شهر ۽ ڀرپاسي ۾ چوري ۽ ڦرلٽ جي وارداتن خلاف شهرين احتجاجي مظاهرو ڪيو...
بقايا نمبر 37 ڏسو صفحو 5

محفل ميلاد کي عالم خطاب ڪري رهيو آهي

قاضي احمد: شهري مطالبن جي مڃتا لاءِ ڳالهائي رهيو آهي

سنڌ ۾ مهانگائي، بيروزگاري، بدامني ۽ حڪومتي نااهلي عوام جو جينڻ ڏکيو بڻائي ڇڏيو آهي، راشد محمود سومرو

بارڊن جي اغوا، گمشدگي ۽ قتل عام جا واقعا وڌندا پيا وڃن، معصوم ٻارڙن جا والدين ڪان وڌندا اچن ٿا

ڌاڙيلن خلاف بنا ڪنهن فرق جي قانوني ڪارروائي ڪئي وڃي سنڌ ۾ امن قائم ڪرڻ حڪومت جي بنيادي ذميواري آهي

قائد جمعيت مولانا فضل الرحمان هميشه آئين جي بالادستي، پارلياماني جمهوريت ۽ عوامي حقن جي ڳالهه ڪئي آهي

ميهڙ (ن ع) جمعيت علماءِ اسلام جي صوبائي جنرل سيڪريٽري علامه راشد محمود سومرو ميهڙ جي دوري تي پريس ڪانفرنس ڪندي چيو ته سنڌ ۾ مهانگائي، بيروزگاري، بدامني...
بقايا نمبر 16 ڏسو صفحو 5

ڪوٽڙي: سائيٽ

ٽنڊوآدم تعلقي اسپتال پاران پوليو جي عالمي ڏينهن حوالي سان آگاهي ريلي ڪڍي وئي

ٽنڊوآدم (ن ع) پوليو جي عالمي ڏينهن جي مناسبت سان تعلقي اسپتال ٽنڊوآدم پاران آگاهي ريلي ڪڍي وئي...
بقايا نمبر 18 ڏسو صفحو 5

پاڪستان ۾ رانديون جو بي پناھ ٽئلينٽ موجود آهي، پارس ڏيرو

ٽنڊوآدم ۾ ڪرڪيٽ گرائونڊ جي منظوري ۽ تياري لاءِ پروڙ ڪوششون ڪيون

ڪرڪيٽ گرائونڊ رانديگرن لاءِ وڏي سهولت ثابت ٿيندو، نوجوانن کي صحتمند سرگرمين طرف آڻڻ ضروري آهي

ٽنڊوآدم (ن ع) پاڪستان پيپلز پارٽي جي اڳواڻ پارس ڏيرو چيو آهي ته پاڪستان ۾ رانديون جو بي پناھ ٽئلينٽ موجود آهي...
بقايا نمبر 17 ڏسو صفحو 5

ڪرڪيٽ جي ڪيڊ جي فيڪٽري جي تصوير

خيرپور جي سول جج نديم علي برڙو کي بهترين ڪارڪردگي جي اعتراف ۾ سنڌ هاءِ ڪورٽ پاران تعريفي سرٽيفڪيٽ ڏنو ويو

خيرپور (ع ر) خيرپور جي سول جج نديم علي برڙو کي سال 2026ع دوران بهترين ڪارڪردگي تي سنڌ هاءِ ڪورٽ پاران تعريفي سرٽيفڪيٽ ڏنو ويو...
بقايا نمبر 21 ڏسو صفحو 5

ڪنڊيارو ۾ استاد بابر علي هڪڙو جي قاتلن جي گرفتاري لاءِ علامتي بک هڙتال جاري، جوابدار گرفتار

وارثن پاران پريس ڪلب ٻاهران لڳل ڪئمپ تي پير بخش راجپر، مهراڻ سنڌي، آزاد ڪنهن شرڪت ڪري ڀرپور يڪجهتي جو اظهار ڪيو

پوليس بابر هڪڙو قتل ڪيس ۾ ميرل مري کي گرفتار ڪري عدالت ۾ پيش ڪري ٽن ڏينهن جو ريمانڊ ورتو

ڪنڊيارو (ن ع) استاد بابر علي هڪڙو جي قتل ۾ ملوث جوابدارن جي گرفتاري لاءِ وارثن پاران علامتي بک هڙتال جاري آهي...
بقايا نمبر 24 ڏسو صفحو 5

گمبٽ ۾ پوليس ۽ ڌاڙيلن وچ ۾ مقابلو، ڌاڙيل زخمي حالت ۾ گرفتار، پسٽل هٿ

اڳرا لنڪ روڊ پرسان ڪارروائي، گرفتار ڌاڙيل جي سڃاڻپ جنسار لاڙڪ طور ٿي

جوابدارن مان هڪ کي گرفتار ڪري هٿيار هٿ ڪيا، ٻيا ساٿي فرار

گمبٽ (ت ر) گمبٽ پوليس ۽ ڌاڙيلن وچ ۾ مقابلو ٿيو... زخمي ڌاڙيل کي اسپتال منتقل ڪيو ويو
بقايا نمبر 23 ڏسو صفحو 5

سکر پوليس ڪاروهي ڌاڙيل سرگرمين ۾ ملوث 10 جوابدارن کي گرفتار ڪري جي دعوي

سکر (بيورو رپورٽ) ايس ايس پي سکر پاران ڏوهارين خلاف ڪارروائي دوران 10 جوابدارن کي گرفتار ڪري هٿيار هٿ ڪرڻ جي دعويٰ ڪئي وئي آهي...
بقايا نمبر 25 ڏسو صفحو 5

خانپور مان بيواھ عورت جو تشدد ٿيل لاش گهر مان هٿ، جاچ شروع

عورت شهناز منگهارام جو لاش ملڻ جي اطلاع تي پوليس ڪارروائي ڪري لاش اسپتال منتقل ڪيو

موت جو اصل سبب معلوم ڪرڻ لاءِ واقعي جي ونيڪ جاچ جاري آهي، پوليس

خانپور (ن ع) خانپور جي هڪ گهر مان بيواھ عورت جو تشدد ٿيل لاش مليو آهي...
بقايا نمبر 27 ڏسو صفحو 5

پولو مهر جي مائيڪرو پلان تي مڪمل عملدرآمد يقيني بڻايو وڃي، ڪمشنر سکر ڊويزن

سکر (بيورو رپورٽ) ڪمشنر سکر ڊويزن جي صدارت ۾ پوليو مهم جي حوالي سان اجلاس منعقد ڪيو ويو...
بقايا نمبر 26 ڏسو صفحو 5

راڻيپور ۾ منشيات ۽ بدامني خلاف سوين ماڻهن جي احتجاجي ريلي

رهواسين غلام حسين چانڊيو ۽ ٻين جي اڳواڻي ۾ ريلي ڪڍي نعريبازي ڪئي

منشيات جي ڪاروبار ڪيترن ئي خاندانن جو گهر اجاڙي ڇڏيو آهي، انتظاميه فوري ڪارروائي ڪري، مظاهرين

راڻيپور (ن ع) راڻيپور ۾ منشيات ۽ بدامني خلاف شهرين احتجاجي ريلي ڪڍي... غلام حسين چانڊيو
بقايا نمبر 29 ڏسو صفحو 5

بختيار گرلز ڪيڊٽ ڪاليج ۾ تقريري مقابلو، سيد غلام مصطفيٰ شاھ جي شرڪت

سنڌ جي تقسيم ڪنهن به صورت ۾ قبول نه ڪئي ويندي: غلام مصطفيٰ شاھ

بختيار (ن ع) بختيار گرلز ڪيڊٽ ڪاليج ۾ تقريري مقابلو منعقد ٿيو... سيد غلام مصطفيٰ شاھ مهمان خاص طور شرڪت ڪئي
بقايا نمبر 30 ڏسو صفحو 5

شهري مطالبن جي مڃتا لاءِ احتجاج ڪري رهيا آهن

ٽکرڻ ۾ پولو مهم پرامن حل ۽ انساني وقار جي تحفظ کي يقيني بڻايو، ڪميٽي

آهي: اويس قادر شاھ

ڪراچي (بيورو رپورٽ) وفاقي گورنر سنڌ... اويس قادر شاھ...
بقايا نمبر 32 ڏسو صفحو 5

تقريب ۾ شيلڊ ڏنو پيو وڃي

عوام کي بنيادي سهولتن جي فراهمي ڪرڻ ضروري آهي، محمد بخش خان مهر

خانپور ۾ نئين ڪائونسلرن لاءِ ٽرين جي آئين... کنڊ ڳوٺ ۽ ٻين لاءِ سهولتون فراهم ڪيون وينديون

خانپور (ن ع) صوبائي وزير محمد بخش خان مهر...
بقايا نمبر 33 ڏسو صفحو 5

نيوسعيدآباد جي ڳوٺ آچر راهو ۾ سيد عليم شاھ جي نالي سان لائبريري قائم

ڊي آئي جي حيدرآباد طارق رزاق ڌاريجو لائبريري جو افتتاح ڪيو، ان موقعي تي مهمانن شرڪت ڪئي

نيوسعيدآباد (ن ع) ڳوٺ آچر راهو ۾ سيد عليم شاھ جي نالي سان لائبريري قائم ڪئي وئي...
بقايا نمبر 6 ڏسو صفحو 5

جماعت اسلامي پاران احتجاج ڪيو پيو وڃي

عمران خان کي آزاد ڪري ملڪي بقا لاءِ سنجيده ڳالهين جي شروعات ڪئي وڃي، حليم عادل

ملڪ ۾ وڌندڙ مهانگائي ۽ معاشي بدحالي حڪومت جي ناڪامين جو ثبوت آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان تحريڪ انصاف جي اڳواڻ حليم عادل شيخ...
بقايا نمبر 35 ڏسو صفحو 5

سنڌ ريونيو بورڊ جي اسسٽنٽ ڪمشنر ظفر ڪلارڪ کي عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪليو ويو

زال تي تشدد ۽ وڏي ماليت جا زيور کڻي وڃڻ جو ڪيس

حيدرآباد (بيورو رپورٽ) جوڊيشل مئجسٽريٽ... احمد ڪلو کي عدالتي ريمانڊ تي جيل موڪليو ويو
بقايا نمبر 36 ڏسو صفحو 5

شهري مطالبن جي مڃتا لاءِ احتجاج ڪري رهيا آهن

بدين ۾ مهانگائي ۽ آٽو 180 روپيا في ڪلو ڪرڻ تي لکين پورهيتن جو مظاهرو

بدين (ن ع) بدين ۾ مهانگائي خلاف پورهيتن احتجاجي مظاهرو ڪيو... آٽي جي اگهه ۾ واڌ خلاف نعريبازي ڪئي
بقايا نمبر 43 ڏسو صفحو 5

ڪوٽڙي ڦليلي اوور پل وٽان بيپرس عورت جو پاڻي جي تلاءَ مان لاش هٿ آيو

ڪوٽڙي (ن ع) ڪوٽڙي ڦليلي اوور پل وٽان پاڻي مان عورت جو لاش هٿ آيو... لاش کي اسپتال منتقل ڪيو ويو
بقايا نمبر 43 ڏسو صفحو 5

ب ٽ ٽ جي مطالبن کي نظرانداز ڪيو ويو آهي: غلام رسول مهر

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر)... غلام رسول مهر...
بقايا نمبر 44 ڏسو صفحو 5

سنڌ حڪومت جي اولين ترجيح، صوبي ۾ امن ۽ امان جي بحالي آهي، کهڙو وزير

ڪچي ۾ امن جي قيام لاءِ حساس ادارن ۽ رينجرز پوليس کي مڪمل تعاون فراهم ڪيو ويندو

ڪراچي (بيورو رپورٽ) صوبائي وزير... ڪچي علائقي ۾ امن امان جي بحالي لاءِ
بقايا نمبر 42 ڏسو صفحو 5

ٽيلو درياءَ ۾ اسڪول وين ڪري پئي، 3 ڄڻا سميت 4 ٻار فوت

پشاور (ع ر) خيبر پختونخوا جي... اسڪول وين درياءَ ۾ ڪري پئي...
بقايا نمبر 46 ڏسو صفحو 5

ڊيجيٽل انڊسٽريل پمپنگ ڪمپليڪس ۽ بجلي نظام جي بحالي واري منصوبي لاءِ سروي مڪمل

بجلي نظام جي بحالي سان گڏ مشينري جي اپڊيشن جي حالت ۽ عملي ڪارڪردگي جو به جائزو ورتو ويو

ڪراچي (ع ر) ... سيوريج ڪارپوريشن جي ڊيجيٽل پمپنگ ڪمپليڪس...
بقايا نمبر 40 ڏسو صفحو 5

پولو کي پاڪ پاڪستان شهيد بينظير ڀٽو جو خواب هو، بلاول ڀٽو زرداري

شهيد راڻي جي خواب کي پورو ڪرڻ لاءِ جدوجهد ڪئي ويندي، ۽ عوامي شرڪت ضروري آهي

ڪراچي (بيورو رپورٽ) پاڪستان پيپلز پارٽي جي چيئرمين بلاول ڀٽو زرداري...
بقايا نمبر 41 ڏسو صفحو 5

ھي اخبار پرنٽر ناصر جمال سومرو پاپولر پرنٽرز مان ڇپرائي، عبرت گروپ آف پبليڪيشنز جي تحت عبرت بلڊنگ گاڏي کاتو حيدرآباد مان ڇپرائي جاري ڪئي.